

Дана БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

№3 (39)
2024

ҚАДІРЛІ ОҚЫРМАН!!!

Еліміздің барлық тұрғындарының басын біріктіретін, әрбір адамның өміріне ерекше әсер қалдыратын, айтулы мереке-Білім күні.

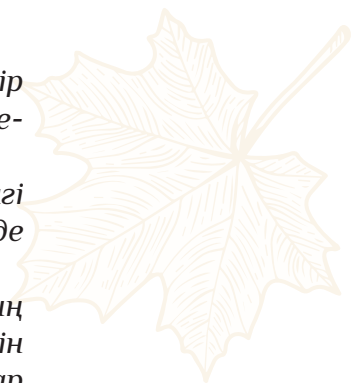
Дәл осы күннен бастап, мектеп жасына дейінгі тәрбиеленушілер өмірінде жеке тұлға және азамат ретінде қалыптасу кезеңі басталады.

Осы орайда, Мектепке дейінгі білім беру маманына әр баланың қызығушылықтарын, ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жалпы адами және ұлттық құндылықтар негізінде оларды толыққанды дамыту мен әлеуетін ашу, ұлттық бірегейліктің, азаматтық пен патриотизмнің негіздерін қалыптастыру міндеті көзделген.

Осындай күрделі де жауапты істе білек сыбана, қызмет атқаруда аянбай еңбек атқаратын әріптестерімізді дәстүрлі оқу жылының басталуы білім күнімен шын жүректен құттықтаймын!

Еліміздің жарқын болашағы жас ұрпаққа терең мазмұнды білім мен саналы тәрбие жолындағы педагогтердің қажырлы еңбектеріне сәттілік тілеп, жаңа оқу жылы жарқын істер, жаңашылдық пен жетістіктердің бастамасы болуына тілек білдіремін!

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесін ғылыми-әдістемелік бағытта дамыту, ізденіс жолындағы қызметтері-ңіз сәтті, жемісті болсын!

Республикалық ғылыми-ақпараттық, әдістемелік журнал құрылтайшысы:
Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі
«Балаларды ерте дамыту институты» республикалық мемлекеттік мекемесі, Астана қаласы

Бас редактор *Ерманова Мария Наятовна*

ҚР Оқу-ағарту министрлігі «Балаларды ерте дамыту институты» РММ директорының орынбасары

Редакция алқасы *Мукушева Гульнара Омарбековна*
Хаменова Мария Олжабаевна
Абдульдинова Айзель Алибековна
Копбаева Нурсая Бакытовна

Мектепке дейінгі білім беру мазмұны зертханасының мамандары

Техникалық редакторлар *Полатов Берик Байдуллаевич,*
Кенжеахметов Олжас Сеитович

«Мониторинг және талдау» департаментінің мамандары

ДАНА БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

Қазақстан Республикасы
Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігі
Ақпарат комитетінің мерзімді баспасөз басылымын,
ақпарат агенттігін және желілік басылымды қайта есепке қою туралы куәлігі.
Алғашқы есепке алу кезіндегі нөмірі мен мерзімі: 21.07.2014, 14471-Ж

МАЗМҰНЫ

Содержание

ҒЫЛЫМИ ІЗДЕНІС НАУЧНЫЙ ПОИСК

Ключевые подходы и значимость психологического сопровождения в дошкольных организациях
Ахметова Ж.Б. 6

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ СПЕЦИАЛИСТЫ СОВЕТУЮТ

Мектепке дейінгі ұйымдарда ерекше білім беруді қажет ететін балаларды психологиялық тұрғыда сүйемелдеу
Бердимуратова А.С. 10

Мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде әдістемелік сүйемелдеудің жаңа моделі
Ханатова Н.М. 13

Применение нестандартных методов творчества в развитии детей дошкольного возраста с нарушением интеллекта
Петренко С.В. 16

Арт-терапия в дошкольном возрасте: развитие эмоционального интеллекта и творческих способностей
Сесина А.А. 19

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ ИННОВАЦИЯ И ОПЫТ

Ақпараттық-коммуникативтік технологиялар арқылы мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық зияткерлік дағдыларын қалыптастыру
Ережепбаева А.С. 22

Ознакомление детей дошкольного возраста с профессиями на основе использования интеллектуальных карт
Тони Бьюзена
Унгарова А.К. 26

Что такое робототехника и чем полезна для детей
Жолаева А.А. 30

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ НАШ ДЕТСКИЙ САД: МЫ ПРЕДЛАГАЕМ

Мектеп жасына дейінгі балалардың зерттеу дағдыларын дамытуда тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың маңызы
Штабаева Ф.С. 33

«Интеллектум-балабақша» интеллектуалдық дамыту ойындары кезінде баланың сөздік қорын дамыту мүмкіндіктері
Нуржанова С.У. 37

Балабақшада инклюзивті білім беру кабинетінде баланың сөйлеу тіліндегі кемістікті түзетуде мамандар байланысы
Жамалиева К.С. 40

Формирование у детей дошкольного возраста основ функциональной грамотности в процессе реализации технологии «Маленький исследователь»
Сайфеденова Ж.М. 42

ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН ДЛЯ ВАС ПЕДАГОГИ

Кітап жансыз, бірақ шынайы дос
Сырғалиева Д.А. 45

Мектеп жасына дейінгі балалардың музыкалық белсенділігін арттыру
Жанылған К.К. 50

Формирование и развитие эмоционального интеллекта детей дошкольного возраста в процессе использования музыкально – игровых технологий
Байдарова И.П. 53

Мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиешінің зерттеу мәдениетін қалыптастыру жолдары
Мукажанова Г. 58

Балалардың коммуникативтік дағдыларын дамытуда ойын түрлері мен ертегілерді, зерттеу жұмыстарын қолдану
Бауыржан А.Б. 63

Дошкольное образование Казахстана выходит на новый высокий уровень
Карасёва Н.В. 66

Роль нейрофизиологических игр и упражнений в развитии психофизиологических процессов детей дошкольного возраста
Синявская Е.В. 69

Ұйымдастырылған іс-әрекетте ойын түрлерін тиімді қолдану ерекшеліктері
Бердыханова Ф.М. 72

Ойын әрекеті арқылы балалардың дағдыларын дамыту
Казмамбетова Т.К. 76

Мектепке дейінгі ұйымда нейроойындар арқылы балалардың ойлауын, сөйлеу тілін дамыту
Садыкова А.А. 80

ДАНА БАЛА

Негізгі тақырыптық бағыты

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласы бойынша озық идеялар мен тәжірибелерді тарату, педагогтер мен ата-ана қауымына ақпарат түрінде әдістемелік көмек көрсету

Основная тематическая направленность

Распространение передовых идей и опыта в области дошкольного воспитания и обучения, оказание методической помощи педагогической и родительской обществу в виде информационного материала

<i>Балабақша – тәрбиенің алтын бесігі</i> <i>Шойынғапова А.А.</i>	85
<i>Нейропсихологические игры и упражнения при закреплении билингвального компонента у детей с особыми образовательными потребностями</i> <i>Алтынбекова А.М.</i>	87
<i>Современные технологии в развитии детей дошкольного возраста: что такое нейросеть и ее практическое применение</i> <i>Кунакбаева А.Б., Шульгина В.Р.</i>	91
<i>Экологическое воспитание в дошкольном возрасте</i> <i>Жиембаева В.У.</i>	95
<i>Современные подходы в обучении детей дошкольного возраста к иностранному языку</i> <i>Исина Д.А.</i>	98

АТА-АНАЛАРМЕН СЕРІКТЕСТІК СОТРУДНИЧЕСТВО С РОДИТЕЛЯМИ

<i>Ата-аналармен жаңа форматта жұмыс түрлерін ұйымдастырудың тиімді әдіс-тәсілдері</i> <i>Гусманова М.М.</i>	101
<i>«Школа мудрости» в детском саду</i> <i>Макульбаева А.К.</i>	104

ТІЛГЕ БОЙЛАУ

<i>Обучение детей казахскому языку</i> <i>Рахимжанова А.Е.</i>	108
<i>Ойын - коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастыру құралы</i> <i>Жумадильдинова А.Қ.</i>	111

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ

<i>Мектеп жасына дейінгі балалардың ұлттық ойындарды меңгерудегі іскерліктері мен дағдыларын дамыту</i> <i>Терликбаева Г.Б.</i>	115

ОЗЫҚ ТӘЖІРИБЕ ПЕРЕДОВОЙ ОПЫТ

<i>«Мектепке дейінгі ұйымның үздік педагогы» байқауының республикалық кезеңінің қорытындысы</i>	118

ҒЫЛЫМИ ІЗДЕНІС НАУЧНЫЙ ПОИСК

КЛЮЧЕВЫЕ ПОДХОДЫ И ЗНАЧИМОСТЬ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ В ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

Ахметова Жазира Батырбековна

Педагог-психолог, магистр социальных наук,
научный сотрудник Института раннего развития детей
Министерства просвещения Республики Казахстан,
город Астана

Аннотация. В статье рассматривается значимость психологического сопровождения детей в дошкольных организациях и основные подходы к его реализации. Психологическое сопровождение способствует гармоничному развитию детей, помогает своевременно выявлять и корректировать проблемы в эмоциональной, когнитивной и социальной сферах. Особое внимание уделяется диагностике, коррекционной и профилактической работе, а также взаимодействию с родителями и педагогами. Применение личностно-ориентированного, деятельностного и инклюзивного подходов обеспечивает индивидуальный подход к каждому ребенку, создавая благоприятные условия для его развития и адаптации в социуме.

Ключевые слова: психологическое сопровождение, коррекционная работа, психолого-педагогическое сопровождение, эмоциональное развитие, социальная адаптация, когнитивное развитие, личностно-ориентированный подход, профилактическая работа

Психологическое сопровождение в дошкольных организациях играет важную роль в гармоничном развитии ребенка. Этот процесс включает целенаправленную работу психологов, воспитателей и других специалистов, направленную на создание условий для полноценного психического, эмоционального и социального развития детей. В дошкольный период закладываются основные основы личности, поэтому

своевременное вмешательство и поддержка психолога помогают предотвратить возможные проблемы и способствуют благополучному развитию [2].

Значение психологического сопровождения в дошкольных организациях,

дошкольный возраст — это важнейший этап в жизни ребенка, когда происходит ак-

тивное развитие его познавательных, эмоциональных и социальных навыков. В этот период дети учатся взаимодействовать с окружающим миром, развивают самосознание и эмоциональную сферу, формируют базовые представления о себе и других.

Психологическое сопровождение помогает своевременно выявлять отклонения в развитии. Раннее выявление трудностей и проблем, таких как задержка в развитии речи, когнитивные нарушения или поведенческие проблемы, помогает предотвратить их усугубление в будущем.

Важно создавать условия для комфортного эмоционального состояния ребенка. Психологи помогают детям справляться с тревожностью, страхами, агрессией и другими негативными проявлениями [3].

В условиях дошкольных организации ребенок учится взаимодействовать с другими детьми и взрослыми, что требует развития социальных умений, таких как сотрудничество, умение делиться, решать конфликты.

Основные задачи психологического сопровождения в дошкольных организациях включают: диагностику психологического развития. Психологи регулярно проводят диагностику детей с целью выявления индивидуальных особенностей их психического развития, проблем и потенциальных трудностей. В случае выявления проблем в развитии у ребенка, психолог разрабатывает индивидуальные коррекционные программы, направленные на улучшение определенных навыков или снижение негативных поведенческих проявлений.

Важной частью сопровождения является взаимодействие с педагогами и родителями. Психологи помогают воспитателям в выборе оптимальных педагогических стратегий для каждого ребенка, а также проводят консультирование для родителей по вопросам воспитания и развития детей.

Профилактическая работа - это комплекс мероприятий, направленных на создание благоприятных условий для полноценного психического развития детей. Психологи проводят игры, занятия и тренинги, которые способствуют развитию у детей уверенно-

сти в себе, навыков общения и эмоциональной устойчивости.

В психолого-педагогической практике выделяют несколько ключевых подходов, которые применяются для сопровождения детей в дошкольных организациях:

Личностно-ориентированный подход направлен на создание условий, в которых каждый ребенок ощущает себя важным и уникальным. Психолог поддерживает самооценку детей, помогает им осознать свои сильные стороны и развить позитивное отношение к себе и другим [1-4].

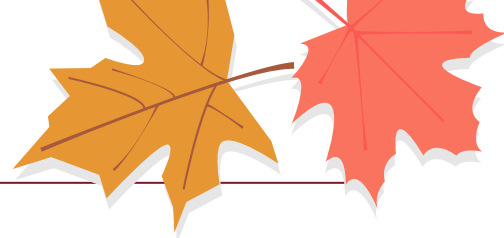
Психологи активно используют игровую деятельность, творческие задания и другие виды активности для развития детей. Через игру ребенок учится взаимодействовать с миром, осваивает социальные роли и развивает свои когнитивные способности.

Психолог работает не только с ребенком, но и с его окружением: родителями, воспитателями и другими специалистами. Такой комплексный подход позволяет более эффективно решать проблемы и поддерживать гармоничное развитие ребенка.

В современных дошкольных организациях все чаще встречаются дети с особыми образовательными потребностями. Психологи разрабатывают индивидуальные программы сопровождения для таких детей, чтобы они могли адаптироваться в коллективе и успешно развиваться.

Психологическое сопровождение в дошкольных организациях должно не только учитывать теоретические основы, но и включать практические методы и инструменты для успешной работы с детьми. Ниже приведены несколько основных направлений и методов, которые могут быть эффективно использованы психологами и педагогами в детских садах [5].

Диагностические методы позволяют выявить особенности развития каждого ребенка, определить его сильные и слабые стороны, а также возможные проблемы. Психологи могут применять следующие методы:

Наблюдение - регулярное наблюдение за поведением детей в группе помогает выявить эмоциональные и социальные особенности. Например, как ребенок взаимодействует с другими детьми, насколько он активен, проявляет ли агрессию или замкнутость.

Проективные методики. Например, «Тест рисования семьи» позволяет оценить эмоциональные отношения ребенка с членами семьи, выявить тревоги или конфликты. Также полезен тест «Несуществующее животное», который помогает выявить скрытые переживания и страхи.

Анкетирование родителей и воспитателей. Этот метод позволяет получить дополнительную информацию о поведении ребенка в домашних условиях и на занятиях, а также об особенностях его воспитания.

Коррекционные программы если диагностика выявляет проблемы в поведении, эмоциональном состоянии или развитии, психологи разрабатывают индивидуальные коррекционные программы. Эти программы могут включать следующие подходы:

Игровая терапия. Через игры дети выражают свои чувства и эмоции, что позволяет решать такие проблемы, как страхи, тревожность или агрессия. Например, сюжетные игры помогают моделировать ситуации, в которых дети учатся решать конфликты и развивать социальные навыки.

Терапия искусством (арт-терапия). Рисование, лепка и другие виды творчества помогают ребенку выразить свои переживания и справиться с эмоциональными трудностями. Особенно эффективен этот метод для детей с затрудненным вербальным общением.

Песочная терапия. Использование песка и фигурок помогает детям проигрывать различные ситуации и выражать свои внутренние конфликты. Этот метод также способствует развитию мелкой моторики и снижению тревожности.

Профилактическая работа— важная часть работы психологов в дошкольных организациях. Она направлена на создание усло-

вий для гармоничного развития всех детей, а не только тех, у кого выявлены проблемы. В профилактическую работу могут входить:

Психологические тренинги для детей. Например, тренинги на развитие эмоциональной грамотности, где детей учат распознавать и управлять своими эмоциями, выражать их безопасными способами.

Игровые занятия на развитие социальных навыков. В таких играх дети учатся сотрудничеству, уважению к мнению других, умению решать конфликты и работать в команде. Например, коллективные игры с правилами способствуют развитию дисциплины и самоконтроля.

Консультирование и поддержка родителей и педагогов. Успешное психологическое сопровождение невозможно без тесного взаимодействия с родителями и педагогами. Психологи проводят регулярные консультации и тренинги для взрослых, в которых освещают следующие аспекты: психолого-педагогические консультации. На этих встречах обсуждаются особенности воспитания ребенка, его поведение в домашних условиях, а также предлагаются рекомендации по взаимодействию с ним [6].

Родительские собрания и тренинги. Темы могут касаться психоэмоционального развития детей, воспитания эмоциональной устойчивости, формирования позитивных социальных навыков. Психологи также обучают родителей способам управления собственными эмоциями и стрессом, что способствует улучшению климата в семье.

Создание развивающей среды также влияет на психологическое благополучие детей. Психологи работают совместно с педагогами над созданием такой среды, которая способствует развитию и комфортному эмоциональному состоянию. Обогащенная предметно-развивающая среда. Игровые зоны, творческие уголки и образовательные пространства должны быть организованы таким образом, чтобы стимулировать развитие детей и создавать условия для их самостоятельной активности.

Психологически безопасная атмосфера. Важным аспектом является поддержка по-

зитивных и доверительных отношений между детьми, воспитателями и родителями. Психологи помогают создавать комфортные условия, в которых дети чувствуют себя защищенными и уверенными [7].

Заключение

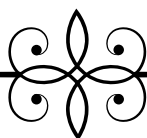
Психологическое сопровождение в дошкольных организациях является неотъемлемой частью образовательного процесса. Оно помогает не только выявлять и корректировать возможные проблемы в развитии детей, но и способствует их эмоциональному и социальному благополучию.

Взаимодействие психолога с педагогами, родителями и детьми создает основу для успешного обучения и гармоничного развития ребенка в дальнейшем.

Практическое применение методов психологического сопровождения в дошкольных организациях позволяет создать условия для гармоничного и всестороннего развития детей. Важно сочетать диагностику, коррекционную и профилактическую работу, а также активно взаимодействовать с родителями и педагогами, что помогает каждому ребенку чувствовать себя уверенно, развиваться эмоционально и социально.

Список использованных литератур

1. Выготский Л. С. Психология развития ребенка. — М.: Эксмо, 2004.
2. Запорожец А. В., Эльконин Д. Б. Вопросы психологии развития в дошкольном возрасте. — М.: Наука, 1971.
3. Лисина М. И. Формирование личности ребенка в дошкольном возрасте. — М.: МГУ, 1986.
4. Кулагина, И. Ю., Кольцова, В. А. Возрастная психология. — М.: Гардарики, 2006.
5. Мухина, В. С. Возрастная психология: феномены, закономерности и механизмы развития. — М.: Академия, 2012.
6. Обухова, Л. Ф. Возрастная психология: теории, факты, проблемы. — М.: АСТ, 2009.
7. Смирнова, Е. О. Дошкольная педагогика и психология: теория и практика. — М.: ВЛАДОС, 2014.
8. Нежнова, Т. А. Психологическое сопровождение детей в условиях детского сада. — СПб.: Речь, 2016.

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ СПЕЦИАЛИСТЫ СОВЕТУЮТ

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУДІ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН БАЛАЛАРДЫ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТҰРҒЫДА СҮЙЕМЕЛДЕУ

Бердимуратова Акмарал Сулейменовна

Астана қаласы
№66 «Толағай» балабақшасы
педагог-психолог

Аңдатпа: Білім берудің жаңартылған мазмұны аясында біліктілікті арттыру жүйесінде инклюзивті білім берудің ұйымдастырушылық негіздері қарастырылды. Ерекше білім беруді қажет ететін балалармен жұмыс жасайтын педагог-психологтардың негізгі міндеттері мен жұмыс бағыттары көрсетілген. Ерекше білім беруді қажет ететін балалардың қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, білім алуға тең қол жеткізуді қамтамасыз ететін арнайы кеңістік құруды қамтамасыз ету шарттары талданды. Мақала мазмұны жалпы білім беретін және шағын жинақталған мектепке дейінгі мекемелерде жұмыс жасайтын инклюзия топтарындағы қызметкерлерінің кәсіби құзыреттіліктерін арттыруға бағытталған.

Түйін сөздер: психодиагностика, түзету, толеранттылық, интеграция, профилактика, мониторинг.

Педагог-психологтың практикалық жұмысы балабақшадағы тәрбиелеу мен оқыту жұмысын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу жүйесіндегі педагог-психолог қызметінің әзірленген моделі негізінде құрылады.

Ерекше білім берудегі педагог-психологтың негізгі міндеті ерекше білім беру кеңістігінің барлық қатысушыларының әлеуметтік-психологиялық саулығын қамтамасыз ететін әрбір тәрбиеленушінің жеке дамуын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу жүйесін құру болып табылады, атап ай-

тқанда: қоғамда ерекше білім беруді қажет ететін балаларды табысты бейімдеуді, оңалтуды қалыптастыру үшін қолайлы жағдайлар жасау; «ерекше» балаларды тәрбиелеп отырған отбасыларға әлеуметтік-психологиялық көмек көрсету.

Психологиялық көмектің негізгі екі бағыты бар:

- Өзекті бағыт тез шешуді қажет ететін түрлі мәселелерді шешуді білдіреді;
- Перспективалық бағыт әр баланың дара-

лығын дамыту үшін әртүрлі міндеттерді шешуді көздейді.

Перспективалық міндеттерді шеше отырып, психолог ерекше білім беру процесіне мұқтаж барлық қатысушыларға күнделікті (өзекті) көмек көрсетеді.

Ерекше білім беру кеңістігіндегі педагог-психолог қызметінің жетекші бағыты перспективалық жоспарлау болып табылады. Барлық жұмыс жылдық жоспарға, зерттеу бағдарламаларына, аралық мониторингтерге, тәрбиеленушілермен түзету-дамыту жұмыстарына сәйкес жүзеге асырылады.

Ерекше білім беруді қажет ететін балалармен жұмыс жасауда педагог-психолог қызметінде жұмыстың негізгі төрт бағыты ескеріледі:

- дамуында ахауы бар балалармен жұмыс;
- тәрбиешілермен жұмыс;
- білім беру мекемесінің әкімшілігімен жұмыс;
- ерекше білім беруді қажет ететін балаларды тәрбиелеп отырған ата-аналармен жұмыс.

Бірақ бұл бағыттардан басқа тағы бір маңызды бағыт бар: қарапайым балалардың ата-аналарымен жұмыс. Оларға «ерекше» балаларды білім беру ортасына қарапайым (шартты түрде сау) балалармен қатар қосу олар үшін «ерекше» балалардан кем емес пайдалы екендігі және бірлескен оқытудың басты оң факторы толеранттылықты дамыту болып табылатындығы туралы ақпарат беру маңыздылығы. Егер мектепке дейінгі мекеме туралы айтатын болсақ, онда балалар бір-біріне оңай бейімделеді, тез үйренеді. Толеранттылықтың кешенді қалыптасуы (тәрбиешілер мен ата-аналар тарапынан) балалар арасындағы табысты қарым-қатынасты қалыптастырады.

Дамуында ерекше білімді қажет ететін балалармен жұмыс істеудің негізгі бағыттары:

- психодиагностика;

- дамыту және психокоррекциялық жұмыс;

- профилактикалық қызмет.

Ерекше білім беруді қажет ететін балалармен жұмыс істеу принциптері (негізгі ережелері):

- Баланың мүдделерін сақтау. Баланың мүддесі үшін максималды пайда мәселесін шешу;
- Жүйелік тәсіл. Диагностика, түзету және дамудың біртұтастығын қамтамасыз ететін әртүрлі мамандардың іс-әрекеттерінің үйлесімділігі;
- Үздіксіздік. Ерекше білім беруді қажет ететін барлық балаларға үздіксіз көмек көрсету кепілдігі;
- Адамгершілік. Субъективті-позитивті көзқарас.
- Өзгергіштік. Балалардың білім алуына белгілі бір жағдайлар жасау вариациялар;
- Интеграция. Мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беру ортасына, бірлескен жобаларға, іс-шараларға және т. б. қосу;
- Сәттілік жағдайын жасау. Балалардың жеке қабілеттерін ашуға жағдай жасау;
- Жеткіліктілік. Баланың нақты қабілеттері мен мүмкіндіктерін ескеру, таңдау құқығы;
- Жеке көзқарас.

Психологтың ерекше білімді қажет ететін балалармен жұмысының мәні:

- жүйке-психикалық стрессті жеңілдету;
- өзін-өзі бағалауды түзету
- психикалық таным процестерін дамыту (зейін, есте сақтау, ойлау және т. б.);
- пассивтілікті жеңу;

- агрессивтілікті жеңу;
- жауапкершілікті, дербестікті қалыптастыру;
- жағымды эмоцияларды қалыптастыру;
- белсенді өмірлік ұстанымды қалыптастыру;
- тұйықтықтан арылу; - коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру және т. б.

Педагог-психологтың ерекше білім беруді қажет ететін балалармен жұмыс жасау әдістері мен формалары:

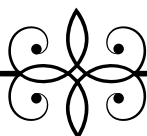
- Ертегі терапиясы.

- Ойын терапиясы.
- Релаксация.
- Психогимнастика.
- Арт-терапия.
- Құм терапиясы.

Қорытындылай келе, балабақша психологының бір тараптық жұмысының нәтижесінен біз ерекше білімді қажет ететін балаларға толық қанды көмек бере алмайтындығымызға көз жеткіземіз. Сондықтан барлық мамандар мен ата-аналардың бірлескен жұмысының нәтижесінде ғана қандайда бір жетістіктерге жетеріміз анық екенін тәжірибеміз сүйене отырып айта аламын.

Әдебиеттер

1. **Выготский Л.С.** Собрание сочинений: В 6-ти т. Т.5. Основ дефектологии / Под ред.Т.А.Власоой. – М.: Педагогика, 1983. – 368 с. – (Акад.пед.наук СССР).
2. **Избранное. Лучков В.В.** и Певзнер М.С. Значение теории Л.С.Выготского для психологии и дефектологии. Вестник Московского университета. Серия 14. Психология. – 1981 №4 – с.60-70.
3. **Пугачёв А.С.** Инклюзивное образование // Молодой учёный. – 2012. - №10. – с.374-377.
4. Инклюзивное образование: теория и практика [Текст]: сборник материалов международной научно-практической конференции /отв. ред. О.Ю. Бухаренкова, И.А. Телина, Т.В. Тимохина. – Орехово-Зуево: Редакционно-издательский отдел ГГТУ, 2016. – 955 с.
5. **С.В. Алёхина, Л.П. Фальковская.** Педагог инклюзивной школы: новый тип профессионализма.: Учебно-методическое пособие. – М.: Педагогический университет «Первое сентября», 2014. – 28с.
6. **Монгуш О. О.** Психолого-педагогическое сопровождение детей дошкольного возраста [Текст] // Педагогическое мастерство: материалы VI Междунар. науч. конф. (г. Москва, июнь 2015 г.). — М.: Буки-Веди, 2015. — С. 59-62. — URL <https://moluch.ru/conf/ped/archive/151/8262/> (дата обращения: 06.01.2019)
7. Инклюзивное образование детей с ограниченными возможностями здоровья в различных условиях интеграции. Сб.науч.-метод.материалов / Под ред. О.Е.Булановой, Э.И.Леонгард. – М.: Федеральный институт развития образования, 2012. – 145с.

«МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ МЕКЕМЕЛЕРІНДЕ ӘДІСТЕМЕЛІК СҮЙЕМЕЛДЕУДІҢ ЖАҢА МОДЕЛІ»

Ханатова Нургайша Мергенғалиевна

Атырау облысы, Құрманғазы аудандық білім бөлімі
Мектепке дейінгі ұйымының әдіскері

 Аңдатпа. Мақалада әр педагогтың шығармашылық әлеуетін ашуға ықпал ететін, ұжымды үздіксіз дамытуға, кәсіби өсуге бағыттайтын әдістемелік қолдауды ұйымдастыру моделі сипатталған.

 Түйін сөздер: әдістемелік сүйемелдеу, әдістемелік қолдау моделі, мониторингтік технологиялар.

Білім беру жүйесіндегі үздіксіз жаңғырту жағдайындағы қызметтің маңызды бағыттарының бірі кадрлық әлеуетті дамыту болып табылады.

Бұл бағыттың басымдығы Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасында атап өтілді. Бұл құжат педагогтың педагогикалық жұмысқа деген көзқарасын қамтамасыз етеді және жеке ұстанымын бірінші орынға қоюды реттейді.

Бүгінгі таңда құзыретті, креативті, жаңа технологияларды енгізуге дайын, инновациялық, эксперименттік және тәжірибелік жұмыстарды жүргізуге қабілеті бар педагогты қалыптастыру үлкен мәселе болып тұр.

Педагогтармен ұйымдастырылатын, кәсіби құзыреттілікті, кәсіби өсуді арттыруға бағытталған жүйелі жұмыс қажет, бұл оларды жоғары деңгейге шығаруға мүмкіндік береді.

Қазіргі кезеңдегі әдістемелік сүйемелдеудің ерекшелігі - балабақша педагогтерінің өзекті кәсіби қажеттіліктерін қанағаттандыру және олардың шығармашылық ізденіске қосу үшін жағдайларды қамтамасыз ету. Әді-

стемелік сүйемелдеу - бұл білім беру мекемесінде мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын жүзеге асыру бойынша дұрыс ұйымдастырылған әрекеттер (үрдіс).

Біздің аудандағы балабақша педагогтерінің шығармашылық жұмысы әдістемелік сүйемелдеу моделін жобалауға мүмкіндік берді.

Модель міндетті ішкі компоненттерден тұрады:

- кәсіби қиындықтарды диагностикалау;
- педагогтердің мақсатты топтары;
- педагогтерді оқытудағы бағыттар;
- педагогтерді оқытудың мазмұны;
- әдістемелік қолдау формалары;
- нәтиже.

Әр компонентті толығырақ қарастырайық.

Әдістемелік қолдаудың мазмұнын анықтау үшін диагностикалық зерттеулер жүргізу қажет - педагог қызметінің тиімділігін бағалау мониторингі. Диагностика жаһандық немесе таңдамалы болуы мүмкін. Келесі

көрсеткіштер бағаланады: педагогтің ұйымдастырушылық мәдениеті; педагогтің коммуникативті мәдениеті; педагогтің әдістемелік жұмысы; педагогтің іс-әрекетінің нәтижелері және басқалар. Сенімді және сапалы нәтижелерге қол жеткізу үшін басқару топтарының жұмысына мониторингтік технологияларды енгізу қажет. Бұл педагогтердің өз қызметінің тиімділігі саласындағы ресурстық әлеуетін бағалауға, күшті және әлсіз жақтарын анықтауға, проблемалық аймақтарды анықтауға мүмкіндік береді. Бұл ақпарат әкімшілікке сауатты басқару шешімдерін қабылдауға және білім беру ұйымының әдістемелік қызметінің ұйымдастырылуы мен мазмұнына белгілі бір өзгерістер енгізуге мүмкіндік береді. Мониторингтік технологиялар мониторингтік карталарды пайдалануды көздейді. Мониторингтік картаның нысандарының бірі - педагог біліктілік санаттарына аттестаттау кезінде толтыратын педагогикалық іс-әрекеттің өзін-өзі талдау картасы. Сонымен қатар, диагностика кезінде сауалнамалар, педагогтің құжаттарын талдау, бақылау, әңгімелесу қолданылады. Бұл жұмыстың нәтижелері педагогикалық кеңесте немесе әдістемелік бірлестіктің отырысында талданады.

Әрі қарай, біз педагогтерді мақсатты топтарға бөлуге көшеміз. Олардың саны әртүрлі болады, сонымен бірге модельді құрудың алдыңғы кезеңінің нәтижелеріне байланысты. Педагогтерді мақсатты топтарға бөлу өте шартты. 1 топ. Жас маман. Әдістемелік сүйемелдеу моделін әзірлеуге қатысатын шығармашылық топтардың шешімі бойынша бұл мақсатты топқа 5 жылдан аз жұмыс өтілі бар, жаңа нәрселерді қабылдауға, өзін-өзі жетілдіруге дайын, кәсіби міндеттерді шешуге дайын педагогтер кіреді.

2-топ. Шебер. Бұл топта 5 жылдан астам тәжірибесі бар, өзгерістерді қабылдайтын, өзін-өзі жетілдіретін, кәсіби міндеттерді шешетін, жас педагогтерге тәлімгер болып, өздерінің педагогикалық тәжірибелерін жинақтап, тарататып отырған педагогтер кіреді.

3-топ. Жаңашыл. Бұл топта өзгерістерді қабылдайтын, өзін-өзі жетілдіретін, эксперименттік мәселелерді шешетін, инновациялық қызметпен айналысатын, жаңа білім беру технологияларын әзірлейтін және енгізетін, озық ғылыми тәжірибені зерттейтін

педагогтер.

4-топ. Педагог-консерватор. Бұл топқа білім беруде 20 жылдан астам уақыт жұмыс істеген, өзгерістерге бейім емес педагогтер кіреді. Бұл педагогтер озық педагогикалық тәжірибені үйренуге асықпайды, олар педагогикада білуге болатын барлық нәрсені білді деп санайды.

Кәсіби өсуді әдістемелік қолдау моделінің келесі компоненті - оқытудағы бағыттар. Бағыттар топтың әр мүшесінің рөлін ескере отырып жасалады.

Жаңадан бастаған педагог үшін білім беру қатынастарының тікелей қатысушыларымен өзара іс-қимыл бойынша кәсіби құзыреттілікті арттыру бағдарламасын әзірлеу қажет. Сондықтан жас мамандарды мектепке дейінгі білім беру мекемесінің ішкі білім беру ортасын құру үшін қажетті құзыреттерге оқытуды, білім беру қызметі субъектілерінің тұлға аралық қатынастарын құруды ұсынамыз. Басқа мақсатты топтар үшін бағыт кеңейеді. Олардың кәсіби құзыреттілігі сыртқы ортаға да таралады. Педагогтерді оқытудың мазмұны сұраныстарды, қиындықтарды, өзекті мәселелерді, диагностикалық кезеңнің нәтижелерін ескере отырып құрылады.

Барлық топтар үшін әдістемелік қолдаудың формалары бірдей, бірақ бұл іс-шаралардағы рөлдер әртүрлі. Рөлі: тыңдаушы, шебер, қосымша баяндамашы, бірлескен ұйымдастырушы – педагогтың кәсіби дайындық деңгейіне байланысты. Мектепке дейінгі білім беру ұйымы деңгейінде - бұл педагогикалық кеңестер, бірыңғай әдістемелік күндер, диалог алаңдары, тәлімгерлік, конференциялар, кәсіптік шеберлік мектептері, педагогикалық идеяларды қорғау, кәсіптік конкурстар және т.б. Аудандық деңгейінде - желілік қауымдастықтар, білім беру сессиялары, тағылымдамадан өту алаңдары, тұрақты жұмыс істейтін семинарлар, білім беру жобалары, кәсіптік конкурстар. Өңірлік деңгейде - педагогикалық конференциялар, форумдар мен фестивальдар, кәсіби конкурстар, біліктілікті арттыру курстары, білім беру жобалары.

Мектепке дейінгі білім беру ұйымы жағдайында педагогтердің кәсіби өсуін арттыру

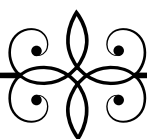
моделінің соңғы компоненті оны жүзеге асыру нәтижесін анықтау болып табылады. Модельді құрудың бастапқы кезеңінде сіз нені мақсат ететіндігіңізді түсінуіңіз керек. Әрине, нәтиже педагогтердің кәсіби құзыреттілігін арттыру болып табылады. Бірақ бұл жерде біз көрінетін немесе өлшенетін нәтиже туралы айтып отырмын. Бұл жағдайда біздің модельді сәтті жүзеге асырудың нәтижесі педагогтер мен ұжымның даму перспективаларын анықтау болуы мүмкін; тік және көлденең кәсіби байланыстар құру; білім беру мекемесін дамыту Бағдарламасын тиімді жүзеге асыру; мектепке дейінгі және бастауыш жалпы білім берудің сабақтастығы қағидаттарына жауап беретін білім беру заттық - дамытушы ортасын құру, жаңа мақсатты топтардың пайда болуы, педагогтердің бір мақсатты топтан екіншісіне ауысуы, балаларды жаңа әлеуметтік рөлге (бірінші сынып оқушысы) дайындау сапасын арттыру - және т. б.. Модельді іске асыру нәтижелерінің бірі білім беру ұйымының әдістемелік абонементін жобалау. Әдістемелік абонемент - кәсіптік дамудың, білім беру ұйымының әлеуметтік капиталын дамытудың жалпы білім беру бағыты. Бұл құжатты жүргізу педагогтердің кәсіби өсу нәтижелерін сапалы бақылауға және талдауға, олардың жеке білім беру бағыттарын дәлірек ретте-

уге мүмкіндік береді. Білім беру ұйымының әдістемелік абонементі барлық педагогтар туралы мәліметтерді қамтиды - кім, қайда және қашан өзінің кәсіби құзыреттілігін арттырды, қандай деңгейде және қандай рөл атқарды. Бұл, өз кезегінде, келесі оқу жылына педагогтардың кәсіби өсуін әдістемелік сүйемелдеуді білім беру қатынастарының барлық қатысушылары үшін анағұрлым сындарлы және нәтижелі етуге мүмкіндік береді.

Білім беруді дамытудың қазіргі жағдайында, кәсіби шеберлікті жетілдіру бөлігінде педагогтар мен әкімшілік топ мүшелеріне қойылатын талаптардың өзгеруі, білім беру қатынастарының барлық қатысушыларымен өзара іс-қимылдың тиімді жолдарын табу қажет. Ауданымыздағы білім беру жүйесі білім беру мазмұнындағы сапалы өзгерістерді арттыруға, оқу-тәрбие жұмысын жаңартуға, білім беру процесін басқарудың неғұрлым тиімді тәсілдерін іздеуге, білім берудің сабақтастығы мен үздіксіздігін қамтамасыз етуге бағытталған. Бұл міндеттер кәсіби құзыреттілікті арттыруда үздіксіздікті қамтамасыз ету, әрбір нақты педагогты әдістемелік сүйемелдеуді сауатты құру жағдайында тиімді шешілетін болады.

Әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы.
2. Мектепке дейінгі білім берудің жаңа моделін еңгізу бойынша әдістемелік ұсынымдар.
3. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі.
4. Мировые образовательные технологии: основные тенденции, проблемы адаптации и эффективность //Материалы респ. науч. - метод. конф. - Алматы, 1997.
5. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы.

«ПРИМЕНЕНИЕ НЕСТАНДАРТНЫХ МЕТОДОВ ТВОРЧЕСТВА В РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С НАРУШЕНИЕМ ИНТЕЛЛЕКТА»

Петренко Светлана Владимировна
г. Темиртау Казахстан
КГУ «Специальный детский сад «Аққу»
отдела образования
города Темиртау управления
образования Карагандинской области

Аннотация. Данная статья рассматривает важную роль нестандартных методов художественного творчества в процессе обучения и воспитания детей с нарушением интеллекта. В настоящее время использование нетрадиционных техник изображения при обучении дошкольников с интеллектуальной недостаточностью считается актуальным и перспективным направлением коррекционно – педагогической работы. Такой подход расширяет возможности детей в создании интересных и выразительных композиций, способствует улучшению их изобразительных и технических навыков, компенсирует нарушения различных сфер развития, помогает в формировании личности и в интеграции детей в общество.

Ключевые слова: изобразительная деятельность, нетрадиционная техника изобразительной деятельности, дети с нарушением интеллекта, развитие.

*Истоки способностей и дарования детей – на кончиках их пальцев. От пальцев, образно говоря, идут тончайшие нити ручейки, которые питают источник творческой мысли.[Пс.]
(В.А. Сухомлинский).*

Согласно статистике, количество детей с особыми потребностями в Казахстане растёт с каждым годом. Дошкольное образование создаёт условия для воспитания и обучения особенным детям.

В нашем современном мире, мире научно – технического прогресса появляется большое количество инноваций. И современный педагог должен идти в ногу со временем и апробировать в своей работе наиболее подходящие технологии для успешного развития личности воспитанников, для его

адаптации и социализации в условиях дошкольного образования.

Современные исследования в области психологии и педагогики показывают, что развитие личности ребёнка тесно связано с его творческой активностью. Чем мастерски ребёнок владеет руками, чем разнообразнее движения рук, тем полноценнее функционирует его нервная система, развивается эмоциональная сфера, моторика, улучшается работа всех аспектов психических функций, происходит коррекция двигательных навыков и пространственной организации. Это означает, что развитие руки тесно связано с развитием речи и мышления у детей дошкольного возраста. Однако дети с интеллектуальными нарушениями зачастую не проявляют интереса к изобразительной деятельности. Они не умеют анализировать, сравнивать, у них отсутствует систематиче-

ский поиск, нет полного охвата материала, и поэтому их работы хаотичны, не имеют смысла, работы отличаются недостатком деталей, ошибками в форме и пространственном расположении. Техника рисования также остаётся на низком уровне из-за слабой координации движения, мелкой моторики и неспособности контролировать инструмент.

Работа над традиционными приёмами не приводит к успеху, оставляя ребёнка без уверенности в своих способностях.

А применение нетрадиционных техник изобразительной деятельности в работе с детьми с интеллектуальной недостаточностью может привести к значительным педагогическим результатам.

Применение этой технологии для работы с детьми с нарушением интеллекта, не только объединяют трудовые и творческие навыки, но и создаёт атмосферу непринуждённости, открытости, содействует развитию инициативы, самостоятельности, благоприятному эмоциональному отношению к деятельности, развивают воображение, улучшают содержание и качество их работ. Что способствует решению задач успешной социализации детей с особыми образовательными потребностями. Дети могут выразить свои чувства и эмоции, и это помогает им лучше понять и принять окружающий мир.

Обратив на это внимание, и учтя, что дети не говорящие и большинство из них не понимают обращённую речь, я взяла тему по самообразованию, связанную с нетрадиционными техниками изобразительной деятельности.

Адаптирование нетрадиционных техник изобразительной деятельности к особенностям детей с интеллектуальными недостатками требует тщательного дифференцированного подхода, учет индивидуальных особенностей каждого ребёнка. Необходимо учитывать их физические и эмоциональные особенности, чтобы создать комфортные условия для работы.

Расширение возможностей в воспроизведении знакомых изображений и своего опыта через художественную деятельность

позволит детям открыть для себя новые способы выражения и восприятия мира. Улучшение качества и содержания детских рисунков также способствует развитию их художественных способностей и самовыражения. Все это в совокупности поможет детям иметь более полное и насыщенное развитие в процессе обучения и роста.

В ознакомлении детей с нетрадиционными методами художественного творчества, можно выделить три этапа. На начальном этапе детей знакомят с инструментами и приёмами, которые характерны для нетрадиционных техник художественного творчества. Дети с интересом наблюдают за результатами, которые были достигнуты. На втором этапе, совместно с педагогом, дети создают абстрактные изображения, учатся использовать различные инструменты и материалы, а также совершенствуют навыки владения различными материалами. На третьем этапе дети занимаются созданием образов и совершенствуют навыки работы в различных техниках: традиционной и нетрадиционной. На протяжении всех этапов педагог мотивирует детей к обсуждению изображаемых объектов, выделяя их достоинства и побуждая выразить своё отношение вербальным способом.

Индивидуальная форма деятельности является наиболее эффективной в работе с детьми, имеющими проблемы с интеллектуальным развитием. Она помогает выявить способности каждого ребёнка и дифференцировать работу по развитию навыков и умений в области изобразительного искусства.

Важно также планировать организованную деятельность с применением нетрадиционных техник так, чтобы они соответствовали целям других видов изобразительной работы и ознакомлению с окружающим миром. По мере освоения приёмов и навыков изображения в нетрадиционной технике рекомендуется постепенно переходить к парным и подгрупповым формам работы.

Создание игровой ситуации с использованием игрушек или предметов в организованной деятельности способствует у детей формированию положительного отношения к изображению и мотивирует их пере-

давать его образ с помощью изобразительных средств.

Существует множество нетрадиционных техник изобразительной деятельности, но их уникальность в том, что они позволяют детям быстрее достичь желаемого результата. Успех обучения нетрадиционным техникам зависит от того, какие методы и приёмы использует педагог для донесения до детей конкретного содержания.

Организовывая деятельность детей по изобразительной деятельности с использованием нетрадиционных технологий, я обратила внимание, что детям особенно нравится делать аппликации с применением различных материалов (круп, ваты, салфеток, ватных дисков, природного и бросового материала). Были выполнены аппликации: «Казахский орнамент», «Цветочек», «Дерево в снегу», «Зайчик», «На джайлау», «Варежка Деда Мороза», «Байтерек», «Тыква», «Шапочка». С большим удовольствием дети рисовали листочками деревьев, поролоновыми губками «Новогоднюю ёлочку», солью «Снежинку», пупырчатым целлофаном «Одуванчик», пальчиками «Снег», раскрашивали аппликацию «Шапка Деда Мороза» из ватных дисков пипетками. Обращала внимание детей, что дерево в разное время года можно нарисовать, применяя разные техники – ватные палочки, ладошки, конструктор.

Особое внимание уделяю соблюдению техники безопасности, так дети очень активные, неусидчивые и любознательные, им все надо потрогать или попробовать на вкус. Присущие им интеллектуальные недостатки и отсутствие жизненного опыта не позволяют им понять и правильно оценить опасные ситуации.

Моим воспитанникам очень нужна поддержка родных людей и поэтому, я систематически организовываю выставки детских работ, что бы родители, рассматривая творчество своих детей, хвалили их, придавая им уверенность.

Таким образом, в процессе проведённой работы с детьми на данном этапе, у них повысился интерес к необычным техникам изобразительного искусства, они стали раскрепощённые, эмоционально благополучнее, появился интерес к окружающему миру.

Планирую не останавливаться на достигнутых результатах и продолжать работу по применению нетрадиционных техник изобразительной деятельности в развитии детей с нарушением интеллекта. Закончу свою статью словами В.А.Сухомлинского «Чем больше мастерства в детской руке, тем умнее ребёнок». [2с.1]

Список используемой литературы

Электронный ресурс удаленного доступа (Internet)

1. <https://solncesvet.ru/opublikovannyye-materialyi/istoki-sposobnostey-i-darovaniyadetey--216062/>
2. <https://www.prodlenka.org/stati-obr/obobschenie-opyta/17427-statya-razvitiyvorcheskih-sposobnostei-detei-s-ovz-sredstvami-netraditsionnih-tehnik-risovaniya>
3. <https://nsportal.ru/detskii-sad/korreksionnaya-pedagogika/2016/11/30/tema-ispolzovanie-netraditsionnyh-tehnik>
4. <https://bspu.by/blog/zaharova/article/publish/netradicionnye-tehniki-izobrazheniya-v-processe-obucheniya-doshkolnikov-s-intellektual-noj-nedostatochnost-yu-risovaniyu>
5. [http://elib.bspu.by/bitstream/doc/6609/1/Нетрадиционные техники.pdf](http://elib.bspu.by/bitstream/doc/6609/1/Нетрадиционные%20техники.pdf)
6. <https://www.maam.ru/detskijasad/-ispolzovanie-netradicionnyh-tehnik-izobrazhenija-pri-obucheni-risovaniyu-doshkolnikov-s-intellektualnoi-nedostatochnostyu.html>
7. <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-netraditsionnyh-tehnik-risovaniya-v-rabote-s-umstvenno-otstalymi-detmi>

АРТ-ТЕРАПИЯ В ДОШКОЛЬНОМ ВОЗРАСТЕ: РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ

Сесина Анастасия Александровна
г. Жезказган, КГКП «Ясли-сад «Көктем»
отдела образования города Жезказгана
управления образования области Ұлытау

 Аннотация. В статье рассматривается значимость арт-терапии как метода психоэмоционального и творческого развития детей дошкольного возраста. Особое внимание уделяется роли арт-терапии в формировании эмоционального интеллекта, развитию креативного мышления и улучшению социальных навыков у детей. Анализируются различные техники арт-терапии, такие как рисование, лепка, создание коллажей, музыка и движение, и их влияние на эмоциональное и психомоторное развитие дошкольников. Статья также подчеркивает социальную значимость арт-терапии в условиях современного образовательного пространства и ее потенциал для создания благоприятной среды для всестороннего развития личности ребенка. Эмоциональное и социальное развитие детей дошкольного возраста становится все более важным аспектом современного воспитания. В условиях быстрого темпа жизни, роста информационной нагрузки и снижения реального общения дети часто сталкиваются с трудностями в выражении своих чувств и понимании эмоций других людей. В ответ на эти вызовы арт-терапия предлагает уникальный подход, который позволяет детям через творчество исследовать и развивать свою эмоциональную сферу.

 Ключевые слова: арт-терапия, эмоциональное развитие, творческое мышление, социализация, дошкольники.

Арт-терапия — это метод психотерапевтического воздействия, который использует искусство как средство выражения и проработки внутренних переживаний. В работе с детьми дошкольного возраста арт-терапия оказывается особенно эффективной, поскольку позволяет мягко и ненавязчиво развивать у детей эмоциональный интеллект — способность осознавать, выражать и управлять своими эмоциями, а также понимать чувства других людей.

Для детей дошкольного возраста творчество — естественная форма самовыражения. Они охотно рисуют, лепят, создают поделки, и через эти деятельности дети начинают осознавать и выражать свои эмоции. Арт-терапия помогает превратить этот процесс в осознанную работу с чувствами,

способствуя развитию таких важных навыков, как эмпатия, саморегуляция и способность к социализации.

Существует множество техник арт-терапии, которые могут быть адаптированы для работы с детьми дошкольного возраста. К наиболее популярным и эффективным из них относятся:

1. Рисование и живопись: Использование красок, карандашей и мелков помогает детям выражать свои эмоции через цвет и форму. Например, предложив детям нарисовать, как они чувствуют себя в определенной ситуации, можно не только выявить их эмоциональное состояние, но и помочь им осознать и переработать свои чувства.

2. Лепка и работа с глиной: Трехмерное творчество, такое как лепка, позволяет детям выражать свои эмоции через форму и текстуру. Этот метод особенно полезен для развития мелкой моторики, которая тесно связана с когнитивным развитием ребенка.
3. Коллажи и аппликации: Создание коллажей из различных материалов помогает детям исследовать свою идентичность и выражать свои внутренние переживания. Работа с бумажными формами и текстурами может способствовать ослаблению и снижению тревожности.
4. Музыка и движение: Музыкальная арт-терапия позволяет детям выражать свои эмоции через звуки и ритмы. Это особенно полезно для детей, которые испытывают трудности с вербализацией своих чувств. Движение в сочетании с музыкой помогает детям не только выразить, но и прожить свои эмоции на телесном уровне.

Исследования показывают, что арт-терапия оказывает положительное влияние на развитие эмоционального интеллекта у детей дошкольного возраста. Дети, регулярно принимающие активное участие в организованных деятельности с элементами арт-терапии, становятся более осознанными в отношении своих эмоций, лучше справляются с трудными чувствами, такими как страх, гнев или тревога, и демонстрируют улучшение навыков общения с ровесниками.

Помимо этого, арт-терапия способствует развитию творческого мышления и воображения. Дети учатся находить нестандартные решения, проявлять креативность и гибкость в подходе к задачам. Эти навыки оказываются ценными не только в дошкольном возрасте, но и в последующей, образовательной деятельности и в жизни в целом.

В условиях, когда многие дети испытывают дефицит общения и эмоциональной поддержки, арт-терапия приобретает особую социальную значимость. Она предоставляет детям безопасное пространство для самовыражения и изучения своих чувств, что помогает предотвратить возникновение

эмоциональных проблем в будущем.

Арт-терапия также способствует укреплению связи между детьми и взрослыми. Педагоги и родители, участвующие в арт-терапевтических занятиях, получают уникальную возможность лучше понять внутренний мир ребенка, что помогает строить доверительные отношения и поддерживать эмоциональное благополучие ребенка.

Какие же можно выделить преимущества в арт-терапии используя ее в работе с дошкольниками?

Работа с детьми дошкольного возраста требует особого подхода, учитывающего их психологические особенности. Арт-терапия обладает рядом преимуществ, которые делают её эффективным инструментом в работе с маленькими детьми:

1. Невербальное выражение эмоций. Воспитанники еще не всегда могут вербализовать свои чувства и переживания. Арт-терапия предоставляет им возможность выразить эмоции через образы, цвета и формы, что способствует эмоциональной разрядке и пониманию собственных чувств.
2. Индивидуальный подход. Творческий процесс позволяет детям самовыражаться, не чувствуя давления или конкуренции. Каждая деятельность может быть адаптирована под индивидуальные потребности и уровень развития ребенка, что делает арт-терапию гибким инструментом в работе с детьми.
3. Развитие креативности. Важно отметить, что арт-терапия способствует не только эмоциональному, но и интеллектуальному развитию ребенка. Свобода в творчестве развивает у детей воображение, помогает мыслить нестандартно и искать оригинальные решения.
4. Безопасная среда для самовыражения. Занятия по арт-терапии создают доверительную атмосферу, где ребенок может свободно выражать свои чувства и мысли, что способствует укреплению его психологического благополучия.

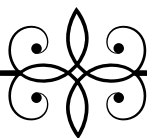
Внедрение арт-терапевтических технологий в дошкольные организации открывает широкие возможности для гармоничного развития детей. Важно, чтобы такие занятия проводились регулярно и становились неотъемлемой частью учебно-воспитательного процесса.

В заключении можно сказать, что арт-терапия — это мощный инструмент, который помогает детям дошкольного возраста развивать эмоциональный интеллект, творческие способности и навыки общения. В условиях

современных вызовов, связанных с социальной и информационной перегрузкой, арт-терапия становится важным элементом системы дошкольного образования, способствуя гармоничному развитию личности ребенка и его успешной адаптации к жизни в обществе. Внедрение арт-терапевтических технологий в дошкольные организации открывает новые перспективы для создания пространственной-развивающей среды, которая отвечает потребностям каждого ребенка.

Список использованной литературы

1. Выготский Л.С. Психология развития ребенка. М.: Просвещение, 2005. с. 45.
2. Кошелева, А. Д. Арт-терапия в работе с детьми: теория и практика. М.: Педагогика, 2012. — С. 112.
3. Исенина Е. И. Методы арт-терапии в психокоррекционной работе с детьми дошкольного возраста. М.: Сфера, 2010. с. 89.
4. Малкин, А. В. Эмоциональный интеллект и его развитие у детей дошкольного возраста. СПб.: Речь, 2008. с. 35
5. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкий, В. В. Психотерапия и консультирование: Учебник для вузов. СПб.: Питер, 2006. с. 145.
6. Захарова И. В. Игровая и арт-терапия в работе с детьми. М.: Психология и Педагогика, 2011. с. 75-90.
7. Иванова, Е. В. Развитие эмоционального интеллекта у дошкольников через арт-терапию, 2023. URL: <https://www.eduportal.ru/emotional-intelligence-art-therapy>. (дата обращения: 09.08.2024).
8. Арт-терапия в дошкольном образовании: Современные подходы. Педагогический портал, 2024 URL <https://www.pedagogportal.com/art-therapy-preschool>. (дата обращения: 11.08.2024).

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ ИННОВАЦИЯ И ОПЫТ

АҚПАРАТТЫҚ-КОММУНИКАТИВТІК ТЕХНОЛОГИЯЛАР АРҚЫЛЫ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ЗИЯТКЕРЛІК ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Ережепбаева Алма Сайлаубековна

Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасының оқу-әдістемелік орталығы бөлім жетекшісі

Аңдатпа. Бүгінгі таңда қоғам талабына сай тәрбелеу мен оқытуда ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдану мектеп жасына дейінгі балаларға ең тиімді әдістердің бірі болып табылады. Ақпараттық технология арқылы білім беру баланың: жан-жақты ізденушілігін, шығармашылық белсенділігін арттыруға, тіл байлығын жетілдіруге, ақыл-ойын дамытуға, баланың еркін ойлауына мүмкіндік береді.

Түйін сөздер: Ақпараттық технология арқылы ActivInspire бағдарламасымен әзірленген флипчарт ойын тапсырмасы.

Еліміздің Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласының басты міндеті, жан-жақты дамыған, рухани бай жеке тұлға қалыптастыру арқылы, білім беруде жаңа ақпараттық-коммуникативтік технологияларын меңгерту болып табылады. Мектепке дейінгі ұйымдарда жаңа технологиялар арқылы білім беру күннен-күнге өзекті болып келеді. Мектеп жасына дейінгі балалардың тәрбиелеу-білім беру процесіне қызығушылығын қалыптастыруда ақпараттық-коммуникативтік технологияларды ойын арқылы жүргізудің маңызы зор. Қазіргі таңда ақпараттық-коммуникативтік технологиялар мектеп жасына дейінгі балаларға білім берудің ең тиімді құралы болып келе жатыр. Ақпараттық-ком-

муникативтік технологияны пайдалану мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу тілін, танымдық қабілеттерін дамытуға және жекелеп жұмыс жүргізуге мүмкіндік береді. Тәрбиелеу-білім беру процесінде ақпараттық-коммуникативтік технологияны пайдалану педагогке уақытты тиімді пайдалануға, педагогикалық міндеттерді орындауға мүмкіндік береді.

Қазіргі таңда мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты талабына сай, ойын арқылы тәрбиелеу-білім беруді ұйымдастыруда инновациялық әдістемелер мен технологияларын қолдану қарастырылған.

Ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдану арқылы балалардың тәрбиелену-білім беру процесіне деген танымдық қызығушылығы қалыптасып, коммуникативтік қарым-қатынасқа түсу, жеке және топта жұмыс жасау дағдысы дамиды. Тапсырманы орындау барысында бала, ойлау, зерделеу, салыстыру, елестету, айырмашылығы мен ұқсастығын табу, топтастыру, байқау сияқты ойлау операциясын меңгереді. Балада мәселенің негізгі және қосымшасын ажырата білу, ой қорыту, тұжырым жасау сияқты логикалық ойдың негізгі элементтері қалыптасады.

Педагог интерактивті тақтада жұмыс жасау үшін компьютерлік сауаттылыққа ие болу керек. Интербелсенді ойындарды түрлі бағдарламалар арқылы балалардың жас

ерекшеліктерін ескере отырып әзірлейді.

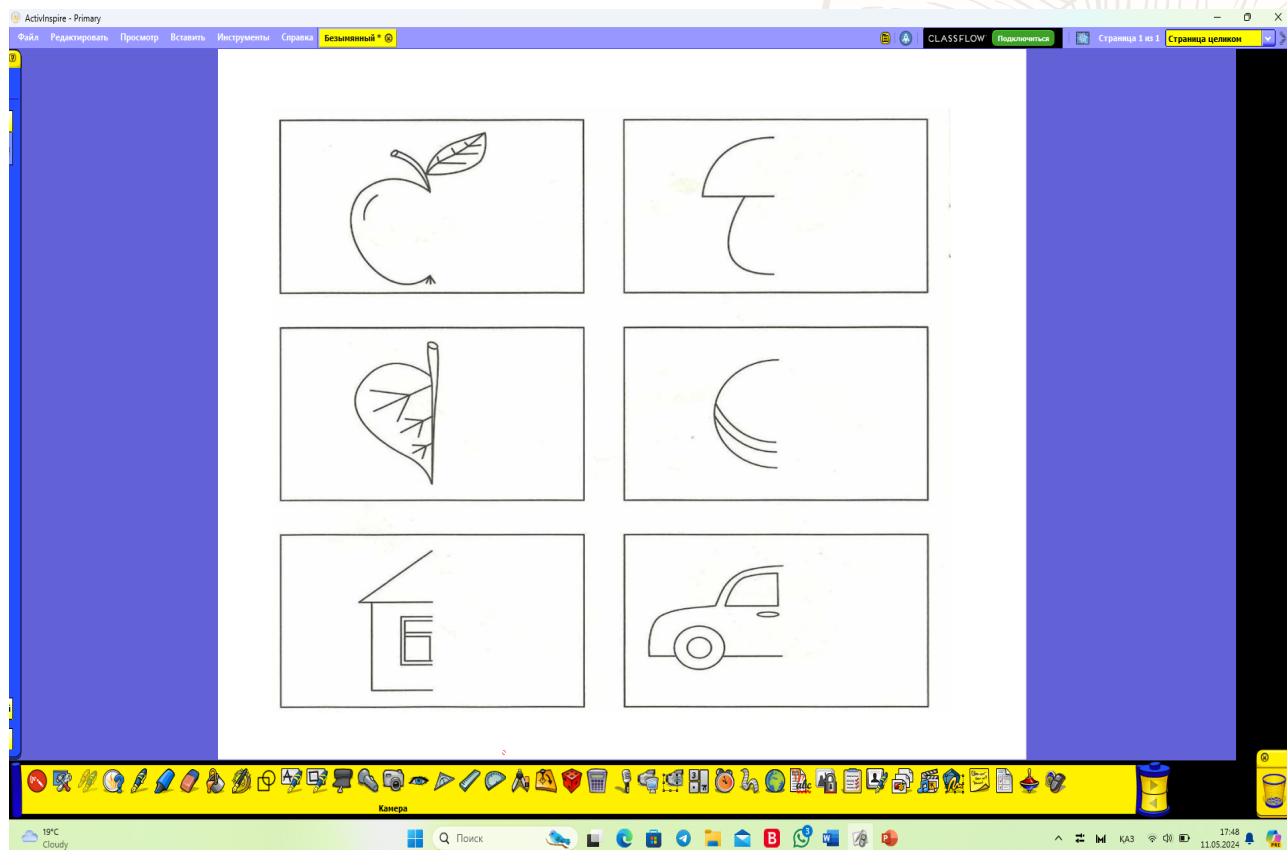
Мультимедиялық ойын тапсырмаларын балабақшада пайдаланар болсақ, ұйымдастырылған іс-әрекеттерді жоғарғы дәрежеде жүзеге асыруға болады. Мультимедиялық тапсырмалар, балабақшада тәрбиеленушілерге арналған таптырмас құрал болып табылады.

ActivInspire бағдарламасымен флипчарт ойын тапсырмалары, PowerPoint бағдарламасымен «Дамыту ойындар», «Танымдық ойындар», «Ақылды ойындар», мультимедиялық тапсырмалар, анимациялық мультфильмдер, компьютерлік тапсырмалық ойындар, виртуалды шындық технология ойын тапсырмаларын электронды түрде жинақтап қолдануға болады.

Мысалы: 1. флипчарт ойыны тапсырма «Суретті аяқта»

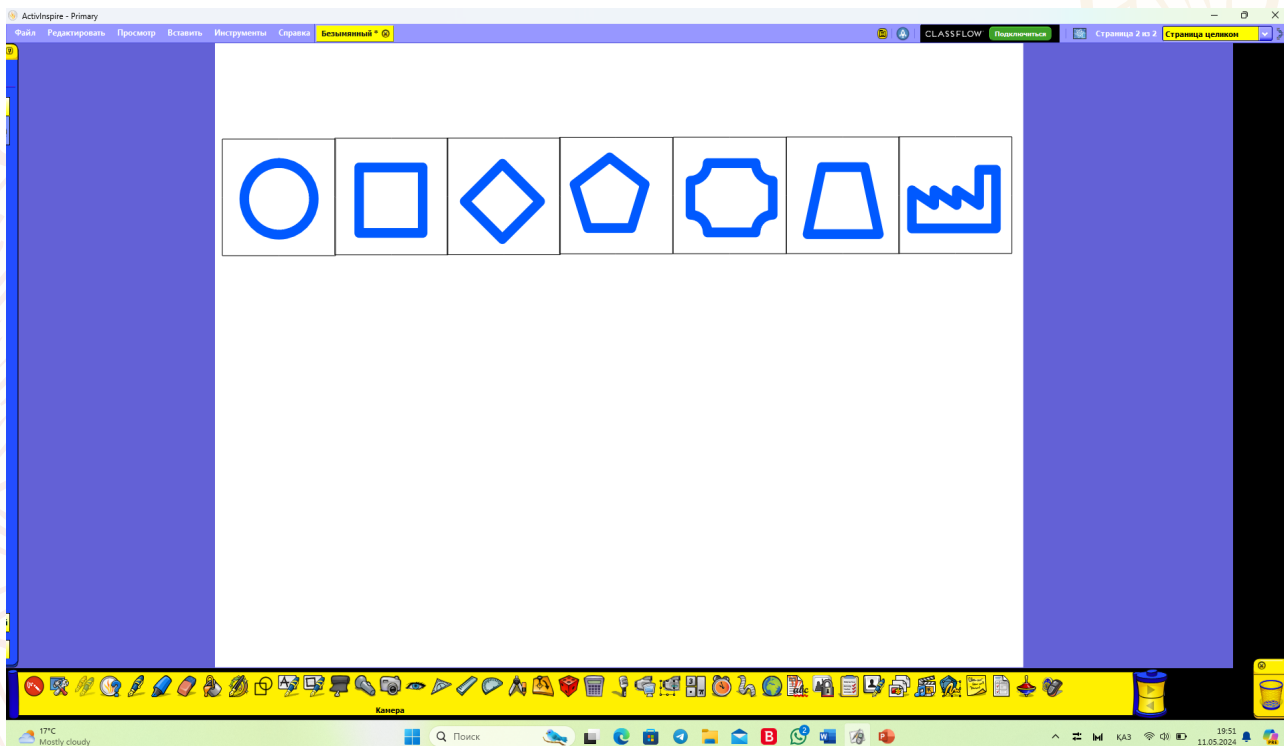
Мақсаты: баланың шығармашылық қиялын дамыту

Шарты: балалардан суретті аяқтап салуын талап ету және ненің суретін салғанын сұрап, әңгімелеп беруін өтіну.

2. Баланың мектепке дайындығына арналған Куглер тесті. Тақтада 7 пішін бірте бірте күрделене салынған.

Шарты: Балаға берілген пішіндерді үлгідегідей көшіріп салу тапсырылады. 5 жастағы балаға пішіндерді үлгісіне қарап салу қиындық туғызбайды.

Флипчарт ойын-тапсырмаларын «сөйледі дамыту», «қоршаған ортамен таныстыру», «қазақ тілі», «математика негіздері», «сурет салу», «құрастыру», «жапсыру», «мүсіндеу» ұйымдастырылған іс-әрекеттерінде кіріктіру арқылы жүзеге асыру ұсынылады.

Д/О «Құстар тіршілігі»

Мақсаты: Құстардың тіршіліктерімен таныстыру, олардың қоректері, пайдасы туралы айту. Құстардың әр қайсысына өзіне тән қасиеттері туралы әңгімелеу және адам өміріне маңызы туралы мағлұмат беру. Құстарға қамқорлықпен қарауға тәрбиелеу. Ұйымдастырылған іс-әрекет барысында орындалатын тапсырмалар арқылы ойлау қабілеттерін дамыту.

Тәрбиеленушілердің қызығушылықтарын арттыруда көрнекілік ретінде үй құстары, қыстап қалатын құстардың видеобейнесі, ұнтаспалық дыбыстарын қолдануға болады.

Видеодан балаларға табиғаттың, құстардың көрінісін көрсету және құстардың дыбысын тыңдату арқылы педагог балаларға түрлі сұрақтар қойып, олардың құстар жайлы білімдерін одан әрі толықтыра түседі.

Жаңа технологияны күнделікті ұйымдастырылған іс әрекет барысына пайдалану үшін әр педагог баланың жас ерекшелігін ескеріп, өзінің шеберлігіне орай таңдап алады. Балалардың бос уақытын ұйымдастыруда ақпараттық- коммуникативтік технология арқылы әзірленген электронды «Ақылды ойындар», «Танымдық ойындар» және мультимедиялық өнімдер жинағы, ұлттық нақышта бағытталған «Сиқырлы қоржын», «Киіз үй жабдықтары», «Асықты орналастыр» т.б. ойын жинақтарын қолдану жүзеге асырылуда.

Қорыта айтқанда, осы әрекеттерді іске асыру арқылы шығармашыл ұжым, іздемпаз бала, ғажайып балабақшаға айналамыз.

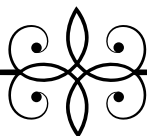
Қазіргі ғылым мен техниканың даму заманында балабақша тәрбиеленушілерін, бір ғана көрнекі құралдармен қызықтыру мүмкін емес. Күнделікті күн тәртібінің сапалы орындалуына, үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыруда, компьютерлік техниканың, АКТ технологияларынсыз жүргізу қиындық туғызады. Осы мақсатты жүзеге асыру үшін ақпараттық технологияларды пайдаланудың маңызы зор. Ақпарат стратегиялық қорға (ресурс) айналып, бұрынғыдай еңбек пен табиғи қорлар құны негізге алынбай, бұдан білім құны ең негізгі байлық болып саналатын болады. Ақпараттық технология саласындағы қатарлы жетістіктерді пайдаланып, білімнің жаңа деңгейімен сапасына

қол жеткізуге ұмтылатын педагогтік және ғылыми қауымдастықтардың түрлі елдерде қарқынды даму үстінде. Қазақстан Республикасы ғылыми-техникалық прогрестің негізгі белгісі-қоғамды ақпараттандыру болатын жаңа кезеңіне енді.

Қазіргі таңда жаңа әлеуметтік жағынан қорғанған адам-ол технология ауысуына және нарық талабына сай терең білімді, жан-жақты адам. XXI ғасыр ақпарат ғасыры болғандықтан адамзатқа компьютерлік сауаттылық қажет. Ал бұл сауаттылықтың алғашқы баспалдағы мектепке дейінгі ұйымнан басталады.

Әдебиеттер

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы
2. **Бубаева Ш.Т., Құдайбергенов Қ.** Педагогикалық инновациялық ғылым ретінде қалыптасу. Қазақстанның жоғары мектебі 1996 №5
3. **Белая К.Ю.** Инновационная деятельность в дошкольном учреждении москва 2003.
4. Инновационные процессы в образовательном теория и практика. Сборник статей. Москва 2003
5. **К.Ж. Бұзаубақова.** жаңа педагогикалық технология. Алматы 2004
6. **К.Ж. Бұзаубақова.** Мұғалімнің инновациялық даярлығын қалыптастыру. Алматы 2006.

ОЗНАКОМЛЕНИЕ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ПРОФЕССИЯМИ НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ КАРТ ТОНИ БЬЮЗЕНА

Унгарова Асия Канаткалиевна

Костанайская область, город Рудный,
КГКП «Ясли – сад №10
методист

 Аннотация. Ознакомление детей дошкольного возраста с профессиями на основе использования интеллектуальных карт, это хороший способ не только познакомить детей с разными профессиями, но и научить описывать рассматриваемые объекты, видеть связи, структурно выстраивать информацию о профессиях в логическую интеллектуальную систему.

 Ключевые слова: интеллектуальные (ментальные) карты, профессии, познавательный интерес, трудовые действия, результат труда, оборудование, инструменты.

Ознакомление детей дошкольного возраста с профессиями на основе использования интеллектуальных карт. Это хороший способ не только познакомить детей с разными профессиями, но и научить описывать рассматриваемые объекты, видеть связи, структурно выстраивать информацию о профессиях в логическую интеллектуальную систему.

В нашем детском саду ментальные карты получили широкое применение, они просты и универсальны.

Преимущество использования ментальных карт состоит в том, что они позволяют:

- Охватить тему одним взглядом;
- Легко усвоить и запомнить предлагаемый материал.

Ребенок, работая с интеллектуальными картами, идет в своем развитии от простых логических операций: сравнение, сопоставление предметов, расположение в пространстве, к умению анализировать, диффе-

ренцировать, классифицировать предметы и явления окружающего мира профессий.

Нельзя не сказать и о том, что Интеллектуальные карты развивают у детей такие навыки, как:

- активность;
- любознательность;
- овладение средствами общения и способами взаимодействия.

Совместное составление Интеллектуальных карт, дает положительный результат не только детям, которым наглядно, через рисунки, иллюстрации гораздо проще получить и усвоить информацию, но и педагогам, так как у них появляется больше возможности для развития творческой деятельности.

Суть метода заключается в том, что вначале выделяется основное понятие, от которого потом выстраиваются задачи, идеи, отдельные мысли и шаги, необходимые для реализации конкретного проекта.

Лист бумаги предпочтительно располагать горизонтально, так отводится больше места под рисунок, что позволит расширить и модернизировать его. В центре пишется и обводится главная идея (цель, предмет, название новой темы).

Из «главной идеи» с помощью разноцветного выделения выводятся линии (ветви), которые соответствуют определенному фрагменту рассматриваемой темы.

Каждое ответвление обозначается ключевым словом или фразой, добавляются символы.

Затем интеллектуальные карты наполняются различными иллюстрациями в виде: рисунков детей, картинок, вырезанных из журналов, газет, собственными символами, различными стрелочками, которые показывают связь между понятиями. Карта может детализироваться настолько, насколько это необходимо для понимания темы.

За счет чего происходит обучение?

За счет того, что интеллектуальные карты:

- Приковывают внимание детей.
- Обучающий материал является гибким и позволяет легко вносить коррективы в планируемые занятия.
- Карты ума не только излагают факты, но и демонстрируют взаимоотношения между ними.

На своем опыте мы уже убедились, что использование интеллектуальных карт при организации организованной деятельности позволяет значительно лучше усвоить предлагаемые знания по теме, так как познавательный материал преподносится через продуктивную самостоятельную и совместную деятельность. А это детям всегда интересно.

Творческая группа нашего детского сада разработала систему развивающих организованных деятельностей по ознакомлению с профессиями, которые не только извест-

ны детям, но и малоизвестные. Такими как: туроператор, геолог, лесник, шахтер, строитель, фермер, ученый, ветеринар, модельер.

Основной идеей было желание раскрыть перед детьми мир профессий в разных взаимосвязях, связать продуктивную детскую деятельность общим контекстным содержанием, сделав, таким образом, ее осмысленной и мотивированной.

Поэтому, основная цель организованной деятельности заключалась в формировании целостного представления о специфике профессий, ее характерной деятельности, через развитие эмоциональной сферы, творческого воображения, мышления.

Ожидаемый результат после проведения разработанных организованных деятельностей был направлен на то, чтобы

1. Развить познавательный интерес и любознательность у детей;
2. Сформировать представления о профессиях, трудовых действиях, результатах труда;
3. Иметь представления о необходимом оборудовании, инструментах, материале, который нужен для работы;
4. Развить у детей дошкольного возраста информационную, коммуникативную, социальную и деятельностную компетентность.

Приобретение детьми знаний о профессиях проходило планомерно и последовательно. Каждая организованная деятельность обдумывалась и обговаривалась педагогами детально.

Так при знакомстве с профессией «Модельер» (рис.1) в центр интеллектуальной карты мы поместили изображение человека данной профессии – Модельера. Затем, в процессе организованной деятельности, от центральной части отобразили основные толстые «ветви – линии», на которых делали пометки, о чем будем говорить, с чем будем знакомить детей.

рис.1

К основным «ветвям - линиям» мы отнесли шесть направлений, шесть толстых линий:

- что делает модельер?
- виды одежды;
- виды ткани;
- инструменты, которые модельеру необходимы для работы; безопасность
- личные качества.
- безопасность.

Рассмотрим основную «ветвь» с надписью виды одежды. От нее провели три «ветви» тоньше с надписями, какая бывает одежда: детская, мужская, женская. Вместе с детьми подобрали и наклеили соответствующие картинки, которые заранее приготовили в группе, перед этой деятельностью рассматривали журналы мод, беседовали, находили картинки в других источниках, вырезывали. Давали детям домашнее задание приготовить необходимый материал дома с родителями.

Далее, от трех картинок, виды одежды, провели «ветви» еще тоньше – с надписью какая

бывает одежда: детская, женская, мужская. Дети самостоятельно выбирали из предложенного материала необходимые картинки, наклеивали в соответствии с линией, при этом беседовали с детьми: как называется одежда, для кого она предназначена, когда и куда можно в ней ходить, в какое время года, из каких частей она состоит. Вместе делали выводы о ее значимости.

От «ветви – линии» виды одежды, последовательно перешли к другой основной «ветви» – видам ткани. Рассматривая эту ветвь, мы не только познакомились с тем, какая бывает ткань, но и с качеством ткани, с расцветкой, какую одежду из нее можно изготовить – сшить.

Особое внимание обратили на ветвь с надписью, каким должен быть модельер и на ветвь с надписью инструменты. Сделали с детьми вывод, что от того, как модельер будет относиться к своей работе, будет зависеть красота и качество вещей. При этом модельер, как и человек любой профессии должен соблюдать технику безопасности, заботиться о своем здоровье. Он должен уметь пользоваться инструментами (иглой, ножницами, швейной машинкой), быть аккуратным.

В такой последовательности рассматривали и обсуждали каждую ветвь – линию, подбирали, наклеивали картинки, дорисовывали символы.

К концу организованной деятельности получается очень красивая яркая наглядная схема, в процессе составления которой у детей появляется возможность не только обобщить полученные знания, но и придумать свой рассказ, на тему: «Каким я буду модельером», «Моя будущая профессия модельер».

Аналогично проводилась работа по знакомству с другими профессиями.

Большое внимание уделяли предварительной работе, которая заключалась не только в совместном подборе картинок, но и проведением разнообразной деятельности.

Наблюдения за детьми показали, что при систематическом использовании интеллектуальных карт и обширной предварительной работе, нам удалось реализовать

поставленную цель, получить ожидаемый результат.

У детей возросла активность, появились инициативность, самостоятельность, творчество, повысился уровень познавательной активности, коммуникативных умений, умений работать с информацией. Дети приобрели определённые навыки по заполнению интеллектуальных карт. Думаем, что данный опыт пригодится им при обучении в школе.

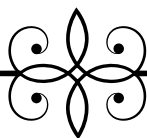
Теория интеллект – карт рассматривается, как Три «П»:

- «Принимай»,
- «Применяй»,
- «Приспосабливай».

Мы рекомендуем принять, применить, приспособить интеллектуальные карты в своей работе с детьми, тем, кто еще не применяет. Это очень интересно как нам педагогам, так и детям.

Список использованных литератур

1. Асмолов, А. Г. Как проектировать универсальные учебные действия / А. Г. Асмолов – М.: Просвещение, 2010. – 151 с.
2. Бьюзен, Т. Интеллект – карты. Практическое руководство / Т. Бьюзен – Минск. : Попурри, 2010. – 352 с.
3. Бьюзен, Т. Супер мышление / Т. Бьюзен – Минск. : Попурри, 2003. – 11 с.
4. Бершадский, М. Е. Метод интеллект – карт / М. Е. Бершадский [Электронный ресурс] : Педагогическая библиотека – Режим доступа : http://bershadskiy.ru/index/metod_intellekt_kart/0-32 – Загл. с экрана.
5. Лурия, А. Р. Лекция по общению психологии / А. Р. Лурия – СПб: Питер, 2007. – 211 с.

ЧТО ТАКОЕ РОБОТОТЕХНИКА И ЧЕМ ПОЛЕЗНА ДЛЯ ДЕТЕЙ

Жолаева Айгул Алькеновна

КГКП Ясли сад «Көктем» отдела образования города Жезказгана управления образования области Ұлытау
Педагог-исследователь

Аннотация. «Робототехника для детей дошкольного возраста» направлена на развитие инженерного и логического мышления, креативности, а также навыков командной работы. Основное внимание уделяется игровому подходу к обучению, что позволяет заинтересовать детей и сделать процесс изучения увлекательным и доступным.

Дети знакомятся с основами конструирования, программирования и работы с простейшими робототехническими системами.

Ключевые слова: Робототехника, конструирование, проектная деятельность, программирование, легио-конструирование, креативность, инженерное мышление.

Введение

Робототехника – это одно из наиболее захватывающих направлений современной науки и техники, которая соединяет в себе программирование, инженерное дело, математику и творчество. Сегодня робототехника становится все более популярной не только среди взрослых, но и среди детей, начиная с дошкольного возраста. В этой статье мы рассмотрим, что такое робототехника и какие преимущества она приносит в развитии детей. Введение основ робототехники в образовательный процесс детских садов открывает перед маленькими исследователями уникальные возможности для развития.

Что такое робототехника?

Робототехника – это область науки и техники, связанная с созданием, программированием и управлением роботами. Роботы могут быть различными: от простых механизмов, выполняющих определенные задачи, до сложных автономных систем, способных принимать решения и выполнять

действия без вмешательства человека. В образовательном процессе робототехника используется как инструмент для развития различных навыков у детей.

Как робототехника развивает детей?

Робототехника обладает множеством преимуществ для развития ребенка:

Развитие логического и критического мышления. Работа с роботами требует от детей анализа задач, поиска решений и программирования действий. Это способствует развитию логического мышления и умения анализировать ситуации.

Укрепление технических навыков. В процессе создания и программирования роботов дети знакомятся с основами инженерии и программирования, что помогает им лучше понять, как работают технологии вокруг них.

Развитие творческого мышления. Робототехника предоставляет детям возможность создавать собственные проекты, воплощать

идеи и придумывать уникальные решения. Это стимулирует воображение и креативность.

Развитие навыков работы в команде. Часто занятия по робототехнике проходят в группах, где дети учатся взаимодействовать друг с другом, совместно решать задачи и делиться идеями. Это развивает коммуникативные навыки и учит работать в команде.

Повышение уверенности в себе. Дети, создавая и программируя роботов, видят результаты своего труда, что повышает их уверенность в собственных силах и мотивирует к дальнейшему обучению.

Почему робототехника полезна детям?

Робототехника помогает подготовить детей к будущему, где технологии играют ключевую роль. Знакомство с роботами и программированием с раннего возраста формирует у ребенка базовые навыки, которые будут полезны в учебе и в жизни. Кроме того, занятия робототехникой способствуют развитию у детей интереса к науке, технике и математике, что может повлиять на их выбор профессии в будущем.

В процессе занятия робототехникой дети:

- Развивают мелкую моторику рук;
- Развивают память, внимание, умение сравнивать;
- Учатся фантазировать, творчески мыслить;
- Получают знания о счете, пропорции, форме, симметрии, прочности и устойчивости конструкции;
- Учатся создавать различные конструкции по рисунку, схеме, условиям, по словесной инструкции и объединённые общей темой;
- Учатся общаться, устраивать совместные игры, уважать свой и чужой труд. Конструкторы помогают детям воплощать в жизнь свои задумки, строить и фантазировать, увлечённо работая и видя конечный результат. Как организовать занятия по робототехнике в детском саду?*

Для того чтобы занятия по робототехнике были интересными и полезными, необходимо следовать нескольким основным принципам:

1. Игра как основа обучения. В дошкольном возрасте игровая деятельность является основным способом познания окружающего мира. Использование роботов в играх позволяет детям учиться в увлекательной и доступной форме.
2. Постепенное усложнение задач. Начинать следует с простых задач, постепенно увеличивая их сложность по мере освоения детьми базовых понятий. Например, сначала можно познакомить детей с понятием команды, а затем научить их составлять простые алгоритмы для управления роботом.
3. Работа в группе. Совместная работа над проектами помогает детям учиться взаимодействию с другими, вырабатывать общие решения и развивать навыки общения.
4. Креативный подход. Важно стимулировать у детей творческое мышление. Робототехника открывает широкие возможности для фантазии: дети могут не только собирать роботов по готовым схемам, но и придумывать свои собственные конструкции.

Результаты и перспективы

Опыт показывает, что дети, занимающиеся робототехникой с раннего возраста, более уверенно чувствуют себя в школе, легче осваивают новые технологии и более заинтересованы в изучении точных наук.

Робототехника – это не просто игра с роботами, а мощный образовательный инструмент, который помогает детям развиваться всесторонне. Она сочетает в себе элементы науки, техники, математики и искусства, что делает процесс обучения увлекательным и полезным. Включение робототехники в образовательный процесс позволяет подготовить детей к будущим вызовам и открывает перед ними новые возможности для роста и развития.

Список использованных литератур**книги:**

- Иванов И.И. Основы робототехники: Учебное пособие. — М.: Издательство XYZ, 2020. — 320 с.
- Петров П.П., Сидоров С.С. Робототехника для детей: От простого к сложному. — СПб.: Издательство ABC, 2019. — 256 с.

Статьи из журналов:

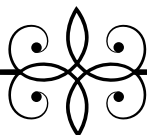
- Смирнов А.А. «Робототехника в образовательном процессе: первые шаги». Журнал «Педагогика и современные технологии», 2021, №4, с. 45-50.
- Кузнецова Е.В. «Развитие творческого мышления у детей через занятия робототехникой». Журнал «Воспитание и обучение», 2022, №2, с. 33-38.

Интернет-ресурсы:

- Федоров В.В. «Робототехника для детей: зачем и как?» [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.education.ru/articles/robotics-for-children> (дата обращения: 24.08.2024).
- Официальный сайт образовательной программы по робототехнике [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.robotedu.ru> (дата обращения: 24.08.2024).

Документы и методические пособия:

- Методические рекомендации по организации занятий по робототехнике в дошкольных образовательных учреждениях. Министерство образования и науки РФ, 2021. — 50 с.
- Сборник задач по робототехнике для дошкольников и младших школьников / Под ред. Н.Н. Соколовой. — М.: Издательство «Наука», 2020. — 120 с.

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ НАШ ДЕТСКИЙ САД: МЫ ПРЕДЛАГАЕМ

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУ DAҒДЫЛАРЫН ДАМУДА ТӘЖІРИБЕЛІК-ЭКСПЕРИМЕНТТІК ЖҰМЫСТЫҢ МАҢЫЗЫ

Штабаева Фаридә Сериковна

«Қызылорда облысының білім басқармасының,
Қызылорда қаласы бойынша білім бөлімінің
«Күнекей» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі

Қазіргі таңда Қазақстанның білім беру саласындағы мемлекеттік саясаты сапалы мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуға қолжетімділікті қамтамасыз етуге бағытталып отыр. Осы мақсатта 2021 жылы білім мазмұнын жаңғыртуды көздейтін Мектепке дейінгі тәрбие беру мен оқытуды дамыту моделі қабылданды. Моделдің 44-тармағында педагогтің үнемі дамуы, балаларды тыңдай білуі, сұрақтар қою, дәлелдер іздеу, оларды сыни тұрғыдан талдау және шығармашылық эксперименттер жүргізу қабілетінің маңыздылығы атап көрсетілген болатын.

Аталған талаптар бойынша, Модельді іске асыру шеңберінде өз іс-тәжірибемде балаларды ойын арқылы оқыта отырып танымдық дағдысын дамытуда жобалау-зерттеу бағытын қолдануды жөн көрдім. Себебі, балалардың бір нәрсені зерттеуге деген талпынысы биологиялық құбылыс, олар үнемі қоршаған ортаны зерттеп, танып білгісі келіп тұрады.

Қазірде білім игеру процесінің ең басты мәселесі мен мақсаты балалардың белсенді әрекеттерін ұйымдастыру болып табылады. Белсенді әрекеттер арқылы бала білімді өздігімен меңгереді, үйренеді. Негізгі қағида «не білу» емес, «не жасай білу». Сондықтан да қазіргі білім беру процесінің мазмұнын зерттеу жұмыстары құрайды. Бұрынырақта кез келген үдеріс ақпаратпен танысып, сол ақпаратты қайталау нысанында ұйымдастырылатын ал қазір іс-әрекеттер зерттеу процесіне айналған.

Сондықтан да мектеп жасына дейінгі балаларда зерттеу дағдыларын дамыту – қазіргі заманның өзекті мәселелерінің бірі болып отыр. Мектеп жасына дейінгі балаларда интеллектуалды пассивтіліктің дамуын болдырмау үшін оларда ойлаудың өнімді түрлерін дамыту қажет. Жұмыстың тиімді әдістерінің бірі-іздеу және зерттеу қызметі. Ол неғұрлым алуан түрлі және қарқынды болса, бала соғұрлым жаңа ақпарат алады, соғұрлым ол тезірек және толыққанды дамиды. Бұндағы

менің мақсатым, қоғамдық ортада өз ойын еркін де толық жеткізе білетін, бәсекеге кабілетті, шығармашыл, білімді тұлғаны дамыту және қалыптастыру болды.

Сол себепті балаларды таныстыратын жаңа нысанды алдын ала таңдаймын. Балаларға тәжірибенің мақсат- міндетін не істейтіндерін алдын ала хабарлап, ойлануға уақыт беремін осылайша балалар өздеріне бейтаныс заттарды зерттеу барысында эксперимент жүргізу техникасын меңгереді. Содан соң балалармен эксперименттің барысын талқылауға кірісемін. Тәжірибелерді өткізу кезінде бала тек бақылап қоймай, бәрін өзі жасауы тиіс деген зерттеушілер пікірін ескере отырып, балалардың алған білімдері ұзақ уақыт бойы есте сақталатынына көз жеткіздім.

Тәжірибе жүргізу нәтижесінде балаларда салыстыру, қорытынды жасау, пікірлерін айту және өз тұжырымдарын айту қабілеттерін дамытуға басымдық бердім. Осындай жұмыстар барысында баланың барлық мүмкіншілігін, белсенділігін көрсетуге мән беріп, алынған білімі мен біліктілігін дұрыс қолдана білуге үйретуді басты назарда ұстадым. Зерттеу қызметінің нәтижесінде балалар жаңа білім алады. Балаларға берген ма-

териалдың негізінде, өз бетінше қорытынды жасай білуге, зерттеушілікке баулу үшін түрлі әдіс-тәсілдерді де қолданып келемін. Мысалы балалармен алоэ гүлі туралы зерттеу жұмысымның мақсаты: алоэ жабық өсімдігін зерттеу және оны адам өмірінде дәрілік зат ретіндегі пайдасын анықтау.

Тапсырмалар:

1. Алоэнің үш түрі: агава, алоэ вера, алоэ ағашы.(табиғи гүлдер, фото-видео)
2. Бұл өсімдіктердің емдік қасиеттерін анықтау
3. Бұл өсімдіктердің дәрілік зат ретінде қолданылуын зерттеу.

Зерттеу әдістері:

- мерзімді баспа материалдары, әдебиеттерді зерттеу балаларға таныстыру;
- сауалнама;
- экскурсия;
- тәжірибе жүргізу;
- зерттеу.

Гипотеза: егер мектеп жасына дейінгі балалар қоршаған ортаның қарапайым өсімдіктері адам денсаулығына қалай көмектесе алатынын білсе, онда олар өсімдіктерді күтіп-баптауда мұқият болады.

Зерттеу нысаны: алоэдің 3 түрі: агава, алоэ ағашы, алоэ вера.

Өзектілігі: Мектеп жасына дейінгі балалар табиғатты сүюді, жанашырлық таныту, өсімдіктердің тыныс алуымызға көмектесіп қана қоймай, әртүрлі ауруларды емдейтінін түсіну.

Алоэ-ғажайып емші: Балалар алоэдің емдік қасиеттері туралы білді, Адамдарда тамағы ауырып, жетел пайда болғанда гүл әрқашан көмектеседі! Алоэ шырыны табиғи, оңай сіңетін дәрумендерге бай өсімдік. Ол әртүрлі микробтармен күреседі. Алоэ шырыны вирустың көптеген түрлерін жоюға жақсы әсер етеді.

Алоэ шырыны стоматологияда: стоматит кезінде алоэ жапырақтарын шайнау немесе өсімдіктің жаңа жапырақтарынан жасалған шырынмен ауызды шаю ұсынылады.

Алоэ сұлулық эликсирі – себебі алоэ гөлімен, өсімдіктің шырынын бас терісіне ысқыласа, шаш жібектей жалтырайтын болған

Сондықтан біз оларды қорғап, сақтауымыз керек, олардың емдік қасиеттерін дұрыс қолдана білуіміз керек.

Аталған зерттеу жұмысының нәтижесінде балалар

- Алоэ гүлінің көшетін отырғызу, күтіп баптау жұмыстарын жүргізді,
- Алоэ гүлінен маска жасап тәжірибеде пайдаланып көрді,
- Алоэ шәрбәтін дайындады

Алоэдің пайдалы және емдік қасиеттерінің толық тізімі бұл емес, оны алдағы уақытта да зерттеу жұмысымызды жалғастыратын боламыз. Сонымен қатар жергілікті жерімізде өсетін, балаларға өте танымал асқабақ, жалбыздың адам ағзасына пайдасы, күтіп баптау жолдарын зерттеу,қызықты және таным-

дық маңызы зор жұмысымыздың бірі болды.

- Асқабақтан сабын жасау
- Асқабақ дәнін егу
- Жалбызды зерттеу
- Жалбыз дәнін егу
- Жалбыздан махито сусынын жасау
- Жалбыздан ташкент шәйін жасау жұмыстарын да ұйымдастырдым.

- Осылайша күнделікті балалармен зерттеу жұмыстарын жүргізудегі басты бағытым балалардың әртүрлі белгілерге, тіршілік ету ортасына сәйкес тірі және жансыз табиғат объектілерінде зерттеу әрекетін ұйымдастыра білу дағдыларын қалыптастыру болды.

Осылайша, психологиялық-педагогикалық әдебиеттерді зерттеу мектеп жасына дейінгі балалардың зерттеу дағдыларының тізімін анықтауға бірыңғай көзқарас жоқ екенін көрсететті, зерттеу дағдыларының әртүрлі көзқарастары мен жіктелімдері бар екенін білдім.

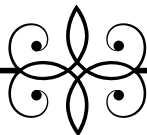
Себебі балалармен жүргізілген зерттеу жұмысы баланың интеллектуалды дамуына ғана емес, сонымен қатар тәрбиешілердің кәсіби құзыреттілігінің деңгейін арттыруға ықпал етеді десек болады. Балалармен жүргізілетін түрлі зерттеулер менің де кәсіби дамуыма ықпал етті десем болады. Зерттеу жұмыстарын сапалы ұйымдастыруда ғалымдардың зерттеулері, пікірлері, жұмыс нәтижелерін басшылыққа алып, шығармашылық тұрғыдан дамуыма ықпал етті.

Қауіпсіз зерттеу жұмысын жүргізу үшін материалдармен жұмыс істеу ережелері, жадынамалар, рұқсат беретін және тыйым

салатын белгілер, түрлі-түсті қорапшалар, ребустар әзірледім. Сонымен бірге тәжірибені табысты жүзеге асыру үшін схемалар, кестелер рәсімделеді. Осындай жүйелі қызықты жұмыстардың нәтижесінде балаларым «Мен зерттеушімін» республикалық байқауынан бірінші орын иеленді. Мектеп жасына дейінгі балалардың жобалау-зерттеу қызметі балалардың қызығушылығын, бастамашылығын дамытуға, алған білімдерін тәжірибе жасауға және синтездеуге, мәселені анықтауға және қажетті шешімді өз бетінше іздеуге мүмкіндік беретін бірден-бір, қызықты әрі нәтижелі жұмыс деп айтуға болады.

Әдебиеттер

1. Әкімжанов Ж.Ж., Батырбаева А.Б. Қоршаған ортамен таныстыру. Экология негіздері. Әдістемелік құрал. // Алматы: Алматыкітап баспасы, 2015. – 200 б.
2. Чижмакова В. И., Кудряшова Н. А., Меркурьева Н. Н., Федорова Н. С. Метеоплощадка в ДОУ как эффективное средство экологического воспитания дошкольников // Молодой ученый. — 2019. — №9.1. — С. 140-144. — URL
3. Манкеш А.Е., Қиялбекова Г.К. Қоршаған дүниемен таныстыру. Экология негіздері. Әдістемелік құрал // Алматы: Алматыкітап баспасы, 2014 – 80 б.

«ИНТЕЛЛЕКТУМ-БАЛАБАҚША» ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ ДАМУ ОЙЫНДАРЫ КЕЗІНДЕ БАЛАНЫҢ СӨЗДІК ҚОРЫН ДАМУ МҮМКІНДІКТЕРІ

Нуржанова Сания Уржымбаевна

Атырау облысы, Атырау қаласы,
КМҚК «Шағала» бөбекжай-бақшасының
әдіскері

Аңдатпа: Мақалада «Интеллектум-балабақша» интеллектуалдық дамыту ойындарының кешені арқылы баланың коммуникативтік дағдысын дамыту мүмкіндіктері, соның ішінде сөздік қорды дамыту бойынша ойындар қарастырылған.

Түйін сөздер: интеллектуалдық ойын, коммуникативтік дағды, сөздік қор.

Сөз байлығы дегеніміз-әркім өз ана тілінің бар мүмкіндіктерін еркін пайдалана білуі. Сөз байлығы туралы сөз болғанда екі жайды ескеру қажет болады: біріншіден, қай-қайсысымыздың да ана тіліміздің байлығын игеріп, пайдалана білуіміздің маңыздылығы; екіншіден, сол байлықты игере отырып, өз тарапынан ана тілінің баюына үлес үлес қосу қажеттігі туралы мәселе. Осы тұрғыда мектеп жасына дейінгі бала тәрбиесінің педагогы ретінде бүлдіршіндердің сөздік қорын инновациялық әдістер мен технологияларды қолданып, әлеуметте ауызша қарым-қатынас жасау, диалог құру дағдыларын қалыптастыру-басты мақсатымыздың бірі деп білемін.

Мектеп жасына дейінгі балалардың ақыл-ойын дамытуға, шығармашылығын шыңдауға, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруға, қарым-қатынасқа тәрбиелеуге, білімін тереңдетуге, өзіндік көзқарасын қалыптастыруға ықпал ететін «Интеллектум-балабақша» интеллектуалдық дамыту ойындарының кешенін бөбекжай-бақшамызда қолданып келе жатырғанымызға төрт жылға жақын уақыт болды. Интеллектум ойындарын күннің екінші жартысында «Ақылды бала» «Тапқыр бала» «Кел ойнайық» тақырыптарында вариативтік компонент ретінде алып, әдісте-

мелік ұсынымды басшылыққа ала отырып ересек және мектепалды топтары балалары үшін жоспар жасақталып өткізіліп келеді. Кешен 4-6 жас аралығындағы баланың қызығушылығына, жасына, қабілетіне, талабына сай қолданылатын дидактикалық құрал ретінде мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасындағы бес дағдысының күтілетін нәтижелеріне сай жинақталып құрылған жиынтық. Соның ішінде ойындар кезінде бала тілін дамытуға, яғни коммуникативтік дағдыларын дамытуға мүмкіндіктер қарастырылған. Мысалы «Түрлі-түсті бөлшектер» жеке ойыны кезінде бала ұқсас бөлшектерді үлгіге қарай таңдай отырып, өз ойынан жаңа үйді құрастырып өз бетінше сипаттап айтып беруге және оны досының құрастырған үйімен салыстыра отырып, бір-бірімен сөйлесіп, өз ойын еркін жеткізуге талпынады, заттардың өзара байланысын таба отырып сөйлесу арқылы өзара пікірлесіп, бір-бірімен тіл табысу мен достасуына мүмкіндік туады.

Интеллектуалдық дамыту ойындарының ерекшелігі-оның әрекеттік сипатында. «Көбелектер» топтық ойынын бастамас бұрын мотивациялық қозғаушы ретінде ақын М.Омарұлының төмендегі «Көбелек» өлеңін оқып беруге болады:

«Мың жылдан бері ұшады,
Діттеген гүлін табады,
Өзеннің бойын көбелеп,
Бұрын да нәрін тапқандай

Тауды да кейде құшады,
Қанатын ашып-жабады
Көк ала қанат көбелек
Шапалақ ұрып жатқандай.

Ойын басында өлең оқып беру балалардың зейінін шоғырландырып, әдеби шығармалардың мазмұнын түсіне отырып жұмыс жасауға дағдыландырады. Балалар түстеріне сәйкес көбелектерді жинау арқылы түстерін атап ұпай жинайды.

«Интеллектум-балабақша» интеллектуалдық дамыту ойындарының топтық ойынының бірі «Тез тап» ойынын балалар аса қызығушылықпен ойнайды. Бұл ойынның мақсаты суреттерді тауып, жануарларды сипаттау және жануарларға байланысты заттарды анықтау. Бұл ойын арқылы балалардың сөздік қоры молаяды, сөздік қорды заттардың сапасы мен қасиеттерін білдіретін, заттарды жалпы және ерекше белгілері бойынша жалпылаушы сөздермен байыту жүзеге асады. Балалар суретті өз бетінше қарап, сипаттауға өзіне бұрыннан таныс әдеби шығармаларды, ертегілерді, тақпақтарды, жұмбақтарды немесе жаңылтпаштарды пайдаланады.

Интеллектуалдық ойындардың тағы бір түрі «Сәулетші» топтық ойыны. Топтық ойынның кезінде мақсат-тақтайшалардан сауда үйін құрастыру болып табылады. Балалар «сауда үйін» тақтайшаларды тігінен, көлденең қойып жаттыға отырып, өмірде көп қолданбайтын «ғимарат» «қабырға», «еден», «төбе» сөздерінің мағынасын түсіне отырып, кеңістікті бағдарлауға дағдыланады. Олар кеңістікті өзіне қатысты анықтай отырып, сипап сезу арқылы зерттеу, сөйлеуде сын есімдерді қолданып, салыстыру нәтижелерін «ұзындау-қысқалау» «кеңдеу-тарлау» «қалың-жұқа» секілді антоним сөздермен жеткізуге талпынады.

Балалардың сөздік қорын тұрмыстық заттарды білдіретін зат есімдермен, заттардың қасиеттері мен сапасын сипаттайтын

сын есімдермен, адамдардың қарым-қатынасын білдіретін үстеулермен байытатын интеллектуалдық ойынның жиынтығының бірі - «Пішіндер». Ойын мақсаты бойынша балалар балға құрастыра отырып, оның бөлшектерінің атауларын (балға-тұрмыстық зат, балғаның сабы, балғаның басы, т.с.), не үшін қажеттігін түсіне отырып түрлі түсті пішіндер арқылы бөлшектен бүтін тұрмыстық зат құрастырып шығарады және сол туралы (балға мықты, балға бекітеді) әңгімелеп айтып береді. Тұрмыстық заттар және қоршаған орта заттарының қолдану маңыздылығын түсінеді. Олар жасалған материалдардың белгілі және белгісіз қасиеттерін сөйлеуде қолданады.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасында бес жастағы мектепалды топ балаларының сөздік қорын қазақ халқы қолөнер шеберлерімен жасалған киіз үйдің заттарын және тұрмыстық заттарды білдіретін (кереге, уық, шаңырақ, ағаш керует, кебеже) атауларымен толықтыру мақсаты көзделген. Осы мақсатты орындау үшін ұлттық тұрмыстық заттардағы ою-өрнектердің атауларын (тұмарша, сынық мүйіз, құс қанаты, жұлдыз, т.б.) есте сақтауға «Интеллектум-балабақша» интеллектуалдық дамыту ойындарының кешенінің ішінен «Көркем өрнек» ойынын тиімді, әрі жүйелі пайдаланып келеміз.

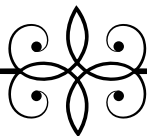
Жалпы интеллектуалдық ойындары кезінде ойынға балалар арасынан жетекші сайлау үшін ауыз әдебиеті үлгілерінен «Қаламақ» айтқызу да олардың әлеуметтік-эмоционалдық дағдысын қалыптастыра отырып, көркем әдебиетке деген қызығушылығын арттырады. Мысалы: «Бір, екі. Жердің беті. Сары шымшық, Тез ұшып шық!» қаламағын айтқызу арқылы ойын жетекшісін сайлауға болады.

Қорыта айтқанда, бөбекжай-бақшада балалардың ақыл-ойын дамытуға, шығармашылығын шыңдауға, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруға, қарым-қатынасқа тәрбиелеуге, білімін тереңдетуге, өзіндік көзқарасын қалыптастыруға ықпал ететін интеллектуалдық ойындар кешені-балалардың коммуниквативтік дағдысын дамытуға тиімді кешен.

Әдебиеттер

1. Б.Қ.Игенбаева О.Метин «Интеллектуалдык дамыту ойындары - Әдістемелік құрал.2022ж.
2. М.Балақаев.М.Серғалиев «Қазақ тілінің мәдениеті» Дәуір-Кітап Алматы-2013ж.
3. «Бәсіре» Жасөспірімдерге арналған Сөзтаным кітабы Алматы-2015ж.
4. «Соқыр теке»-Алматы «Өнер»-1990ж.

БАЛАБАҚШАДА ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ КАБИНЕТІНДЕ БАЛАНЫҢ СӨЙЛЕУ ТІЛІНДЕГІ КЕМІСТІКТІ ТҮЗЕТУДЕ МАМАНДАР БАЙЛАНЫСЫ

Жамалиева Кенжетай Сагиндыковна
Астана қаласы
№7 «Аққу» балабақшасы МКҚК меңгерушісі

Аңдатпа: Бұл мәтін балабақшада инклюзивті білім беру кабинетінде, баланың сөйлеу тілі бұзылыстарын түзету бойынша, мамандар арасындағы қарым-қатынас пен ынтымақтастықты талқылайды. Ол мүмкіндігі шектеулі балалардың әртүрлі қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін инновациялық педагогикалық тәсілдердің, дараланған білім берудің және ұжымдық жұмыстың маңыздылығын атап көрсетеді.

Түйін сөздер: Коммуникация, мамандар, сөйлеу тілі бұзылыстары, инклюзивті білім беру, балабақша, педагогикалық технологиялар, қазіргі қоғам, білім беру мекемелері, үздіксіз оқыту, білікті педагогтар, кадрлар, кәсіби дағдылар, инновациялық технологиялар, инклюзивтік қолдау.

Жаңа ғасырға енген қазіргі қоғамның қарқында дамуына сай алдыңғы қатарлы ең озық педагогикалық технологияларды жоғары аппараттық – коммуникациялық технологиялық мүмкіндіктерін пайдалана отырып сапалы білім бере отырып тәрбиелеу көзделіп отыр. Білім беру мекемелерінің алдына қойылып отырған қазіргі басты талап-қоғамымыздың келешегі жас ұрпаққа заманға лайықталған білім, тәрбие берумен қатар, олардың өздігінен білім алып, өзін-өзі тәрбиелеуге дағдыландыруына жағдай жағдай жасау және осы үрдісті тиімді ұйымдастыратын шебер және ғасыр педагогтердің үздіксіз дайындығын іске асыру болып табылады. Қоғамның өзгеруіне қарай сол заманға сәйкес маман кадрлар дайындау бұрын да, қазір де педагогика ғылымы алдында көкейкесті мәселе болып отыр. Себебі әр қоғамның өз талабы, өз сұранысы бар. Білім берудің барлық салаларында мамандардың кәсіби шеберліктеріне жаңаша көзқарастар туындап отыр. Ұрпақтың болашағы бүгінгі оқу мен тәрбиені жеке тұлғалық сипатта дамытуымызға байланысты.

Инновациялық технологиялар іс-тәжіри-

беде дамудың шешуші ұстанымы ретінде әртүрлі аспектерде: назар аудару тетігі, жүйені даму факторы, тәсіл, немесе нәтиже ретінде қарастырылған, инклюзия, яғни арастырылып оқыту идеясы барлық шығу тегіне, дініне, даму деңгейіне қарамай, балаларды айыратын кедергілерді жоюға, ата-аналарын белсенділікке шақыруға, баланың түзету-педагогикалық және әлеуметтік қажеттіліктерін арнайы қолдау, қоршаған ортаның балаларды жас ерекшеліктеріне және білімділік қажеттеліктеріне бейімделуіне жағдай қалыптастыру-қоғамға араластыру үлкен мақсатын инновациялық кезеңі болып қарастырылған, келешекте мұндай адамгершілік қоғамға дискриминацияға орын болмай, адам бір-бірінің адамгершілігіне сыйластықпен қарайтын болады. Қазіргі таңда әр балаға жеке тұлға ретінде, қарап, саналы тәрбие сапалы білім беру өмір талабы болып табылады. Инклюзивті білім берудің мақсаты: даму мүмкінділігі шектеулі балаларды қалыпты балалармен бірге тәрбиелеу мен білім беру.

Астана қаласы әкімдігінің «№7 Аққу балабақшасы» мемлекеттік коммуналдық қазыналық

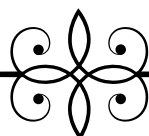
кәсіпорында ашылған нинклюзивті кабинет мамандарының негізгі мақсаты-сөйлеу қабілеті, мінез-құлқында, қарым-қатынаста қиындықтары, таным мен зейін қабілетінде кемістіктері мен ауытқушылықтары бар мектеп жасына дейінгі балаларға психологиялық педагогикалық түзету-дамыту түрінде көмек көрсету болып табылады.

Биылғы оқу жылында кабинетке психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңестің қортындысымен, әр түрлі деңгейдегі тіл кемістігі анықталған бірнеше бала қабылданды. Бейнелі және жай суреттерді, ойна да ойла, тілашар ойындарын пайдалана отырып, баланың байланыстырып сөйлеу, сөздік қоры, тілдің грамматикалық құрлымы, дыбыстың жеке, буында, сөзде айтылуы, артикуляция аппараты құрлысы мен қозғалысы және фонематикалық есту қаблетті тексерілді. Логопедиялық тексеру нәтижесі мен баланың жалпы психофизикалық даму деңгейін ескере отырып, балаға жеке түзету-даму бағдарламасы жазылады. Түзету-дамыту жұмыстарын мамандар өзара тығыз байланыста жүргізу өте маңызды. Іс- тәжірибие кезінде жұмыстарды байланыстыру жөнінде көптеген сұрақтар мен мәселелер туындайды. Мамандардың бірінбірі тыңдап, кеңесіп, бір бағытта бір әдіспен жұмыс жүргізу, түзету-дамыту жұмыстарына оң әсер тигізіп, ортақ мақсатқа нәтижені тезірек көрсетеді. Мамандар жұмыстарының өзара байланыстығы бірнеше құрамдас бөліктен тұрады, логопед, дефектолог, психолог сұрақтары бойынша бірге іздену жаңа-

лықтармен үнемі хабардар болып араласып отыру. Баланың жалпы дамуы, танымдық қабілеті, сөйлеу дағдыларын бірге талқылау, түзелуін бірге талқылау, ортақ арнайы әдіс-тәсіл таңдау, іс-тәжірибедегі өз тәсілімен қатар әріптестер технологиясын еңгізу. Бұл жұмыс тәсілінде әр маман өз бағытында баланың жалпы және психикалық даму ерекшелігін анықтап, басқа мамандарды таныстырады. Логопед басқа мамандарды баланың сөйлеу дағдылары ерекшелігімен, сөйлеу тілдерінің кемістіктері мен ақаулары себеп-салдары мен деңгеймен, баланың қоршаған орта мен математикалық түсінігімен таныстырады. Психолог әріптестеріне баланың танымдылық қабілеттері дамуы ерекшелігіне аса тоқтала отырып, ойлау, есте сақтау, сенсомоторикалық тәрбиесі, зейіні, психологиялық эмоционалдық жағдайы, сонымен қатар отбасындағы психологиялық ақаулымен таныстырып, ұйымдастырылған іс-әрекетінде назар аударуын ескертеді. Сонымен қатар жалпы түзету-дамыту мәселелері, сенсорлық тәрбие, зияткерлік ерекшеліктері талқыланады. Логопед ысқырық дыбыстарын түзету жұмыстарын жүргізу кезеңінде, психолог-маман түзету-дамыту ойын іс-әрекетінде «С», «З», «Ц» дыбыстары бар сөздерді жиі қолданады, заттарды түстеріне қарай іріктеу «Ойна да, ойла» жаттығуларды жасау сияқты жұмыстармен толықтырылып отырады. Қорыта айтқанымда, логопедтің дыбыстарды түзету оқу іс-әрекеті тақырыбы, басқа мамандар ұйымдастырылған іс-әрекетінде нақтылана пысықталады.

Әдебиеттер

1. ҚР «Білім туралы заңы» - Алматы, 2007.
2. «Отбасы және балабақша» - №6, 2013.
3. С.Т. Мұқаметжанова, Ж.Ә., Жартынова «Интерактивті жабдықтармен жұмыс жасаудың әдіс-тәсілдері» - Алматы, 2008.

ФОРМИРОВАНИЕ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ОСНОВ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ В ПРОЦЕССЕ РЕАЛИЗАЦИИ ТЕХНОЛОГИИ «МАЛЕНЬКИЙ ИССЛЕДОВАТЕЛЬ»

Сайфеденова Жұмагүл Муқанқызы

город Атырау
ясли-сад «Мирас»
воспитатель

 Аннотация. Одним из компонентов функциональной грамотности является естественно-научная грамотность. Раскрыто значение исследовательской деятельности для формирования у детей любознательности, инициативности, самостоятельности и навыков сотрудничества. Автор демонстрирует свой подход к исследовательской деятельности, открывает свои «изюминки» исследовательской деятельности: создание мотивации-провокации, использование новых методов исследования.

 Ключевые слова: исследование, методы исследования, технология А. И. Савенкова, функциональная и естественно-научная грамотность.

В современном образовании широко обсуждается необходимость развития у детей комплекса навыков, соответствующих требованиям XXI века. Эта концепция подразумевает, что важно обучать детей не просто запоминанию готовой информации, а научить их умению получать знания, анализировать их и применять в реальной жизни, используя их при принятии решений.

В свете этой концепции становится актуальной необходимостью формирования у детей предпосылок для функциональной грамотности уже с дошкольного возраста. Одним из ключевых компонентов такой грамотности является естественно-научная грамотность. Она предполагает не только знание основ естественных наук, но и умение применять их в повседневной жизни.

Предположу, что развитие данных компетенций у воспитанников может быть осуществлено с использованием методики исследовательской деятельности А. И. Савенкова, известной как «Маленький исследователь». Я ознакомилась с этой методикой

и решила использовать ее в своей работе с детьми старшего дошкольного возраста.

Эта методика позволяет вовлечь ребенка в собственный исследовательский поиск на протяжении всей деятельности в детском саду, в том числе и во время прогулок и игровой деятельности. Она не только направлена на развитие у детей навыков наблюдения и экспериментирования, но и предусматривает полный цикл исследовательской деятельности, начиная от определения проблемы и заканчивая представлением результатов и их защитой.

Работая по методу «Маленький исследователь», я ставлю перед собой несколько задач:

- Развивать познавательную активность детей, рассматривая их как полноправных участников воспитательно-образовательного процесса.
- Поддерживать детскую инициативу и самостоятельность.

- Формировать навыки исследовательского поведения и анализа полученной информации.

Исследование начинается с выбора темы. Для заинтересованности детей и привлечения к теме я использую метод «Мотивация-провокация». Это подразумевает создание среды, в которой дети могут ассоциировать предметы с темой исследования. Например, если мы изучаем свойства бумаги, я организую предметно-развивающую среду, где будут представлены различные поделки из бумаги различных видов. Дети догадываются о теме исследования, задавая вопросы и выражая свои предположения.

Задала вопрос: «Ребята, догадайтесь, какую тему мы будем сегодня исследовать?». Мои ребята быстро догадались: «Мы будем исследовать свойства бумаги».

На вопрос: Что можно делать с бумагой? Они наперебой стали перечислять действия: «Бумагу можно рвать, комкать, резать, бумага мокнет в воде...».

Что же можно сделать из бумаги? Чем отличаются бумажные и влажные салфетки? Какая польза от влажных салфеток? Какие салфетки использовать в быту? Тут детям пришлось подумать.

Итак, тема выбрана.

Задача детей в исследовательской деятельности по технологии А. И. Савенкова получить как можно больше сведений о том, что является предметом их исследования и подготовить видеофильм. Затем мы актуализируем свои знания по выбранной теме и выдвигаем гипотезы, которые будем проверять в ходе исследования. После этого мы выбираем методы и средства сбора информации. По технологии Савенкова у нас есть восемь пиктограмм: проведение экспериментов, наблюдение, использование информации из книг и интернета, а также обращение к специалистам и обсуждение с родителями.

Таким образом, участие детей в исследовательской деятельности стимулируется, а их познавательные способности и навыки развиваются, что способствует более глубоко-

му пониманию изучаемой темы.

Методы исследования, выбранные для изучения свойств бумаги, были организованы по следующему плану: подумать самостоятельно, обратиться к другому человеку, использовать информацию из книг и интернета. Для удобства работы каждая команда была назначена на один из этих методов исследования. Каждая команда получила планшет для записей и зарисовок, а также было выделено пять минут на сбор информации, что требовало строгого контроля времени со стороны хранителя времени в каждой команде.

После сбора информации каждая команда представила обобщенные данные и результаты своего исследования. Например, Айкөркем и Мади получили информацию о свойствах бумаги из познавательного мультфильма, а Дария и Амира обнаружили, что бумажная салфетка эффективнее всего очищает поверхность от пластилина благодаря своей плотности.

После представления результатов исследования мы обсудили, как эта информация может быть полезной в повседневной жизни.

Мы также рассмотрели связь темы бумаги с фотографией бревен. Одной из гипотез было предположение, что бумагу получают из дерева, что оказалось верным. После обобщения информации о бумаге я предложила детям сделать полный видеофильм по теме, и мы совместно нашли ответы на все наши вопросы.

В рамках темы мы также занимались созданием различных поделок из различных видов бумаги. В повседневной жизни дети использовали бумажные и влажные салфетки для уборки и очистки, что еще больше усилило их интерес к теме исследования.

При внедрении технологии исследовательской деятельности А. И. Савенкова я заметила, что дети начали активнее общаться друг с другом, проявлять внимание и слушать своих товарищей. Они стали более самостоятельными и инициативными, проявляют живой интерес к окружающему миру и стремятся к диалогу. Это значимые шаги в направлении развития навыков сотрудни-

чества. Дети с удовольствием делятся информацией, которую получили в процессе исследований в детском саду, с родителями.

Благодаря такому подходу наша группа стала настоящим местом детской активности, где ярко прослеживается индивидуальность каждого ребенка. Исследовательская деятельность позволяет детям под руководством педагога или самостоятельно приобретать информацию и формировать представления о различных объектах, явлениях природы, или предметах. Они находят проблемы и учатся решать их, исходя из собственного опыта. Такой подход способствует расширению кругозора детей, выявлению их индивидуальных способностей, а также формированию у них субъектной позиции.

Технология исследовательской деятельно-

сти А. И. Савенкова дарит детям уверенность в том, что они сами являются исследователями, «первооткрывателями» увлекательных идей. Эта деятельность мотивирует их быть активными и инициативными не только в процессе исследования интересных тем, но и в течение всей жизни.

Но какую выгоду извлекает из этой методики сам воспитатель?

Она предоставляет непереоценимый опыт самостоятельной, творческой и исследовательской работы. Помимо этого, она дарит новые знания и умения, которые характеризуют воспитателя как творца образовательного процесса. Этот опыт также позволяет уйти от традиционных форм работы и открыть для себя новые подходы к обучению и воспитанию детей.

Список использованных литератур

Книги

1. Савенков, А. И. Маленький исследователь. Как научить дошкольника самостоятельно приобретать знания. — 2-е изд., доп. и перераб. — М.: Национальный книжный центр, 2017. — 240 с.
2. Савенков, А. И. Маленький исследователь. Развитие познавательных способностей. 5-7 лет—Ярославль: ООО Академия развития, 2004. — 32 с.
3. Дыбина О.В. Ребёнок и окружающий мир. Программа и методические рекомендации. - М.: Мозаика-Синтез, 2006.

Статьи из журналов и периодических изданий

1. Кадочникова, Н. А. Формирование предпосылок естественно-научной грамотности у дошкольников в процессе реализации технологии А. И. Савенкова «Маленький исследователь» / Н. А. Кадочникова. — Вопросы дошкольной педагогики. — 2024. — № 5 (75). — С. 27-30.

Электронный ресурс удаленного доступа (Internet):

1. Формирование предпосылок естественнонаучной грамотности у детей старшего дошкольного возраста средствами экспериментальной деятельности-/Электронная газета «Интерактивное образование» <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2023/10/26/formirovanie-predposylok-estestvennonauchnoy-gramotnosti-u-detey>

ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН ДЛЯ ВАС ПЕДАГОГИ

КІТАП ЖАНСЫЗ, БІРАҚ ШЫНАЙЫ ДОС

Сыралиева Динара Адилбековна

Атырау облысы, Исатай ауданы
Тұщықұдық ауылы
«Құлыншақ» бөбекжай-бақшасы
Тәрбиеші

Аңдатпа. Жас ұрпақтың өскелең талабын қанағаттандыру да рухани байлығын интеллектуалды қабілетін жалпы ой-өрісін дамытуда, тіл байлығын молайтуға жоғары эстетикалық талап-талғамын қалыптастыруда кітаптың маңызы зор. Кітап арқылы балалар құбылыстардың мәнін бейнелі түрде көрсетуге, тілдерінің дұрыс жетілуіне, ойлау қабілетін қалыптастыруға әлемді ғылыми тұрғыда түсінуге дайындайды, адамдардың еңбегімен жасалған заттарға ұқыпты қарауға айналаны қоршаған табиғатты сүюге және қорғауға үйренеді.

Түйін сөздер: Тіл байлығын молайту, ой өрісін дамыту. Үй кітапханасын жандандыру. Рухани құндылықтарға тәрбиелеу.

Балалардың кітапқа деген қызығушылығын және оған ұқыптылықпен қарауды қалыптастыруда балабақшада ұйымдастырылған кітап бұрышының орны ерекше. Жас ұрпақтың өскелең талабын қанағаттандыру да рухани байлығын интеллектуалды қабілетін жалпы ой-өрісін дамытуда, тіл байлығын молайтуға жоғары эстетикалық талап-талғамын қалыптастыруда кітаптың маңызы зор. Кітап-сегіз қырлы, терең сырлы тәрбиеші, ұлы үйретуші, яғни ұстазғада ұстаз боларлық қасиет иесі іспетті. Кітап баланы зерделі, зейінді болып өсуге тәрбиелеудің бірден-бір құралы. Ересек тобында балаларға кітаптың мазмұнын идеясын тіл көркемдігін сапалы меңгерту аса күрделі педагогикалық үрдіс.

Мектепке дейінгі баланың тілін дамыудың мақсаты – жас ұрпақтың ой-өрісін, сана сезімін кеңейте отырып, өмірге қажетті білім - дағдыларға үйрету. Сол себепті өзімнің қызметімде тәрбиеленушілерімнің тілін дамыту, ауызекі сөйлеуге үйрету мақсатында үйренгенін күнделікті өмірде пайдалана білуге жаттықтырып отыру ісіне баса назар аударамын. Өйткені, баланың айналадағы өмірді танып, білудегі басты жәрдемшісі – тіл болып табылады. Ал, тілдің дамуы оның сана - сезімін, ой - өрісін жетіле түсуіне негіз болады. Қазақ балалар әдебиетінің атасы Ыбырай Алтынсарин балаларды оқыту - тәрбиелеу ісінде ауыз әдебиеті шығармашылығының маңызды орын алатынын айта келіп: «Өмірге қажетті ауызекі сөйлеу дағдыларына жаттықпайынша, қай - қай

тілде болса да еркін, жүйелі сөйлеу мүмкін.. емес»,- деген..болатын.

Сондықтан, мен баланың тілінің дұрыс анық шығуына сөздік қорларының молайуына балабақшадағы кітап бұрышын ұйымдастырудың маңызы зор деп ойлаймын.

Балаға берілетін білім сапасын жетілдіруге қаншалықты талап қойылса, баланы шығармашылыққа, жан-жақты баулу мәселесінде соншалықты шеберлікті талап ететіні сөзсіз. Сондықтан тәрбиеші осы мақсат жолында іздену керек, осы бағытта жүзеге асырудың ең тиімді деген әдіс-тәсілдерін сұрыптай отырып пайдалану керек. Кітаптың адам өміріндегі маңызын ғылым мен білімнің пайдасын түсіндіре отырып, кітапқа деген қызығушылығын арттыру мақсатында жүргізілген жұмысыма тоқталайын.

Мақсаты: Кітап бұрышын ұйымдастыру арқылы балалардың коммуникативтік дағдыларын дамыту, балалардың жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, ауызекі сөйлеуді, сөздік қорды қалыптастыру, өмірде әртүрлі жағдайлардағы қарым-қатынас дағдыларын меңгерту.

Балаларды көркем шығармалармен таныса отырып шығарманың басты идеясын түсініп жанрын айырып, ертегінің, әңгіменің ерекшелігін айыруға қол жеткізді. Балаларды кейіпкерлердің іс-әрекетін түсінуге үйретесің олар кітап қалай дүниеге келді ол оқырманға жету үшін қаншама адамдар еңбектенетіні жөнінде тереңірек білім алды.

Осы бағыттағы жұмысымды төмендегідей 3 кезеңге бөліп жоспарладым.

I-кезең Балалардың кітапқа деген қызығушылығын ояту.

II-кезең Қызығушылығы қалыптасқаннан кейін балаларды кітаптың көркем әлеміне енгізе отырып, тілін дамыту.

III-кезең Балалардың өз бетімен кітапқа қызығуы барысындағы еркін және түрлі іс-әрекеттері және ата-анамен байланыс.

I-кезең бойынша жүргізілген жұмыстар

Көптің ойын байытып, сауатын молайтып, білім нәрімен сусындатар орда-кітапхана. Кітапхана оқырмандарына білім беріп қана қоймайды, сонымен қатар әдептілікке, мәдениеттілікке, жақсылыққа шақырады. Олай болса балабақша топтарында кітап бұрышының жасақталуының балалардың кітапқа деген қызығушылығын арттыруда маңызы зор. Кітап бұрышына түрлі ертегі, әңгіме кітаптарымен қатар баланың тілін дамыту мақсатында әр түрлі үлестірмелі бағытта жасалған мақал-мәтелдер, жұмбақ, санамақ, өтірік өлең, тіл ұстарту, тиым сөздер, жаңылтпаштар жинақтарында енгізу. Бұл кітапшалар арқылы балалар құбылыстардың мәнін бейнелі түрде көрсетуге, тілдерінің дұрыс жетілуіне, ойлау қабілетін қалыптастыруға әлемді ғылыми тұрғыда түсінуге дайындады, адамдардың еңбегімен жасалған заттарға ұқыпты қарауға айналаны қоршаған табиғатты сүюге және қорғауға үйренеді.

Тобымда «Кітап жансыз, бірақ шынайы дос» атты кітап бұрышы жасақталған. Мұнда:

- ертегілер, әдеби тақпақтар, әңгімелер санамақ кітапшалар, тиым сөздер, өтірік өлеңдер, мақалдар, жұмбақтар, тіл ұстарту жаттығулары, ой-өрісті дамытатын ойындар, балалардың өздері дайындаған кітапшалары, ертегілер мазмұнына сәйкес және әр түрлі мағыналық суреттер қамтылған.

Бала жасалған кітапшалар арқылы әңгімелеп беру арқылы мазмұнын айтуға дұрыс сөйлеуге дағдыланады. Кітап бұрышын жасауда балалар көбінесе ертегіге қызығушылығы басымдау болғандықтан мен кітап бұрышымдағы жұмысымды айналмалы шеңбер арқылы «Барабан» әдісі арқылы жасақтадым.

Шеңбер ішіне санамақтар, тиым сөздер, жаңылтпаштар, мақалдар, ертегілер, әңгімелер, тіл ұстарту жаттығулары, сөздік ойындар, өтірік өлеңдер деп жаздым. Шеңберді айналдырғанда қайсына барып тоқтаса сол күнгі жұмысымызды сол бағытта жүргіземін.

«Барабан» әдісі арқылы кітаптарды таңдау

Мысалы: Санамаққа түссе санамақтарды жаттап асық түстеріне сәйкес топтарға бөлініп айтады. Санамақтар айту арқылы баланың сандарды тез танып жаттау қабілеті шындалады, тілі дамиды. Төрт-түлікке, аңдарға, киімге, тазалыққа, туған жерге, жемістерге байланысты санамақтар айтуда балалар шапшаңдыққа, ептілікке үйрене отырып, қызығушылықтарын арттырады.

Мақал-мәтелдерді мнемокесте арқылы үй-

ретуде баланың қызығушылығы оянып, тез түсініп кетуге мүмкіндігі артады. Бұл жаста бала оқи алмайтын болғасын суретпен көрсету арқылы жаттаса есіне сақтауға да жақсы болады. Балаларға тақпақты жаттату кезінде сөздерді нақты айтуға дағдыландырып, дауыс интонациясын дұрыс келтірудің маңызы зор. Себебі сөзі түсінікті, даусы анық бала өз-өзіне сенімді сөйлейтін болады.

Бала тілін ұстартуда халық қазы-

насы-ертегілердің орны ерекше. Ертегілердің мазмұнын мнемокестені пайдалана отырып, ертегіні баяндату балаларды қызықтыратын бірегей әдіс болып табылады. Ертегілерді жұмбақтап жасыру арқылы да балалардың ой-өрісін дамытуға болады. Тақырыпқа сай келетін жұмбақ жасырып, бала қандай ертегі екенін лезде тауып алады. Бала тілін дамытуға тіл ұстарту жаттығуларының да маңызы зор.

Тіл ұстартуды карточкалар арқылы таратып жасалынады. Буынды айтып, буыннан сөз, сөзден сөйлем, сөйлемнен әңгіме құрап үйреніп, өз ойын анық әрі ашық жеткізетін мүмкіндікке ие болады.

Мысалы: Қыс – ыс – ыс,
Келіп жетті қыс.

Ары қарай осы қыс деген сөзді тірек сөзге айналдырып, жекелеген сөйлемдер құрайды. Мәселен: Қыс келді. Балалар серуенге шықты. Далада қар жауып тұр. Осы тектес сөйлемдермен жалғастыра береді. Тіл ұстарту жаттығуларын қимылмен де жасауға болады.

Мектеп жасына дейінгі баланың тілдік қатынасын сауатты дамытуда жаңылтпашты пайдалану дәстүрі – ең тиімді тәсіл. Жаңылтпашты жаттап жаттығу арқылы бала ана тілін ардақтап өседі. Жай ғана жаттатып қоймай, жаңылтпаштарды үйреткенде суретті карточкаларды қолданса, балалар тіл дыбыстарын дұрыс айтуға дағдыланады.

Өтірік өлеңдерді де сурет арқылы айтып балада өтірік пен шындықты айыра білуге үйренеді.

Кітап бұрышында балаларды кітаппен жұмыс жасауға үйрету ережесіне бұрышта орналасқан арнайы балалар арасынан «Кітапханашы» тағайындалады. Кітапханашы қызықты кітапты таңдай алатын балаға жүктеледі. Балаларға өздерінің маркерокалары жапсырылған тақта жасақталған. Сонымен бірге кітапқа сурет жапсырылған, Мысалы: бала алма жапсырылған кітапты ата-анасымен кейде өзі алады, сосын алманы алып өзінің қалташасына салады. Мысалы: алма жапсырылған кітап «Аю мен түлкі» ертегі кітабы. Апта сайын «Кім көп оқыды?» «Қай кітап ұнады?» мазмұны сұралып талда-

нып отырылады. Балаларды ұқыптылыққа тәрбиелеуде кітап бұрышында «Кітап емханасы» жұмыс жасайды. Қажетті материалдарды (қағаздар қалыңдығына түріне, түсіне қарай, желім, қайшы) балалар өздері дайындайды. Кітапты күтіп ұстау, ұқыпты болу, кітаптың ішіндегі үйренгендерін туралы жарыс өткізіп балаларды қызықтыру жұмысы жүргізіледі. Мысалы: «Ұқыпты бала», «Кітап жанашыры», «Білгір бала» деп жеңімпаздарды мадақтап отырамыз. Осы жұмыстардың нәтижесінде балалардың кітап деген қызығушылығы артып, кітапқа деген құмарлық пайда болып кітаппен жұмыс жасауға үйренеді.

II кезең бойынша жасалған жұмыстар

Балаларға әдеби шығарма мазмұнын, идеясын, тіл көркемдігін сапалы меңгерту аса күрделі педагогикалық үрдіс. Көркем әдебиет әрқашанда өзінің әсер ету күші және айқындығымен тұлғаны қалыптастырудың мықты құралы болып табылады. Балалық шақтағы кітаптан алған мағұлмат ересек жетілген шақтағы кітапқа қарағанда көбірек әсер қалдырады. Мектепке дейінгі жастағы балаларды көркем әдебиетпен таныстырудың негізгі міндеті- болашақ талантты оқырман әдеби білімді адам тәрбиелеудің негізі болып табылады. Кітапханадан алған кітаптарын үйден ата-анамен оқып келіп достарымен бірігіп талқылау алғашқы балалық әсерін тереңдетеді. Кітаптарды барлық бала бірдей қабылдамайтыны белгілі. Сондықтанда тәрбиешінің міндеті -балаға кітаптардағы жасырын сырларды қазыналарды ашу. Логикалық екпіндерді, кідірістерді, өлеңдерде автордың көңіл-күйін дауыс ырғағымен бере отырып шығармаларды сезіммен ретімен айтуға балаларды ынталандыру. Балалар ертегінің басын немесе соңын тәрбиеші бастаған әңгіменің соңын ойлап шығара алады. Қызығушылықты ояту үшін қойылған «Кітап туралы не білесің?» деген сұраққа балалар былай деп жауап береді.

- Кітап-дос -Кітап-білім береді
- Кітапты сулауға болмайды
- Кітапты лас қолмен ұстасаң кірлеп қалады.
- Кітапты жыртпау керек

- Кітап қағаздан жасалады. Білім мен ғылымға баратын жол кітаптан басталса білім айдынына жетелейтін соқпақ балабақша болып табылады.

III кезең бойынша жасалған жұмыстар

Сонымен бірге ата-анамен үнемі байланыста отырамын. Кітап бұрышын жасақтап, толықтыруға ата-аналарды тарту, кітапты уақытша пайдалануға үйге беру, ұйымдастырылған кітап бұрышын ата-аналардың балалармен бірге қолдануына жағдай жасалынып келеді.

Мысалы: «Қоян» ертегісін оқу арқылы үйден ата-анаға қоян туралы жұмбақ, тақпақ іздестіріп келу тапсырылады. Бұл тапсырмалар арқылы ата-анасымен бірге іздене отырып ой-өрісі жетіліп дамиды. Мұның үлкен білімділік тәрбиелік мәні бар. Топта жүргізілген жұмыс отбасында өз жалғасын тапқанда ғана пайдалы болады. «Біз кітаппен доспыз» «Балаларыңызды қызықтыратын»

кітаптар деген тақырыпта ата-аналарға кітап және оның маңызы туралы әңгіме өткіздім. Ата-аналармен бірлесе отырып баланың жеке үй кітапханасын ұйымдастырдық. Баланың үйдегі жұмысымен таныса отырып, өзге балаларға үлгі етіп отырамын. Бұдан басқа балаларда оған ұқсау сезімі қалыптасады. Ата-ананың жауапкершілігі артады

Қорытынды.

Қорыта, айтқанда балалаға арналған жақсы кітаптар баланы көркем бейнелер әлеміне енгізеді. Кітап бала тілінің мазмұнын жетілдіреді оның тілін байытады. Осы орайда кітап бұрышын жасақтауда мен мынадай нәтижеге қол жеткіздім. Баланың: ой-өрісі дамиды, сөздік қоры молаяды, рухани құндылықтарға тәрбиеленеді, еркін қарым-қатынас жасайды, байланыстырып сөйлеуі дамиды.

Міне, осындай жүйелі жүргізілген жұмыс қашанда өз жемісін береді деп айта аламын.

Әдебиеттер

1. Зейнолла Қабдолов Сөз өнері Алматы. Санат 2007-3406.
2. Кәрішалова К. Кітапхана жаңа ғасыр мәдениетінде (балалар әдебиеті проблемалары) Саясат-№3-2006. -28-29 б Дүтбаева Н Кітап неге оқылмайды. себеп пен салдар// Қазақ әдебиеті.-2009. 30 қаңтар.-1-36.
3. Ustaz tileqi [https:// ust.kz](https://ust.kz)

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ МУЗЫКАЛЫҚ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУ

Жанылған Карбозқызы Қосбармақова

Ақтөбе облысы, Шалқар ауданы,
Шалқар қаласы «Бәйтерек»
бөбекжай-бақшасының
музыка жетекшісі

Аңдатпа. Бұл мақалада педагогикалық процесте бала дамуындағы ұйымдастырылған іс-әрекет арқылы балалардың музыкалық белсенділігін, шығармашылық ой-қиялын, әрі баланың адамгершілік сапаларын, ұлттық құндылықтарды бойына дарыта тәрбиелеу және оны шешуші басты жағдайлармен сипаттама беріледі.

Түйін сөздер: музыка, оркестр, ән-би, музыкалық-эстетикалық тәрбие.

Белсенділік – бұл баланың белгілі бір мақсатқа ұмтылған әрекеті, мұнда мазмұнға бай, жоспарлы ұйымдастырылған іс-әрекетте қолданылатын және қызығушылығын тудыратын, белсенділігін, жан-жақты тұлғалық шығармашылығын арттыратын түрлі ойындарды меңгерудегі баланың өзіндік үйренуіне, дағды мен шеберліктің қалыптасуына, оларды тәжірибеде қолдануға бағытталады. Мұнда баланың креативті ойлау қабілетіне назар аудара отырып, баланың жас ерекшелігіне сай музыканы тыңдау, ән айту, импровизация, ырғақтық-музыкалық қимылдар, балалар музыкалық аспаптарында ойнау, оларға еркіндік беру, тапсырманы шығармашылықпен орындауға баулуда әр баланың жеке басының жетілуіне дәйекті әдістемелік тәсілдерді қолданумен маңызды.

Тәрбиеленушілердің эмоционалды жайлылығын, жан-жақты және толыққанды дамуын, балалардың белсенділік түрлерін дамыту мен арттыру қамтылған. [1 – 5б.]

Белсенділікке жету - әр бала үшін жеке-дара және түрліше шешілетін мәселе болып табылады. Бұл кезде педагог балаларды музыкалық аспаптарды өз бетінше зерттеуге, әрі бірлескен саналы және эмоционалды шығармашылық жұмыстар мен экспери-

менттер жасауға жетелеуі керек.

Осындай игі бастаманы жүзеге асыруда, бөбекжай-бақшамызда «Мектеп жасына дейінгі балалардың музыкалық аспаптарда ойнауды үйрету арқылы шығармашылық қабілеттерін дамыту» облыстық эксперименттік алаң ретінде таңдалынып алынып жүргізілді. Аталған эксперименттік жұмыс, бүгінгі таңда көкейкесті, өзекті тақырыпты ғылыми тұрғыда негіздеу, жобаны жасау, мақсатқа жету үшін балалармен бірге атқаратын іс-әрекет қарастырылып, тәжірибені апробациядан өткізіп, тиімді нәтижесін шығаруға бағытталды.

Балалар музыкалық аспаптар шеберханасы құрылып, аспаптармен толықтырылып, жабдықталып отырды. Атап айтсақ, ұлттық музыкалық аспаптар шаңқобыз, даңғыра, домбыра, сазсырнай, зырылдауық, сыбызғы алынса, балалармен бірге өз қолымызбен шатырлақ, жетіген, дауылпаз, тұяқтас аспаптары жасалып, толықтырылды. Қазанғап атындағы саз мектебінде «Біз концертке барамыз» экскурсиялық саяхат жүргізіліп, саз мектебінің музыкалық аспаптар шеберханасында, әрі домбыра, қобыз, жетіген класстарының оқушыларының аспаптық шығарма ойнау техникасын көріп, тыныс-тіршілігімен танысып, аспап дыбыстарын тыңдалып, кей-

інірек Қазанғап саз мектебі бөбекжай-бақшамызда қонақта болды. Эксперименттік топтан құрылған балалар музыкалық аспаптар оркестрі қонақтарға концерттік бағдарламада Ә.Желдібаевтың «Ерке сылқым», Ықылас күйі «Жез киік», Құрманғазының «Саранжап» күйін орындады.

Музыкалық тәрбиелеуде белгілі музыкалық тапсырмаларын бала белсенді шеше алу үшін сүйенетіндей, баладан белсенді ойлау жұмысын талап ететіндей ұйымдастыру – шешуші басты жағдайлардың бірі болып саналады. [3 – 141б.]

Зерттеуші педагог балаларды зерттеушілікке тартатын қызметтер бірқатар белгілерімен сипатталатынын ескергені жөн. Олар: проблемалық жағдайлар жасау, балаларды ғылыми-зерттеу әдістерін (теориялық талдау, эксперимент) қолдануы, жаңа білім-дағдыны алуды немесе игергенді қайталауда баланың өзі жұмыс істеуі. Алайда қарастырылып отырған мәселенің сипаттамалық ерекшеліктеріне қарай ұйымдастырылған іс-әрекеті құрылымында өзгешеліктер де пайда болады. Әдетте, теориялық сұрақтарды зерттеу бірнеше қызметте қарастырылуы мүмкін, ал кейбірі бір қызметтің өзінде-ақ аяқталады.

Сәбилер мен мектеп жасына дейінгі балалардың ерекшелігі – олар белсенді әрекеттер мен практика арқылы үйренеді. Сондықтан ұйымдастырылған оқу қызметі тек ойын түрінде өткізілуге тиіс. [2 – 76.]

Балалардың шығармашылық дағдыларын, зерттеу іс-әрекетін дамыту мазмұнындағы «музыка» ұйымдастырылған іс-әрекеті кіші, ортаңғы топтарына аптасына бір рет, ал ересек тобында аптасына екі рет музыка жетекшісімен белгіленген кестеге сәйкес жүргізіледі. Балалардың мейлінше икемді ұйымдастырылған іс-әрекет барысында алған біліктері мен дағдыларының іскерлігі негізінде олардың дербес музыкалық қызметі белсенді де әсерлі болады. Осы тұста методикалық әдістерді түрлендіре отырып, ұйымдастырылған іс-әрекетті жас кезеңдерін ескере отырып, жас топтарында іске асырылады. Балалардың көркем-эстетикалық талғамын дамыту, ұлттық мәдениетке баулу арқылы анағұрлым белсенді және өздігінен шығармашылық іс-әрекетті жасай

алатындай дәрежеде болуын ұйымдастыруға болады. Балалар қазақ халық музыкасы, композиторлардың аспаптық шығармалары жайында танып, аспап түрлерін меңгере отырып, ансамбль, оркестрге қатысып, шығармашылық қабілеттері шыңдалды. Эксперименттік алаң жұмысына қатысқан балалармен қорытындыланып аяқталса да, әлі де бөбекжай-бақшамызда балалардың зерттеушілік дағдыларын дамыту тоқтатылған жоқ. Мысалы, ересек тобы балаларының Е.Брусилковскийдің «Шашу» шығармасын музыкалық аспаптар оркестрінде ойнауы, мұнда: ұжымдық іс-әрекет барысында әр бала өзінің эмоционалды саналы шығармашылық белсенділігін көрсетуі және «Көңілді аспаптар» әнін орындауы бала өз бойындағы іскерліктері мен дағдыларды игеруде мүмкіндіктерді пайдалана алуы, ортаңғы топ балаларының «Келіншек» халық күйіне сылдырмақпен ырғақтық-қозғалыстар жасауы: сылдырмақта ырғақпен қағып ойнаудың қарапайым дағдыларын меңгеруі, ұлттық өнерге сүйіспеншілігін арттыру.

Музыканың сүйемелдеуімен орындалатын қимылды ойындар музыканың өзі сияқты естуді, жеңілдікті және қимылдың икемділігін, музыкады алынатын әсерлерге шапшаң және дұрыс жауап бере білушілік қабілетті дамытады.

Балалар бейімділігі ерте жастан қалыптасуды бастау алады. Атаулы мерекелік күніне арналған ертеңгіліктер мен ойын-сауықтарда және спорттық іс-шараларда, мерекелер және ойындарда, ертегі сахналау-қойылымдарда балалар ұйымдастырылған іс-әрекеттерінде алған білімдері мен дағдыларын ән айтуда, биде, аспаптарда ойнауда белсенділік танытуына, сөйтіп музыкалық-эстетикалық жетілдіру саласындағы тәрбиелік міндеттердің ойдағыдай шешілуіне көмектеседі.

Ересектеу балаларға қабылдау мен орындаушылық қызметтегі белсенділік тән. Бұл жағдайда музыкалық шығармаға көзқарасын білдіру, музыканың сипатын, көңіл-күйімен байланыстыра білу мақсатында ата-аналардың көмегі де қажет болады. Ата-аналарды бөбекжай-бақша өміріне етене жақын араластырып, өзара сабақтастық орнатылуда және балалардың музыкалық белсенділіктерін арттыруда зор нәтижесін

береді. Ата-аналардың балалармен бірге концерттерге, музыкалық спектакльдерге баруы баланың жан-жақты музыкалық әсер-

лері мен олардың музыкалық тәжірибиесін кеңейтеді.

Әдебиеттер

1. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың дамыту моделі;
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
3. А.П.Усова. «Балабақшадағы оқыту».-Алма-Ата, издательство «Мектеп», 1987;
4. Н.А.Ветлугина. «Балалар бақшасында музыкалық тәрбие беру методикасы», - Алма-Ата, издательство «Мектеп», 1981;
5. Е.Н.Водовозова. Умственное и нравственное воспитание детей от первого появления сознания до школьного возраста.СПб.,1913;

ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В ПРОЦЕССЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МУЗЫКАЛЬНО – ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Байдарова Ирина Петровна
Карагандинская область, г. Сарань
КГКП я\с «Колокольчик»
музыкальный руководитель

 Аннотация. Формирование эмоционального интеллекта детей дошкольного возраста рассматривается, как основа успешной адаптации и положительной социализации в обществе. Игровая деятельность - эффективный метод развития эмоций и средство управления ими. Музыка, при помощи своих выразительных средств, способна моделировать основные эмоциональные состояния - переживания, а, следовательно, может быть использована в качестве инструмента для развития эмоционального интеллекта. Эффективным средством для развития эмоционального интеллекта у детей дошкольного возраста являются музыкально-игровые технологии.

 Ключевые слова: Эмоциональный интеллект, музыкально – игровые технологии, эмоциональный словарь, игровые модели, музыка, чувства и эмоции.

Эмоции – неперемнная составляющая человеческой жизни. Осознание значения чувств и переживаний в различных ситуациях привело к возникновению понятия эмоциональный интеллект. В настоящее время все больше родителей и педагогов осознают важность развития эмоционального интеллекта у детей. Эмоциональный интеллект является ключевым аспектом нашей психологической жизни и играет важную роль в достижении успеха, как в личной, так и в профессиональной сфере. Раннее развитие эмоциональной сферы способствует лучшему усвоению социальных навыков, саморегуляции эмоций и лучшей адаптации к окружающей среде.

В КГКП я\с «Колокольчик» города Сарани осуществляется работа по развитию эмоциональной сферы детей в процессе использования музыкально – игровых технологий. Музыка, как известно, является сильным

стимулом для наших эмоций. Она способна вызывать волнение, радость, печаль, а также может помочь воспроизводить и контролировать различные эмоциональные состояния. Музыкально - игровые технологии - это сочетание музыки и игры для эффективного развития эмоционального интеллекта, они оказывают положительное влияние на различные аспекты эмоциональной сферы ребенка, включая самовыражение, умение распознавать и контролировать эмоции, эмпатию и умение устанавливать взаимоотношения с другими людьми. Через музыкальные импровизации, игры на музыкальных инструментах и пение дети учатся называть и выражать свои эмоции, развивается чувство ритма и музыкальная память.

Эмоциональное развитие детей дошкольного возраста – одно из важнейших направлений профессиональной деятельности любого педагога. Применительно к воспи-

танникам эмоциональный интеллект рассматривается как основа успешной адаптации и положительной социализации в обществе. Не логика, а именно эмоции воспытают человека. Ребенок смотрит в глаза педагога и видит радость и одобрение, или же по взгляду, мимике замечает - не стоит этого делать. Игровая деятельность - эффективный метод развития эмоций и средство управления ими. Наблюдая за процессом драматизации сказки, инсценировки песни, созданием образов и воплощением ролей, можно спрогнозировать развитие различных личностных качеств. «Музыка, прежде всего - путь к познанию огромного и содержательного мира человеческих чувств» (Б.М. Теплов).

Музыка при помощи своих выразительных средств, способна моделировать основные эмоциональные состояния - переживания, а, следовательно, может быть использована в качестве инструмента для развития эмоционального интеллекта. Она отражает отношение человека к миру, ко всему, что происходит в нём и в самом человеке. Значит, эмоции являются главным содержанием музыки, что и делает её одним из самых эффективных средств формирования эмоциональной сферы человека, прежде всего ребёнка.

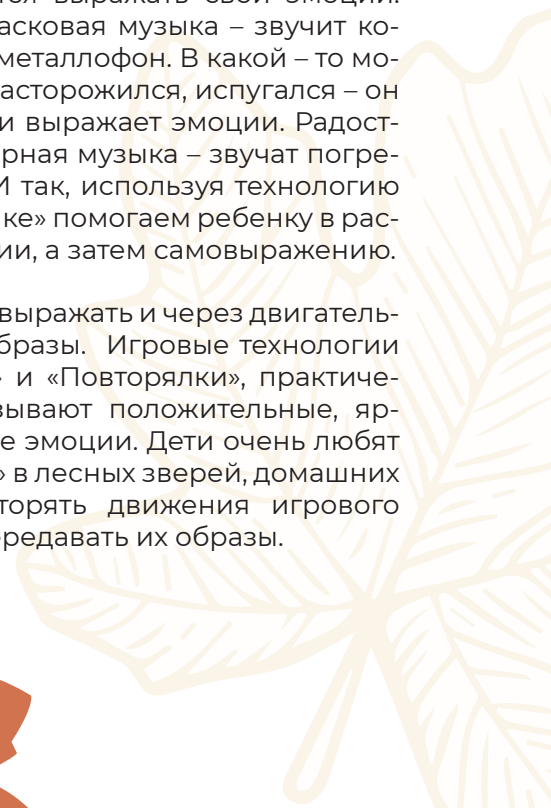
Работа по развитию эмоциональной сферы воспитанника через игру, образы, движения, голосовые подражания, пальчиковые игры начинается с младшей группы. Речь педагога эмоциональная и выразительная. Весь репертуар обыгрывается и пропеваётся ярко, красочно, с обязательным использованием наглядности. При знакомстве детей младшей группы с песней «Самолет», дети вместе с музыкой проживают удивление и радость творчества, увлеченность и новое открытие в песне «Грузовик», горечь потери любимой игрушки в песне «Мячик», чувство тревоги и страха в песне «Бычок». Весь репертуар сопровождается образными движениями, наглядными средствами, эмоциональным исполнением, что позволяет детям запомнить и полюбить эти песни.

В старшем возрасте эмоциональный словарь детей пополняется новыми словами, обозначающими различные настроения

музыки (печальная, грустная, бодрая, озорная, тревожная и т.д.); словосочетаниями, отражающими оттенки настроений (совсем не страшный, не очень трусливый, очень печальный). Дети учатся по музыке определять и изображать эмоциональное состояние героя, замечать изменения в настроении. Мимикой и пантомимикой дети изображают больного и здорового котика в процессе слушания музыкальных пьес «Котик заболел» и «Котик выздоровел». Очень важно, чтобы каждый ребенок проговорил словами свои эмоции от прослушанной музыки, пережил их вместе с героем или музыкальным образом.

При слушании песни, обязательно проводится анализ содержания текста, что автор постарался рассказать нам, через слова песни, а потом подкрепляем эти эмоции музыкальным настроением и переживанием. При разучивании песен о маме, дети эмоционально реагируют на слова «самая любимая мамочка моя», а нежная, трогательная музыка усиливает переживания и дает возможность эмоциональному всплеску, ведь многие дети начинают плакать, при слушании таких песен. И это не плохо. Очень важно проявлять свои эмоции, но так же важно их понимать и ими управлять. А как понять, какие эмоции испытывает ребенок в данный момент? И для этого приходят на помощь игровые технологии. После слушания музыки или песни предлагаю выбрать музыкальный инструмент, который может выразить чувства ребенка. И так, дети пробуют и учатся выражать свои эмоции. Если нежная, ласковая музыка – звучит колокольчик или металлофон. В какой – то момент ребенок насторожился, испугался – он берет барабан и выражает эмоции. Радостная, веселая, озорная музыка – звучат погремушки, бубен. И так, используя технологию «Эмоции в музыке» помогаем ребенку в распознавании эмоции, а затем самовыражению.

Эмоции можно выражать и через двигательные – игровые образы. Игровые технологии «Превращалки» и «Повторялки», практически всегда вызывают положительные, яркие и радостные эмоции. Дети очень любят «превращаться» в лесных зверей, домашних животных, повторять движения игрового персонажа и передавать их образы.

Но так же важно учить распознавать эмоции грусти, печали, сожаления. Мне нравится использовать модель «Что услышал – расскажи!» при слушании песен про осень. В них всегда присутствует светлая, спокойная, чуть грустная мелодия, способная научить детей размышлять об этом времени года, слышать в мелодии печаль и сожаление, что закончилось лето и скоро наступит зима. Но это светлая печаль, так в любом времени года есть свои радостные моменты и впечатления.

Развитие эмоционального интеллекта предполагает формирование новой грамотности и универсальных навыков современных детей: критическое мышление, коммуникация и работа с информацией, креативность, командная работа и сотрудничество. Эти качества хорошо раскрываются при использовании игровой технологии «Театр на ладошке». Детям дошкольной группы предлагается выбрать игровой образ (пер-

чатка из фетра с персонажем игры), который ему понравился, и надеть на ладошку. Необходимо услышать свой фрагмент в музыке и передать движением руки, взглядом, мимикой образ: доброе, лучистое солнце, взволнованные облака, настороженные бабочки, радостные птицы и задумчивые цветы. Таким образом, получается целая композиция, наполненная эмоциями, музыкой и творчеством.

Ритмические способности – основа успешного обучения музыке. Воспитание ритмического слуха важная задача в дошкольном возрасте. «Веселая шляпа» - игровая технология для развития и закрепления ритма в музыке. Перед игрой с ребёнком обговариваются условия, синяя и красная шляпы - короткие звуки, зеленая и белая – длинные звуки. Ребенок под музыку прохлопывает ритмический рисунок мелодии. Задание достаточно сложное для детей, поэтому, вначале, можно выполнять со взрослым.

«Цветок настроения» и «Музыкальная радуга» - игровые модели с цветными помпонами. Яркие, мягкие, приятные на ощупь помпоны вызывают положительные эмоции у ребенка и способствуют лучшему усвоению цвета, развитию мелкой моторики. Детям предлагается прослушать отрывки из раз-

ных по характеру музыкальных произведений. По ходу слушания ребенок определяет настроение музыки и выкладывает помпоны в цветок или радугу. Важно, чтобы ребенок сам выбрал цветовое решение и выразил, именно, свои эмоции на прослушанную музыку.

В работе над развитием эмоциональной сферы детей 3-5 лет использование музыкально - игровых технологий может быть отличной возможностью и эффективным инструментом для формирования и развития эмоционального интеллекта. В школьном возрасте, дети уже не выражают так открыто свои эмоции, как дети дошкольного возраста, они уже умеют их распознавать, контролировать, управлять ими. Но чтобы это произошло, именно в дошкольном возрасте важно научить детей выражать различные эмоции, как положительные, так и отрицательные, необходимо прожить их, прослушать, проговорить, проплакать, пропеть, выразить чувства в движении. И тогда адаптация к школьному социуму будет по-

ложительной и успешной.

Таким образом, музыкально-игровые технологии являются эффективным средством для развития эмоционального интеллекта у детей дошкольного возраста. Они помогают детям распознавать, выражать и контролировать свои эмоции, развивать эмпатию, творчество и социальные навыки. Раннее включение этих технологий в образовательный процесс способствует формированию у детей эмоционально здоровой и успешной личности. В результате, дети начинают открывать новые грани в музыке и эмоциональном опыте, что имеет долгосрочное значение для их развития и самопознания.

Список использованных литератур

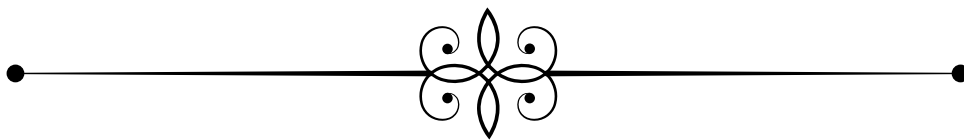
Книги:

1. Дурова И.В. «Развитие эмоционального интеллекта» Эмоции. Чувства. Настроение. Характер, Издательство Школьная книга, Россия

2. Подколотина О.В. Занимательные уроки по музыкальной грамоте и слушанию музыки «Путешествие в музыкальное королевство», Владос Россия
3. Салмина Н. Г. «Воображаем, думаем, играем. Дидактические игры для детей 3-4 лет» Вентана-Граф, Россия

Электронный ресурс удаленного доступа (Internet)

1. <https://kakzdorovo.center/blog/detskaya-psihologiya/emocionalnyy-intellekt-rebenka>
2. <https://baby-club.ru/babylibrary/edublog/razvitie-emotsionalnogo-intellekta-u-detei-igry-i-uprazhneniia/>

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ТӘРБИЕШІНІҢ ЗЕРТТЕУ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Мукажанова Гульмира

Астана қаласы,
№7 «Аққу» балабақшасының
тәрбиешісі

Аңдатпа. Бұл мақаланың өзектілігі мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиешілердің зерттеу мәдениетін қалыптастырудың теориялық құрылымы, логикалық байланысы нақты көрсетілді. Зерттеу мәдениетін қалыптастыруда пайдаланатын әдістердің түрлері мен зерттеулердің нәтижесін тәжірибеге енгізу жолдары қарастырылған.

Түйін сөздер: зерттеу мәдениеті, ғылыми-зерттеу, зерттеу нысаны, үдеріс, болжам, зерттеу бағыты, зерттеу әдістемесі.

Еліміздің күш алып келе жатқан білім беру саласын реформалау жұмыстарын ғылыми тұрғыдан толыққанды қамтамасыз ету үшін, сол саладағы педагогтардың зерттеу мәдениетін қалыптастыруды айтарлықтай көтеру, олардың тәжірибедегі қолданысының нақты әсерін күшейту қажет.

Соңғы уақытта байқалып отырған зерттеулердің практикалық бағытының күшею тенденциясы, оларды бағалау проблемасын ерекше өткір қойып отыр. Себебі, практикалық «бағыт» тек өз «плюстерін» тудырып қана қоймай, сапаның, зерттелетін проблеманың теориялық – методологиялық жақтарына бөлінетін ықыластың төмендеуіне әкеледі. Бұл мәселені шешу педагогтардың зерттеу мәдениетін қалыптастырудың тиімді жолдарын қарастырудың көкейкесті мәселе екендігін айғақтайды [1].

Педагогтің ғылыми-зерттеу жұмысымен айналысуы оның кәсіби мәдениетінің дамуына жол ашады деп танып, зерттеушілік мәдениетті әр қырынан қарастырған ғалымдар: М.И.Скаткин зерттеу мәдениетін педагогикалық қабілет деп көрсеткен. Л.Горбунова зерттеу туралы білімі, білік дағдысының болуы керек деп ой түйіндейді. И.Д.Богоева педагогикалық қызметтегі кәсіби шеберлік

ретінде қарастырса, Н.В.Кухаров, А.И.Кочетов, зерттеушілік іс-әрекетті педагогикалық мәдениеттіліктің бір бөлігі деп есептейді. Ресейлік ғалымдардан А.И.Савенков, Е.А.Коростелева, Н.А.Щениналардың еңбектеріндегі идеялар бастауыш мектепте зерттеу іс-әрекетін қалыптастыруда жетекші бола алады деп ойлаймыз

Зерттеу мәдениетін қалыптастыруға байланысты зерттеу жүргізген отандық ғалымдар: А.А.Молдажанова мұғалімнің методологиялық мәдениетінің бір бөлігі ретінде қарастырса, З.А.Исаева. М.С.Молдабеков рухани мәдениеттің бір бөлігі десе, Ш.Таубаева мұғалімнің кәсіби іс-әрекетке іргелі дайындығы деп тұжырым жасайды. Д.Қамысбаев, Т.С.Садықов, Ш.Т.Таубаева, Б.Ш.Ермекова, Н.Г.Дауменов, М.Д.Мұсабеков, Ү.Б.Жексенбаева, Б.Қ.Игенбаева, Ғ.Балхиева, К.К.Жайсенбаева, А.Т.Идилуп, Г.Р.Каримова т.б. зерттеулерінде көрніс тапқан.

Түрлі ғалымдар тарапынан сан түрлі бағытта сипатталған педагогтің зерттеу жұмыстары біздің ойымызша, шығармашылық әрекет етуді талап ететін шарттарға негізделіп, педагогтің шығармашылық қабілетінің дамуына жол ашады. Сондай жағдайда мұғалім тек қана оқу процесін тиісті дәрежеде ұйымда-

стыруда ғана меңгермей, онымен қатар ғылымдағы жаңалықтардан қалыс қалмай, ұдайы білімін жетілдіруге мүмкіндік алады [2].

Бұл проблеманы шешу мақсатында балалармен зерттеу жұмыстарын дұрыс ұйымдастыруда тәрбиешінің зерттеу мәдениетін қалыптастыру қажеттілігі туындайды. Өйткені, проблеманы шешуге керекті тәжірибе, нақты мәселені шешу алгоритмі болсын немесе зерттеуге қатысты мүмкіндік беретін жалпы мағлұмат болсын – осы зерттеу мәдениетіне тікелей қатысты болмақ. Осыған орай, тәрбиешінің зерттеу мәдениетін қалыптастырудың көкейкестілігінің маңызы олардың зерттеу іс-әрекетін педагогикалық тұрғыдан дұрыс жүйелі жүргізе алуында.

Мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиешілердің зерттеу мәдениетінің мазмұнына ғылыми зерттеу әрекетінің аппаратын меңгеру, зерттеудің мақсатын анықтау, ұстанымдарды таңдау, әдістерді негіздеу дағдылары және рефлексия енеді. Тәрбиешінің теориялық дайындығы пайымдау мен практикалық әрекетті талап етеді. Тәрбиешінің дайындығының мазмұны жоғары кәсібилік, ойлаудың икемділігі, рефлексия, ғылыми негіздеуге қабілеттілік, тұжырымдамаларды сын көзбен қарай отырып, шығармашылықпен қолдана білу, танымның формалары мен әдістері, басқару-құрастыру, кәсіби әрекет жағдайында өзгерістерге бағдарлап отыратын білімді меңгеруден тұрады [3].

Жалпы тәрбиешінің зерттеу іс-әрекеті төмендегідей логикалық байланыста құрылады: рефлексия – ғылыми зерттеу – практика – рефлексия.

Бұл зерттеудің ерекшелігі сол, тәрбиеші жәй әдіскер-сарапшы рөлінен, яғни өзіне дейін белгілі әдіс-тәсілдерді өз тәжірибесін пайдаланып қана қоймай, сонымен бірге өз балалармен зерттеу жүргізуде олардың дербес ерекшеліктерін ескере отырып, ойын, тапсырмаларын өзі құрастыруы, тәрбиеші – жобалаушы – үйлестірушіге айналады. Тәрбиеші өз іс-тәжірибесін зерделей, ұдайы өзгерістер енгізе отырып, шығармашылықпен жұмыс істеу барысында өз іс-тәжірибесін, өз іс-әрекетін жаңаша түрлендіріп, жаңаға

бет бұрады, жаңаны үйренсем, меңгерсем, қолдансам деген қажеттілігі артып, инновациялық даярлығын қалыптастырады. Бұл оқу іс-әрекетінің үдерісінде іске асырылады. Үдеріс – латынша алға жылжу, өзгеріс деген мағынаны білдіреді. Жағдай, даму сатысының қалыпты ауысымы. Зерттеу – жаңа білім алуға бағытталған ғылыми қызметтің үрдісі мен нәтижесі. Мәселе – латынша міндет, тапсырма. Бұл субъектінің нақты жағдайда туындаған қиындықтар мен қайшылықтарды өз білімі мен тәжірибесі арқылы шеше алмайтынын ұғыну. Болжам – бұл мөлшерлік ерекшеліктегі тұжырым, алға ұсыну мен эксперименттік тексеріске ғылыми және тәжірибелік ерекшеліктегі негіздерді қажет ететін пікір т.б өз тақырыбыңызға сәйкес негізгі ұғымдарды нақтылап. Жұмыс барысында оларды бірізді, жүйелі түрде пайдалануға баса назар аудару қажет [4].

Мектепке дейінгі ұйымдарда педагогтар тәрбиешінің зерттеу мәдениетін қалыптастыруда төмендегідей мәселелерді терең теориялық тұрғыдан зерделеп, тәжірибелік мүмкіндіктеріне болжам жасап алу маңызды болады. Зерттеудің мәселесі мен тақырыбын анықтау - тәжірибедегі ізденістің алғашқы кезеңі. Бір тақырып төңірегінде бірнеше проблема туындауы мүмкін. Бұл жалпы педагогикалық үдеріс барысында белгілі бір аспект зерттелетін, арнайы өзара байланыс болатынын көрсетеді. Ғылыми-зерттеу жұмысының түпкі ой желісінің жүзеге асуы теориялық ізденістерден: яғни негізгі идеяларды, тұжырымдарды, педагогикалық, психологиялық, әдістемелік әдебиеттерді оқып үйренуден және аралас ғылым саласындағы талдау жасаудан бастап, жаңа проблеманы негіздей білуден тұрады

Зерттеу нысаны (объектісі) - педагогикалық іс-әрекеттің теориялық және тәжірибелік жүйесі арқылы қабылданады. Кез-келген зерттеудің негізгі мақсаты- осы нысанын жетілдіруге бағытталады. Зерттеу бойынша алынған жаңа компоненттер, байланыс нысанның құрлымын зерттеу пәнін құрайды. Зерттеу бағытын таңдау үшін теория мен тәжірибенің дамуын, бүгінгі таңдағы педагогикалық идеяларды оқып, талдау жасап, өзінің тұжырымы мен мақсатқа бағытталған идеяларын анықтап алуы қажет.

Зерттеу жұмысының барысында қалыптасатын міндеттер:

- зерттеу жұмысының проблемасын анықтау, (тақырыбы, бағыты, мақсаты, негізгі сұрақтар);
- тақырып таңдауда зерттеу саласын анықтау, проблемаға қарағанда кең, ауқымды болуын қалағалау;
- ғылыми болжам құру, болжамды тәжірибеде немесе экспериментте тексеру, нәтижені дәлелдеу [5].

Педагогикалық зерттеулердің негізгі ұғымдарын анықтап алу: Эксперимент (тәжірибе) – нысанды арнайы ұйымдастырылған ықпал арқылы өзгерту. Ол теориялық идеядан соң өткізіліп, бөлінген фактордың ықпалын анықтайды. Зерттеу мақсатына сай жаңа жағдайлар жасау жолымен педагогикалық құбылыстарға белсенді түрде ықпал жасау үшін қолданылатын педагогикалық зерттеу әдісі болып табылады. Педагогикалық эксперимент - эксперименттің ерекше түрі ретінде оқу - тәрбие үрдісінде қолданылатын технология, әдіс, тәсілдердің, жаңа мазмұнның салыстырмалы тиімділігін анықтау үшін жүргізіледі. Экспериментті жоспарлау - эксперименттің ресурстық қамту бойынша жұмыстарды жүйелеу (кадрлар, ақпараттық, материалдық – техникалық, финанс), экспериментке қатысушылар санын анықтау, экспериментке қатысушыларды іріктеу тәсілдерін нақтылау және бақылау мен басқаруға баса назар аудару қажет.

Зерттеу мақсаты – бұл зерттеулерден күтілетін соңғы нәтиже.

Зерттеу міндеті – алға қойылған болжамға сәйкес мақсатқа жету жолдары мен амалдарын таңдау. Ол мақсатты жүзеге асырудағы қадамдар, алдымен қандай мәселеге көңіл бөлу керек, одан кейінгі не болуы қажет келесі кезекте нені шешу керек т.б. Міндет қою зерттеулер мақсатын шағын мақсаттарға бөлшектеумен негізделеді. Жұмыста алға бірнеше мақсат қойылуы мүмкін.

Зерттеу әдістемесі – бұл педагогикалық құбылыстарды зерттеу әдісі, заңды байланыстар, қатынастарды белгілеу мақсатында

ғылыми ақпараттар алу және ғылыми теорияны құрау.

Қарама-қайшылықтар дамуының қозғаушы күші болып табылады. Оларды жай түрде қалыптастыруға болмайды. Олар зерттеу нысаны мәнінен туындайды.

Зерттеу нысаны – бұл проблемалық жағдайды тудыратын үрдіс немесе құбылыс. Мысалы: тәрбие, білім, даму, жеке тұлғаның, ұжымның қалыптасуы.

Тәрбиеші зерттеу мәдениетін қалыптастыруда өз тәжірибесінде төмендегідей екі бөлімді дұрыс рәсімдей білуі керек. Бірінші бөлім теориялық болып табылады, ол 2-3 бөлімшеден тұруы мүмкін. Бұл бөлімде ғылыми, заңнамалық, статистикалық, практикалық және басқа да әдеби дереккөздерге шолу жасау негізінде зерттелетін мәселенің теориялық аспектілері мен алғышарттары қарастырылады. Бұл бөлімде әдеби дереккөздерді қарастыру барысында қарастырылып отырған мәселенің тірек ұғымдары, теориялық және әдістемелік негіздері ашылып, зерттеліп отырған тақырып бойынша отандық және шетелдік ғалымдардың әртүрлі көзқарастарына салыстырмалы баға беріліп, қойылған міндеттерді зерделеу мен шешуге өзіндік көзқарасы мен үлесін анықталады. (әр тармақша 10-15 бет)

Екінші бөлім – тәжірибелік мұнда жұмыста қолданылатын мақсатқа, принциптерге және тәсілдерге сәйкес қорытындылау, ұсыныс беріледі. Бұл бөлім 2-3 бөлімшеден тұруы мүмкін, онда зерттелетін мәселенің теориялық және практикалық талдауы негізінде зерттелетін объектінің кемшіліктері анықталады, осы саладағы ерекшеліктері мен шешілмеген проблемалары, одан әрі даму перспективалары қарастырылады. Әзірлеу, сондай-ақ зерттеу объектісін бақылау мен қызметті ұйымдастырудың жекелеген бағыттарын жетілдірудің басқа да ықтимал жолдары айқындалады. Бұл бөлімде зерттелетін мәселе контекстіндегі іс-әрекеттерге енгізу бойынша практикалық ұсыныстар болуы мүмкін [5].

Зерттеу мәдениетін қалыптастыруда тәрбиеші зерттеу жүргізудің әдістерін тиімді пайдалана білудің маңызы зор. Атап айтқанда:

Әдебиетті зерделеу, контент-талдау.

Педагогикалық тәжірибені жинақтау

Зерттеліп отырған мәселе төңірегінде әдеби қайнар көздерді зерделеу (философиялық, тарихи, әлеуметтік, педагогикалық, психологиялық) зерттелудегі нысанның жағдайын сипаттауға, алғашқы ұғым қалыптастыруға, зерттеу бағыты туралы бастапқы тұжырым жасауға, негізгі ойды, шешілмеген мәселелерді, жауабы табылмаған сұрақтарды айқындауға мүмкіндік жасайды.

Теориялық негіздеудегі ізденіс: ғылым дегенміз не, ғылыми зерттеулердің негізгі топтары, әдіснама, педагогикалық әдіснама, зерттеу жүргізудің негіздемесін (ғылыми аппарат) дайындайды. Зерттеу әдістерін тиімді пайдалану: педагогикалық, психологиялық әдебиеттерге және нормативтік құқықтық құжаттарды талдайды және жинақтайды (мемлекеттік стандарт, бағдарлама, оқу әдістемелік кешендер, әдістемелік нұсқаулар), озық педагогикалық тәжірибелерді зерделейді. Балалардың іс – әрекетіне бақылау жасап,, эксперимент, сауалнама жүргізеді, алынған деректерді математикалық есептеу арқылы өңдейді.

Балалармен зерттеу жүргізе білу: Зерттеу проблемасы мен бағытын анықтау. Зерттеу тақырыбын таңдау. (зерттеу міндеттерін анықтау). Зерттеу әдістерін анықтау. Зерттеуді жүргізу. (ақпараттарды жинау және өңдеу, бақылау, эксперимент). Алынған материалды талдау және тарату(алынған материалды белгілі бір ережелер мен тәсілдерді қолдана отырып құру). Қортындылау. Есеп беруге дайындалу (негізгі түсініктерге анықтама беру, зерттеу нәтижелері бойынша хабарлама жасау). Презентацияны жариялау (қорғау және сұрақтарға жауап беру). Аяқталған жұ-

мыс қортындысын талқылау. Рефлексия.

Зерттеулердің нәтижесін тәжірибеге енгізу жолдары – педагогикалық зерттеудің ең басты қорытындысы болып есептеледі. Зерттеулердің нәтижесін тәжірибеге енгізу – бұл тұтас комплексті шаралар жиынтығы. Үздіксіз, бір ізді, мақсатты түрде жүргізілген зерттеу жұмысының нәтижесінде айқындалған заңдылықты, педагогикалық басылымдар, арнайы ғылыми баяндамалар арқылы методикалық құралдар, оқулықтар жасау арқылы мектепке дейінгі ұйымдардың озық тәрбиесімен дәлелденіп, тиімділігі жан-жақты айқындалған зерттеулердің кепілі болуы керек [6].

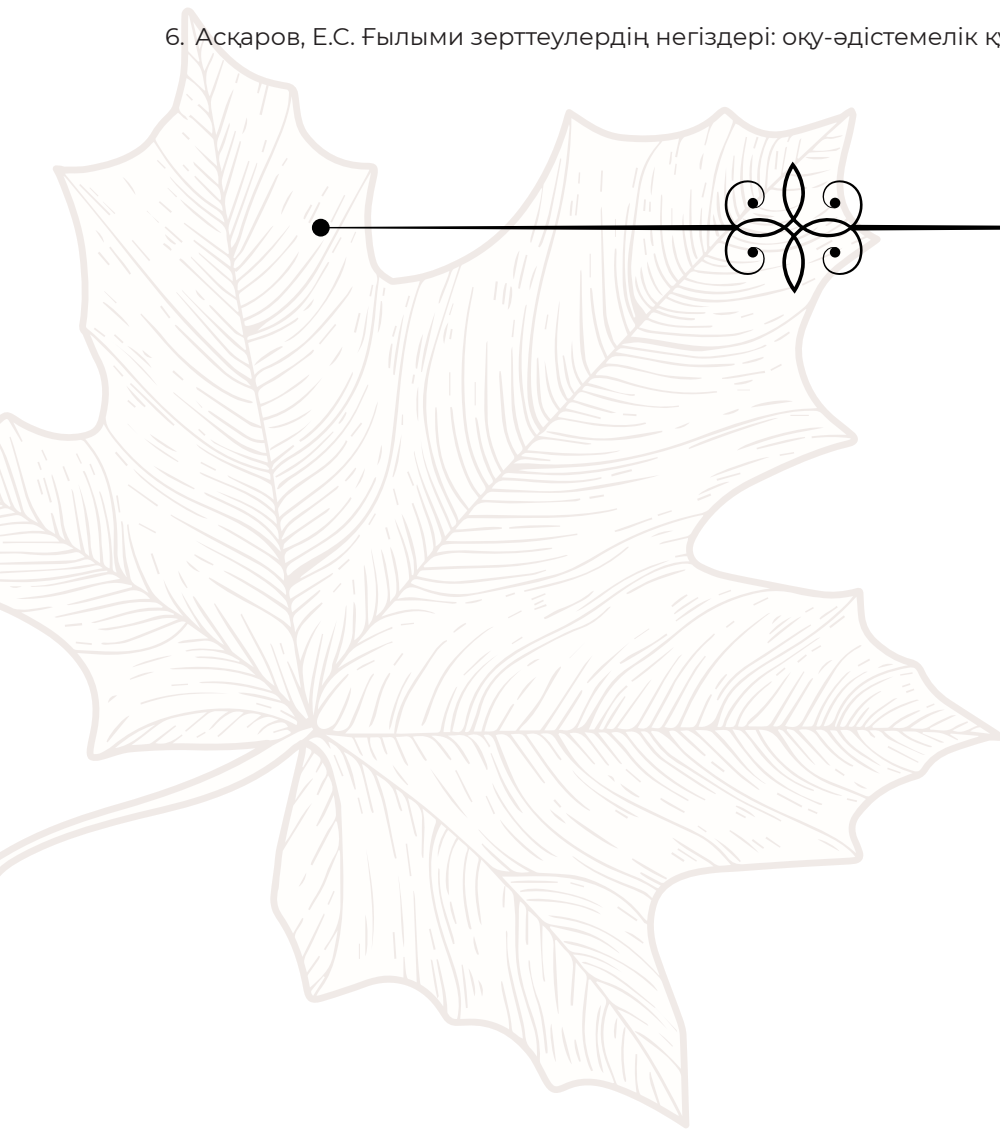
Педагогикалық жаңалықтарды, озат тәжірибені, ғылыми-теориялық концепцияларды зерттеу, эксперименттік жұмыстар арқылы байқаудан өткізіп, тексеріп, оның нәтижелерін шығару тиімділігін көрсету, педагогикалық ынтымақтастық идеясын жүзеге асыру – қазіргі балабақшаның, педагогикалық ғылымның, әрбір педагогтің борышы.

Ойымды қорытындылай келе, өз тәжірибемде түсінгенім мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиеші педагогтардың зерттеу мәдениетін қалыптастыруда теория мен тәжірибені терең меңгеріп, зерттеуші-педагогтердің ең тиімді әдіс-тәсілдерін іздестіріп, тәжірибеде сынақтан өткізуде педагогикалық экспериментті сауатты жүргізуді меңгеру қажет. Нәтижеге қол жеткізуде оқытудың көптеген жаңа технологияларын тиімді пайдалана алуға дағдылану және оны дәйекті дәлелдеу арқылы әдістемелік еңбектер әзірлеу, әдістемелік бағыттағы мақалалар жариялау, семинар, конференцияларда баяндау арқылы өз кәсіби біліктілікті арттыру, құзіреттілікті үнемі дамытып отыру ең тиімді жол деп есептейміз.

Әдебиеттер

1. Таубаева Ш.Т Исследовательская культура. Алматы. Қазақ университеті, 2016. – 423 с
2. Скаткин М.Н. Методология и методика пед. Исследования. В помощь начинающему исследователю. М.1986.С98-101
3. Таубаева Ш. Педагогикалық зерттеулердің әдіснамасы мен әдістері: оқулық / Ш. Таубаева. – Стер. бас. – Алматы: Қазақ университеті, 2020– 360 б.

4. Пошаев Д.Қ. Ғылыми-педагогикалық зерттеу негіздері. Шымкент, 2003, 112б.
5. Теория и практика педагогического эксперимента. Под.Ред. А.Ц.Пискунова, Г.В.Ковальев. М. 1979. С12-27.
6. Асқаров, Е.С. Ғылыми зерттеулердің негіздері: оқу-әдістемелік құрал .-Алматы, 2005.

БАЛАЛАРДЫҢ КОММУНИКАТИВТІК ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУДА ОЙЫН ТҮРЛЕРІ МЕН ЕРТЕГІЛЕРДІ, ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСТАРЫН ҚОЛДАНУ

Бауыржан Арайлым Бауыржанқызы

№21 «Алпамыс» бөбекжай – балабақшасының
тәрбиешісі, Қызылорда облысы, Қазалы ауданы

Түйін сөздер: ойынға қажеттіліктер, қимыл-қозғалыс, ертегі тыңдау, бақылау, пайдалы іс-әрекет, жаңа нәрсе жасау, зерттеу, танымдық белсенділікке қажеттілік.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жаңартылған мазмұнына сәйкес балабақшада ойын түрлерін қолдану, ертегі оқып беру, зерттеу әрекеттері арқылы балалардың білім, білік, дағдыларын қалыптастыру міндеті жүзеге асырылып жатыр. Ұйымдастырылған іс-әрекеттер қимыл-қозғалыс ойындарынан басталып, қызығушылық орталықтарындағы қызықты жұмыстармен, орталықтарда кітап қараумен, еркін ойындармен жалғасын табады.

Топтағы кітап бұрыштарындағы ертегі кітаптар мен суретті жинақтарды тиімді қолдану арқылы баланың сөздік қорын дамыту менің тәжірибемде нәтиже беріп отыр деп айта аламын. Мысалы: өзім өткізген ұйымдастырылған іс-әрекетті «Күн шуағы» тыныс алу ойынынан бастадым. Себебі, дұрыс тыныс алу баланың сөйлеу тілін дамыту үшін өте маңызды. Өйткені тыныс алу жүйесі сөйлеу жүйесінің энергетикалық негізі болып табылады. Тыныс алу- дыбысты айтуға, артикуляцияға және дауыстың дамуына әсер етеді. Ойынның шарты бойынша балалар күн әрқашан жер бетіне жарқырап шуағын шашып тұрсын деп, күнді үрлеп айналдырады. Ол үшін алдымен демді ішке тартып, түтікше арқылы күн шуақтарына үрлейді. Аталған ойынға балалар қызығып қатысты.

Одан соң «Мобильді кітапхананы» пайдаланып, «Сынған құмыра» атты ертегіні оқып

бердім. Жалпы, зерттеу қорытындылары бойынша баланың ойлау, есту, сөйлеу, көру және есте сақтау қабілеттерін дамытуда халық ауыз әдебиетінің орны ерекше екен.

Солардың ішінде көп тараған үлгілерінің бірі «ертегілер» деп жазылған. Сұрақ-жауап әдісі арқылы оқылған ертегі мазмұнын талқылап, балаларға сұрақтар қойдым: ертегі не туралы деп ойлайсың? Сынған құмыраның көңіл-күйі неге түсті? Құмыра неден жасалды? Тағы басқа сұрақтарды қойып, балалардың ертегі мазмұнын түсінгенін білдім. Тәрбиеленушілер өз ойларын еркін жеткізді. Сондай-ақ, мен өз іс-тәжірибемде халықтық педагогиканы заманауи әдістермен ұштастырып пайдаланамын. Осы орайда балалардың тілін дамыту, сөздік қорын кеңейту мақсатында мақал-мәтелдерді «Мнемо кесте» арқылы айтқызым. Бірнеше тәрбиеленушісі суретке қарап, берілген мақал-мәтелдерді айтып берді. Мысалы: «Жер-қазына, Су-алтын», «Ағаш-жапырағымен, Жер-топырағымен», «Туған жердің топырағы да ыстық».

Жоспарым бойынша зерттеу жүргізу кезеңіне өттім. Зерттеу кезінде балалардың ойлау, есте сақтау дағдылары дамып, зейіннің тұрақтылығы қалыптасады. Қоршаған ортамен және ондағы заттардың атауымен, міндеттерімен танысады. Сол себепті, балаларды топырақ туралы қызықты мәліметтер

білу үшін зерттеу алаңына жинадым. «Бұл не?»-деген сұрақ қойдым. Балалар «Топырақ, жер, құм» - деген жауаптарын айтты. Ұлғайтқыш әйнектер беріп, соның көмегімен топыраққа қарауды ұсындым. «Топырақтың түсі қандай? «Қолымызбен ұстап көрейік, топырақ қатты ма, жұмсақ па?»- деген сұрақтарға балалар әр тұстан жекелеп, шулап жауаптарын берді. Ертегідегі құмыраның неден жасалғанын да сұрадым. Артынша, тәжірибе жасауға көштім.

1-тәжірибе

Бірінші тәжірибеде бір қасық топырақты балалардың алдарындағы мөлдір суға салып, араластыруды ұсындым. «Не байқадық балалар? «Судың түсі өзгерді ме?»- деген сұрақтар қойдым. «Балалар, судың түсі жаман болғанын, лай болғанын» жарыса айтып, жауап берді. Содан кейін балаларға судың бетін, содан соң судың түбін араластыруды тапсырдым. «Суды араластырғанда не байқадыңдар? Қандай айырмашылықты сездіңдер?» - деген сұрақтарыма «Судың бетін тез араластырдым, судың түбін араластыру қиын» - деген т.б. жауаптарын алдым.

2-тәжірибе

Екінші тәжірибе алаңында балалардан ыдыстағы суға топырақтан салып араластыруды және не байқағандарын сұрадым. Балалар судың бетіне топырақтың шыққанын айтты. Бұл қалқып шыққан топырағымыздың құрамындағы қара шірінділер, яғни өсімдік қалдықтары екенін түсіндірдім. Осыдан соң балаларға майлыққа бір қасық топырақ салып, оны алақандарымен қысуды сұрадым.

Олардың нені байқағандарына тәжірибе жасадым. Бұл кезде балалар майлықтарының су болғанын байқап, маған көрсетті. «Бұл дегеніміз топырақтың құрамында су бар дегенді білдіреді»- деп түсіндірме жұмысын жасадым. «Енді жәй ғана топырақты алақанымызға салып қысайық. Қандай айырмашылықты байқап тұрсыңдар?»-деп сұрағанымда, топтағы Аңсар топырағымыздың көлемі қысқан соң кішірейіп қалғанын айтты. Мен балаларға топырақ құрамында

ауа болғанын айтып түсіндірдім.

Жалпы іс-әрекет барысында балаларға жетелеуші сұрақтар қойып, сөйлеуіне, артикуляциялық және дыбыстық аппараттарының дамуына ықпал жасаймын. Сонымен бірге ауызекі сөйлеудің қарапайым түрлерін меңгертуде ұсақ қол моторикасының маңызы зор екенін де байқадым. Осы орайда бала-

ларға «Мүсінші» ойынын ойнауға ұсыныс жасадым. Балалар ермексаздан, тұзбен түрлі-түсті қамырдан, жасанды құмнан (кинетический песок) мүсіндер және саздан қыш құмыра жасады. Бұл ойын балаларға ұнап, шығармашылық дағдылары, танымдық қабілеттері мен қызығушылықтары артты.

Қорытынды кезеңде үстел-үсті театры арқылы «Түлкі мен тырна» ертегісін оқып бердім. Содан соң, балаларды өз қалаулары бойынша еркін ойынға жіберіп, бақыладым. «Сынық құмыра» тақырыбында өткен ұйымдастырылған іс-әрекеті балаларға ұнады.

Әдебиеттер

1. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі;
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы;
4. Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында 2023-2024 оқу жылында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру туралы Әдістемелік нұсқау хат.

ДОШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАЗАХСТАНА ВЫХОДИТ НА НОВЫЙ ВЫСОКИЙ УРОВЕНЬ

Карасёва Наталья Викторовна
Руководитель ГДРЦ г.Алматы

Аннотация. В сегодняшнем меняющемся мире важна способность педагога обучаться, развиваться, слушать и слышать детей, задавать вопросы, искать доказательства, критически анализировать и проводить творческие эксперименты. Педагоги призваны быть активными исследователями и создателями новых, инновационных форм работы с детьми. Вместе с тем, меняются требования к развитию и обучению детей, в соответствии с актуальными научными данными и современными вызовами. С целью трансляции передового педагогического опыта, профессионального развития педагогов дошкольных организаций, их методической поддержки в городе Алматы создан и успешно работает Городской дошкольный ресурсный центр на базе КГУ «Научно-методический городской центр новых технологий в образовании» Управления образования г. Алматы.

В рамках Дорожной карты по реализации «Программы развития города Алматы до 2025 года и среднесрочных перспектив до 2030 года» в июле 2023 года был создан Городской дошкольный ресурсный центр. Целями центра являются: внедрение в дошкольные организации современных, инновационных технологий, повышение качества и трансформация дошкольного образования. Деятельность дошкольного центра включает основные направления – методическое сопровождение, развитие инновационных образовательных проектов, авторских программ и технологий в практику дошкольных организаций города. Разработаны и утверждены Концепция и Положение Городского дошкольного ресурсного центра.

Центр оказывает методическую поддержку педагогам дошкольных организаций города, содействует педагогам в целях обмена опытом, повышения квалификации, самореализации, в том числе в области инклюзивного образования. Методисты центра принимают активное участие в педагогических конференциях, семинарах, тренингах. Ресурсный центр работает над созданием электронной базы данных педагогов горо-

да - ежеквартально проводится аналитика и сбор данных. Также, мы работаем над формированием электронного банка инновационного педагогического опыта.

Центр разработал и реализует в 34 дошкольных организациях г. Алматы инновационный проект «Перезагрузка: международный уровень», созданный по итогам зарубежных стажировок в Сингапуре и Англии. В июле 2023 года 25 руководителей ДО прошли зарубежную стажировку в Сингапуре. В ноябре 2023 г. 10 руководителей прошли стажировку в Англии. После поездок были разработаны проекты. Проектная документация утверждена и прошла экспертизу на Экспертном совете ГЦНТО, в состав которого входят PhD, кандидаты наук, профессора, магистры, старшие преподаватели ВУЗов и сертифицированные проектные менеджеры.

Основная цель проектов - внедрение лучшего опыта детских садов Сингапура и Англии. 14 проектов разработаны по теме экологического воспитания дошкольников; 10 проектов направлены на развитие у детей языковых компетенций, развитие социальных навыков детей дошкольного возраста

через взаимодействие с родителями; 3 проекта направлены на создание комфортной предметно-пространственной развивающей среды для организации детской деятельности; 7 проектов рассчитаны на развитие коммуникативных навыков. Все проекты направлены и на вовлечение родителей в воспитательно-образовательный процесс. Из них, три проекта «Экологиялық тәрбие», «Үштік одақ - бала бақыты», «Детективті зертхана» были представлены на республиканском семинаре для дошкольников «Современные технологии в дошкольном образовании: ключевые проблемы и эффективные результаты». Методистами ГДРЦ проводятся регулярные встречи с руководителями и участниками проектных работ, ведется мониторинг. В данный момент идет подготовка материалов к изданию методического пособия по проектной деятельности.

Управление образования г.Алматы создает все условия для повышения квалификации педагогов. Так, в целях повышения качества дошкольного образования, Управлением образования города Алматы в 2023 году были организованы курсы повышения квалификации для 2305 педагогов ДО - 50 руководителей, 50 методистов, 1732 воспитателей, 41 преподавателей казахского языка, 90 логопедов, 139 музыкальных руководителей, 107 педагогов- психологов, 96 инструкторов по физической культуре. К проведению занятий по программе курса были привлечены 57 тренеров-экспертов, в том числе 18 международных экспертов-тренеров из 10 стран мира - Германия, США, Финляндия, Швеция, Италия, Сингапур, Малайзия, Норвегия, Польша, Россия. Таким образом, 78 % педагогов дошкольных организаций в 2023 году были охвачены курсами повышения квалификации.

Кроме того, 12 методистов города Алматы получили сертификаты экспертов по применению шкал ECERS-3, как инструмента самооценки и повышения качества образовательной среды. В 2024 году планируется обучить 70 руководителей, 150 методистов, 150 специальных педагогов и 70 психологов.

Также, для педагогов был проведен конкурс на лучшую авторскую программу и 10 педа-

гогов-призеров посетили дошкольные организации Москвы. Кстати, одна из призеров – педагог Ясли-сада № 109 г. Алматы Поплавская Я.А. разработала авторскую программу «Использование лого-робота в STEM технологии», и в данный момент специалисты ГДРЦ оказывают ей поддержку в подготовке программы к экспертизе.

От реализации проектов в рамках большой программы «Перезагрузка: международный уровень» ожидаются положительные результаты. Это внедрение передовых методов и практик в дошкольных организациях г.Алматы; улучшение качества образовательного процесса и услуг для детей и родителей; формирование каталога проектов; организация стажировочных площадок в г. Алматы; разработка методических пособий. Индикаторами успеха станут: увеличение уровня удовлетворенности родителей услугами дошкольных организаций и количества партнерских мероприятий между организациями и родителями, а также снижение числа жалоб и конфликтов между родителями и персоналом дошкольных организаций.

Еще одним прорывным шагом стало создание в 2023 году единого городского развивающего цифрового портала «AlmatyKids.kz», с 100% подключением к нему государственных ДО. Миссия «AlmatyKids.kz» - методическая поддержка педагогов и качественное развитие детей дошкольного возраста. Сайт создан ГЦНТО г.Алматы с целью обеспечения педагогов дошкольных организаций города современными образовательными технологиями. Цифровая образовательная платформа включает 7 разделов.

Сотрудники ГДРЦ приняли активное участие в деле создания и работы портала. С декабря 2023 по февраль 2024 года ГДРЦ провел объемный мониторинг наполняемости цифрового контента «AlmatyKids.kz», организовал 26 пилотных детских садов в целях апробации сайта. 200 педагогов ДО г.Алматы приняли участие в апробации образовательной платформы «AlmatyKids.kz». По ее итогам руководители пилотных садов предоставили рекомендации, предложения и выводы. Педагоги и родители оставили отзывы о цифровом контенте.

ГДРЦ организовал формирование электронных списков педагогических работников в 194 государственных дошкольных организациях города в количестве 3945 аккаунтов для подключения к развивающему цифровому контенту. Проведена городская презентация для детских садов.

Важная функция сайта - вовлечение родителей в процесс детского развития, установление партнерских отношений. В 2023 г. 7900 родителей получили бесплатный доступ к обучающему, развивающему материалу и цифровому аудио-видео контенту на казахском, русском и английском языках – это 2000 разработок интерактивных заданий, игр, упражнений и других видео материалов, способствующих развитию памяти, мышления, математической грамотности, элементарной грамотности и развитию речи, а так же логического мышления детей дошкольного возраста. С декабря 2023 по февраль 2024 года 55 родителей приняли участие в апробации платформы «AlmatyKids.kz», по итогам апробации родители оставили положительные видео-отзывы о цифровом контенте на YouTube канале Городского дошкольного ресурсного центра - GDRC. В 2024 году планируется предоставить доступ к сайту для 8500 родителей, в 2025 году – для 10000 родителей воспитанников дошкольных организаций г. Алматы.

Для родителей имеется доступ к обучающему, развивающему материалу и цифровому аудио-видео контенту на казахском, русском и английском языках – это 2000 разработок интерактивных заданий, игр, упражнений

и других материалов способствующих развитию памяти мышления, математической грамотности, элементарной грамотности и развитию речи, логического мышления.

Сотрудниками ГДРЦ подводится еженедельная статистика активных пользователей платформы «Almatykids.kz». Подготовлены и опубликованы видеоинструкции для пользователей на государственном и русском языке на YouTube канале. Своевременно обновляются и пополняются материалы сайта.

В октябре 2024 года планируется организация стажировочных площадок по проектам «Перезагрузка: международный уровень», Республиканская научно –методическая конференция по обмену опытом на тему «Проектная деятельность в организациях дошкольного воспитания и обучения города Алматы». В конце года планируется провести финальный семинар по проектам, Городской конкурс на «Лучший инновационный проект года» и «Лучшего проектного менеджера», интеллектуальную игру «Эрудит» среди руководителей государственных дошкольных организаций. Создание городского дошкольного ресурсного центра является прогрессивным шагом и послужит повышению эффективности деятельности дошкольных учреждений города Алматы и качественному дошкольному образованию. Я верю, что нашими общими усилиями, стараниями всех, кто работает в сфере дошкольной педагогики, дошкольное образование Казахстана выйдет на новый высокий уровень.

Список использованных литератур

1. Модель развития дошкольного воспитания и обучения: Постановление Правительства от 15 марта 2021 г. № 137. – 2021.
2. Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023-2029 годы: Постановление Правительства Республики Казахстан от 28 марта 2023 года № 249. – 2023
3. О статусе педагога. Закон Республики Казахстан от 27 декабря 2019 года № 293-VI ЗРК.

РОЛЬ НЕЙРОФИЗИОЛОГИЧЕСКИХ ИГР И УПРАЖНЕНИЙ В РАЗВИТИИ ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Синявская Елена Витальевна
методист КГКП «Ясли-сад № 3»
отдела образования города Рудного»
Управления образования
акимата Костанайской области

Аннотация. В статье обозначена важность развития межполушарного взаимодействия, как особого механизма объединения левого и правого полушария в единую интегративную, целостно работающую систему. Одним из вариантов межполушарного взаимодействия является работа двумя руками одновременно, в процессе чего активизируются оба полушария, и формируется сразу несколько навыков.

Ключевые слова: гимнастика для мозга, нейрофизиологические игры и упражнения, особые образовательные потребности.

В настоящее время ни у кого не осталось сомнений в том, что современные дети не такие, какими были их сверстники несколько десятилетий назад. Причина этих изменений в окружающем мире, как в предметном, так и социальном, в методах воспитания в семье, в родительских установках, все это приводит к психологическим изменениям. В современном мире становится всё больше детей с ЗПР, страдающих нарушениями опорно-двигательного аппарата, с различными речевыми проблемами. Этим детям тяжело осознавать, воспринимать и выполнять сложные инструкции.

Наряду с этим, в современном обществе проблема сохранения и укрепления здоровья детей очень актуальна сегодня. Современная жизнь предъявляет высокие требования к ним, соответствовать которым могут только здоровые дети. Здоровье ребенка, его социально-психологическая адаптация, нормальный рост и развитие во многом определяются средой, в которой он живет конечно же, детские образовательные организации, в которых ребёнок находится

большую часть дня.

Сейчас появляется много современных прогрессивных методик в системе образования. Жизнь совершенствуется и нам нужно идти в ногу со временем. Одним из актуальных направлений внедрения в коррекционный процесс является использование нейрофизиологических технологий.

Эффективность нейрофизиологического подхода доказана наукой и практикой, он корректирует работу нарушенных психических процессов (внимания, памяти, мышления, речи), эмоционально-волевой сферы ребёнка через движение, посредством межполушарного взаимодействия.

Межполушарное взаимодействие – это особый механизм объединения левого и правого полушария в единую интегративную, целостно работающую систему. Одним из вариантов межполушарного взаимодействия является работа двумя руками одновременно, в процессе чего активизируются оба полушария, и формируется сразу не-

сколько навыков.

Замечено, что при выполнении определённых физических действий образуется огромное количество нейронных связей и как следствие, повышается способность к обучению. Помочь в этом могут нейрофизиологические игры и упражнения. Воздействие нейрофизиологических игр и упражнений имеет как немедленный, так и накапливающий эффект, они являются здоровьесберегающей и игровой технологией.

Головной мозг ребенка созревает к шести годам, и постепенно прекращает формироваться в подростковом возрасте. Период активного развития головного мозга (до 6 лет) наиболее оптимален для коррекции его деятельности.

Нейрофизиологические игры и упражнения – это эффективнейшая методика, позволяющая без использования медикаментов, помочь детям при различных видах нарушений, таких как: недоразвитие речи, ЗПР (задержка психического развития), СДВГ (синдром дефицита внимания и гиперактивность), аутизм, умственные и эмоциональные нарушения

Для детей с особыми образовательными потребностями подобная методика полностью безопасна, не вызывает никаких нежелательных проявлений. При правильном и квалифицированном подходе удастся достичь высоких результатов.

Преимущества использования нейроигр:

- игровая форма обучения
- эмоциональная привлекательность
- многофункциональность
- автоматизация звуков в сочетании с двигательной активностью
- формирование стойкой мотивации и познавательных интересов
- формирование партнерского взаимодействия между ребенком и педагогом

Задачи нейрофизиологических игр и упражнений:

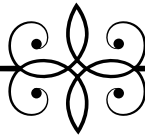
- Стимулировать развитие памяти и мыслительной деятельности
- Развивать мелкую и крупную моторику
- Улучшать физические навыки, в частности выполнение симметричных и асимметричных движений, соблюдение равновесия, подвижность плечевого пояса, ловкость рук и кистей, пространственные представления, координацию
- Развивать слуховое и зрительное внимание.
- Повышать продуктивную работоспособность
- Совершенствовать эмоциональные навыки
- Обучать умению проявлять творческие способности в процессе игры.

Работая над этой темой, можно создать свою, универсальную подборку нейрофизиологических игр и упражнений, с помощью которых можно добиться комплексного подхода в развитии детей. Такие тренировки позволяют развивать эмоциональные навыки, сделать ребенка менее подверженным стрессу и более коммуникативным, научат его проявлять свои творческие способности в процессе игровой деятельности, а затем – и в образовательной деятельности. Гимнастика для мозга – это еще и способ уменьшить появление дислексии, (нарушения навыков чтения).

Развивать мозг необходимо с дошкольного возраста, тогда в школе и во взрослой жизни ребенку удастся избежать массы проблем, связанных с работой на компьютере, управлением автомобилем, каким-либо иным сложным устройством; он сможет полностью раскрыть свой внутренний потенциал и стать успешным.

Список использованных литератур

1. Глазман Ж. М., Потанина А.Ю., Соболева А. Е. «Нейропсихологическая диагностика в дошкольном возрасте», - [2008г.]
2. Деннисон П., Деннисон Г. Гимнастике мозга: простые упражнения для активизации обоих полушарий / П. Деннисон, Г. Деннисон. – Санкт – Петербург: Весь СПб, [2015. – 320 с.]
3. Дубровина И.В. Лисина М.И. Возрастные особенности психического развития детей. М., [1982.]
4. Семенович А.В. Введение в нейропсихологию детского возраста: Учебное пособие. – М.: Генезис, [2005.]
5. Цветкова Л.С., Семенович А.В., Котягина С.Н., Гришина Е.Г., Гогберашвили Т.Ю.. Актуальные проблемы нейропсихологии детского возраста: Учебное пособие/– М.: [2001.]

ҰЙЫМДАСТЫРЫЛҒАН ІС-ӘРЕКЕТТЕ ОЙЫН ТҮРЛЕРІН ТИІМДІ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Бердыханова Фариза Мейрамқызы

Алматы қаласы, Түрксіб ауданы
№167 бөбекжай балабақшасының тәрбиешісі

Аңдатпа. Аталған мақалада мектепке дейінгі ұйымдарда ұйымдастырылған іс-әрекетте ойын түрлерін қолданудың теориясы мен тәжірибесі баяндалған. Ойынның түрлері, ойын әрекетінің ерекшелігі атап көрсетілген. Тәрбиеші өз тәжірибесінде ойын түрлерін таңдап, шығармашылықпен тиімді қолдану арқылы жұмысының нәтижесіне жетудегі ойындардың топтамасын ұсынған.

Түйін сөздер: ұйымдастырылған іс-әрекет, ойын түрлері, ойынның мақсаты, ойынның түпкі ниеті, ойын әрекеті, ойын ережесі.

Ойын – мектеп жасына дейінгі балалардың негізгі іс-әрекеті. Ойын - балалар үшін айна-ланы танып, білу тәсілі, олар ойында алған білімдері мен түсініктерін қолданады.

Бала жалғыз ойнағанның өзінде ойын-шықтармен сөйлесіп жүреді, ол ойынға қиялдағы қатысушылармен әңгімелеседі, өзі мен анасының, науқас адам мен дәрігердің және басқалардың атынан сөйлейді.

Ойын барысында балалардың бір-бірімен сөйлесуінің маңызы зор. Сөйлесу арқылы олар құрдастарының пікірін тыңдайды, ойынның түпкі ниеті мен мазмұнын анықтайды, бұл балалар арасында өзара түсіністік пен достықтың қалыптасуына септігін тигізеді.

Ойынның негізгі құрылымдық элементтері мыналар: ойынның түпкі ниеті, сюжеті немесе мазмұны; ойын әрекеттері, рольдер; ойынның өзінен туатын және балалар жасайтын немесе ересектер ұсынатын ойын ережесі. Бұл элементтер өзара тығыз байланысты және ойынды балалардың өзінше бір іс-әрекеті ретінде көрсетеді. Ойын процесінде балалардың өздері ойнаушылардың мінез-құлқы мен өзара қарым-қатынасын анықтайтын және реттейтін ереже белгілейді. Ереже ойынға ұйымшылдық, тұрақтылық сипат береді, оның мазмұнын толықтырады

және қарым-қатынастың дамуын жақсартады. Сонымен бірге ойын ережесі жасқаншақ, ұялшақ балалардың ойынға белсенді қатысуына көмектеседі [3].

Ойын баланы ұқыптылыққа үйретеді, өз бетінше әрекет етуге баулиды. Ойынды ұйымдастыруда тәрбиеші ойынға жетекшілік ете отырып, балаларды ойнай білуге, ойын ережесін сақтауға, әрі оларды ойната отырып ойлануға бағыттайды, заттардың атауларын, қасиеттерін, сапасын есте сақтауға ықпал етеді.

Қызығушылықты туғызу үшін ойын түрлерін қолданудың мәні зор. Тиімді қолданылатын ойын түрлері тәрбиешінің түсіндіріп отырғанын балалардың ынтамен тыңдап, жақсы меңгеруіне көмектеседі.

1. Ойынның мақсаты нақты қойылып, керекті көрнекіліктер мен материалдар алдын ала дайындалып, ыңғайлы жерге қойылуы керек.
2. Ойынды бастамас бұрын оның ережесін балаларға түсіндіру қажет.

Ойынға топтағы балалардың қатысуын қамтамасыз ету керек.

Ойынның барысында тәрбиеші балалардың

қатысуын қадағалаумен қатар, оларды ойын үстінде шешім қабылдай білуге, ойлана білуге жетелеуі керек. Ойын түрлері ұйымдастырылған іс-әрекет тақырыбы мен мазмұнына сәйкес келсе оның танымдық, тәрбиелік маңызы да арта түседі.

Ұйымдастырылған іс-әрекеттің мазмұнына қарай танымдық, дамытушы ойындарды, тапсырмаларды қолдану балаларды заттарды бір-бірімен салыстыруға, оларды қасиетіне қарай ажыратуға және оны танып

білуге үйретеді. Осылайша бала бағдарламадағы міндеттерді меңгереді [4].

Мен өз тәжірибемде ұйымдастырылған іс-әрекетті ойын түрінде өткізгенді жөн көремін. Себебі, ойын арқылы бала материалды тез ұғынады. Ұйымдастырылған іс-әрекетте қолданылған ойын түрлері арқылы балалардың есте сақтауын, қиялын, қабылдауын, сөйлеуін дамытуға, зейінін тұрақтандыруға арналған ойындар топтамасын ұсынып отырамын.

«Сиқырлы тастар»

Мақсаты: Сандарды ретімен тура, кері санауға үйрету. Ұсақ моториканы дамыту; зейін қоюды, логикалық ойлау қабілетін дамыту.

Ойынның шарты: Балалар сандықтан суреттері бар карточкалар алады. Бала сол карточкада бейнеленген санды түрлі –түсті тастар арқылы қойып шығады және санайды.

Қажетті құралдар: сандық, түрлі - түсті тастар, карточкалар.

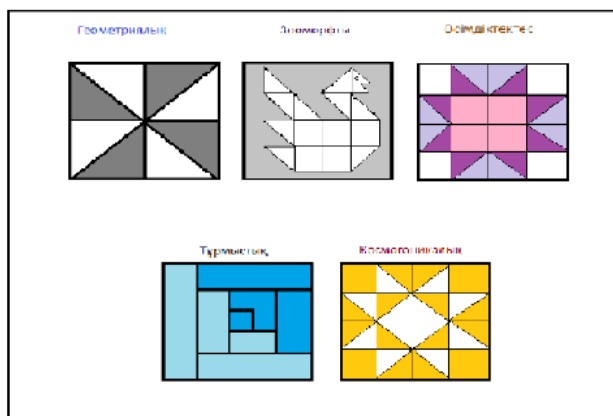
1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16
17	18	19	20

«Оюлы құрақ»

Мақсаты: геометриялық пішіндерден оюлы құрақ көрпешелер құрастыру арқылы ойлауға, есте сақтауға және шығармашылыққа дағдыландыру. Ұсақ қол моторикасын дамыту.

Ойынның шарты: карточкада берілген сызба бойынша геометриялық пішіндерден ою құрақ көрпеше құрастырады. Бір немесе екі бала топтасып ойнайды.

Қажетті құралдар: карточка, геометриялық пішіндер.

Кімге не керек?

Мақсаты: Балалардың ойлау қабілетін дамыту, тапқырлыққа үйрету.

Ойынның шарты: Суреттегі отбасы мүшелерін атау және оларға қандай зат керек екенін табу.

Қажетті құралдар: отбасы мүшелерінің суреттері (ата, әже, әке, ана, қыз бала, ұл бала); суреттер (қамшы, ертоқым, ұршық, асық, домбыра, құрақ көрпе)

«Домино»

Масаты: ұлттық үлгідегі киімдер туралы түсінік беру.. Балалардың есте сақтау, көру қабілетін дамыту.

Ойынның шарты: Әр ойыншы ортадан 4 доминодан алады. Ойынды алдымен кімнің қолында екі жағында бірдей суреті бар ойыншы бастайды. Суреттер сәйкес келетіндей орналастырады. Ойынды осылай жалғастыра береді.

Қажетті құралдар: домино 28 данадан тұрады. Ағаштан немесе ламинатталған қағаздан болу қажет.

«Ғажайып баулар»

Мақсаты: Балалардың ұсақ қол моторикасын дамыту. Жас ерекшелігіне байналысты «күрмеп байлау» және «көбелек байлам» әдісін қолдану.

Ойынның шарты: Кілемшедегі белгіленген тесіктерге бауды өткізу арқылы байлау.

Қажетті құралдар: фетрден жасалған кілемше, баулар.

«Киіз үй құпиясы»

Мақсаты: Балаларға киіз үй туралы мәлімет беру, тапсырмаларды орындай отыра қол сау-сақ моторикасын дамыту; дүниетанымын кеңейту.

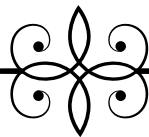
Ұлттық мұрамызды сақтауға, ұйымшылдыққа тәрбиелеу.

Ойынның шарты: Айналмалы киіз үйдің төрт есігі болады, төрт есікте тапсырмалар орналастырылады.

Қажетті құралдар: киіз үйдің макеті, тапсырмалардың құрал-жабдықтары.

Әдебиеттер

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты
2. ҚР мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында 2023-2024 оқу жылында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру туралы әдістемелік нұсқау хат, Астана-2023.
3. Аубакирова Ж. Ойынның бала психологиясына әсері //Ізденіс. 2000. №4-5, 203-208 б.
4. Ф.Н. Жұмабекова «Мектепке дейінгі педагогика»-Астана,2014ж. 255 б.

ОЙЫН ӘРЕКЕТІ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ

Казмамбетова Таттигул Кемалқызы
№21 «Алпамыс» бөбекжай-балабақшасының
тәрбиешісі,
Қызылорда облысы, Қазалы ауданы

Түйін сөз: ойын арқылы дамыту, тәжірибе жасау, ойлау қабілетін арттыру, еңбекке баулу, өзіндік жұмыс.

Ойын – күнделікті бала еңбегі, болашақ өмірінің бастамасы. Ойын үстінде баланың ертеңгі өмірге деген қабілеті байқалады. Балалардың ойынға деген қызығушылығын Мағжан Жұмабаев былай жазған екен: «Ойын баланың өз ісі. Баланың ойынына кірісуші болма. Баланы бір нәрсе бүлдірмес үшін тек шеттен бақыла. Есте болуы керек, бақылау деген сөз - қарауылда тұрған солдаттай қабағыңды түйіп, қарап тұр деген сөз емес, олай тұрсаң бала ойынына кірісуші болма!».

Расында, ойын бала өміріндегі қызыққа толы, бақытты сәт. Ойын арқылы тәрбиелеуге, әлеуметтік ортаға бейімдеуге, сөздік қорларын жетілдіруге, танымдық белсенділіктерін қалыптастыруға болады. Себебі, бала өзін қоршаған ортаның құпияларын, өмір сүруге қажетті айналасындағы заттардың ерекшеліктерін, достық қарым-қатынастың маңызын ойын арқылы тез түсініп, ұғына алады. Яғни, ойын әдісін әрбір тәрбиеленушінің танымын балабақшаға келген алғашқы күннен бастап дамытудың, тәрбиелеу мен оқытудың негізін қалыптастырудың тиімді құралы, жетекші әрекеті деп айта аламыз.

Өз тәжірибемде ойын түрлерін үнемі қолданамын. Ойынды балаларды қызықтырып, тек уақыт өткізу ретінде емес, олардың

білім, білік, дағдыларын дамыту мақсатында жүйелі ұйымдастырамын. Ол үшін алдымен тақырыпқа сәйкес ойын түрлерін іздеймін, таңдап болғасын шартын және қажетті көрнекіліктерін дайындаймын. Ойын шарттарын Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнында берілген міндеттерді, дағдыларды жүзеге асыруға бағыттаймын. Топтағы тәрбиеленушілердің логикалық ойлау қабілеттерін, тілдерін, ұсақ қол моторикасын дамыту барысында түрлі көрнекі құралдарды тиімді қолдануға тырысамын. Мысалы: қоршаған ортадағы таныс көкөністердің атауларын біліп, пішіндерін ажырату үшін «Кім жылдам?» дидактикалық ойынын, қоршаған орта, табиғат туралы білімдерін бекітіп, табиғатты, өсімдіктерді қорғай білуге, олардың өсіп-өнуіне жағдай жасауға тәрбиелеу мақсатында «Табиғат сиқыры» үстел-үсті ойынын, балалардың бойындағы еңбек және адамгершілік дағдыларын қалыптастыру үшін «Жеміс тереміз» дидактикалық ойынын ұйымдастырдым. Сонымен бірге, топ бүлдіршіндерінің дене қимыл белсенділігін дамыту мақсатында «Көкөністерді танимыз ба?» деген ойын ойнаттым. Көңілді әуенмен болған ойында «додокаэдр» әдісін қолдандым. Сиқырлы текшені ортаға тастай отырып, сәбіз, қызылша, картоп, қызанақ, пияздың суреттерін балалар түсі мен пішініне қарай атап, ажырата алды.

Жұмысты ата-анасымен үй жағдайында жалғастыруды ұсындым, онда ата-аналар балаларына пияздың пайдасы туралы ақпарат беріп, емдік қасиетімен таныстырып, қызықты тәжірибе жасады. Жасаған жұ-

мыстарын ата-аналар әлеуметтік желілер фейсбук, инстаграмм, ватсапқа жүктеді. Бұл жұмыстар менің отбасымен, ата-аналармен ынтымақтастық байланысымды нығайтып, одан әрі ізденуіме ықпал етті.

Балалардың қызығушылықтарына қарай ойын алаңдарына бөліп алғаннан кейін, жетекші сұрақтар қоямын немесе суреттермен жұмыс жасаймын. Мысалы: Мына көкөніс қалай аталады? Бұл қандай көкөніс? Балалар жауабын тыңдап, содан кейін пішіні қандай? Түсі қандай? Неге ұқсайды? Дәмі қандай? тағы да басқа сұрақтар қоямын. Жекелеп сұрап, балалардың жауабын тыңдаймын. Балаларға пияздың көптеген түрлері болатынын, соның ішінде бау-бақшамызда өсетін көк жуа, бас жуа, қызыл жуа түрлерінің пай-

дасы және емдік қасиеттері жайлы кітаптан оқып ақпарат бердім. Бұл жерде кітап қарауға қызығушылықтарын тудыра отырып, пияз түрлерінің денсаулыққа пайдасына тоқталамын. Балалардан пиязды тамаққа қосуға болады ма?,- деп сұраймын. Әртүрлі жауаптарды тыңдаймын, пияздың қабығын аршығанда, турағанда көзіміз неге жасурайтынын түсіндірдім. Пияздың қабығын қайнатып, тұнба дайындап ішсе тұмауға өте пайдасы зор екенін бейнеролик арқылы көрсеттім.

Пияздың тамырларын үлкейткіш құрал (лупа) арқылы көрсетіп, одан соң зерттеу алаңына шақырдым. Пияздың тұқымнан бастап өсу деңгейімен таныстырдым. Тұқым, жасыл өскін, сабақ, бас жуаға айналады екен. Шыны ыдысқа су құйып алып, ем үшін пайдаланылатын көк дәрі (зеленка) тамшы-

ларын суға құйдым. Кішігірім эксперимент жүргіздім. Осы кезде балалар судың түсі өзгергенін қуана айтты. Балалар пиязымыздың түсі неге ұқсайды деп сұрағанымда, қырыққабатқа ұқсайды деп жарыса жауап берді.

Осы қоспаға қолымдағы пиязды салғанымда, пияздың түсі өзгеріп, судағы пияз жасыл түске боялғанын балалар көздерімен көрді. Акварель бояуына 2-ші пиязды салғанда, пияздың түсі өзгермейді. Көк дәрінің жұққыштық қасиеті басым екенін балаларға түсіндірдім. Мұнан соң балалармен әрі қарай ұйымдастырылған іс әрекетті дамытушы орталықтарда жалғастырдым.

«Пиязды қалай мүсіндейміз»? Балалар алақан арасына бір кесек ермексазды салып алға, артқа және айналдыра есу арқылы, ермексазды домалата отырып, саусақтың ұсақ бұлшық еттерін қозғалта пиязды мүсіндеді. Содан соң пияздың сабағы тұратын жерге саусақ ұшын батырып, сәл шұңқырлады. Шұңқырға кішкентай сабағын орналастырды. Бұл экспериментті балалар қызығып жасады.

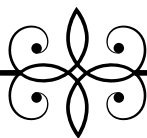
Келесі кезең «Жомарт атайдың бау-бақшасына көмек» тақырыбында еңбекке баулумен жалғасты. «Алпамыс» батыр ауылында тұратын Жомарт атамның бау-бақшасына тәрбиеленушілермен бірге саяхатқа барып, көкөністерін жинауға көмектестік. Сөйтіп, атамның батасымен бірге сыйлыққа тәттілерін алып, қуанып қайттық. Балаларымыздың көңіл-күйлері тамаша, әсерлері керемет болғанын жүздерінен байқадым.

Қорыта айтқанда, балаларды ойлай білуге дағдыландыруда, сөздік қорларын дамытуда, белсенділікке ынталандыруда ойын түрлерінің маңызы оразан зор екенін байқадым. Алдағы уақытта іс-тәжірибемде ойын түрлерін көбейтіп, ұлттық ойындарды кіріктіріп, шығармашылық қоржынымды жетілдіруге жұмыс жасайтын боламын.

Әдебиеттер

1. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы
3. ҚР Үкіметінің мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру (әдістемелік нұсқау хат)

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДА НЕЙРООЙЫНДАР АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ОЙЛАУЫН, СӨЙЛЕУ ТІЛІН ДАМУЫ

Садыкова Асель Аликовна

Батыс Қазақстан облысы әкімдігі білім басқармасының Шыңғырлау ауданы білім беру бөлімінің «Болашақ» бөбекжайы МКҚК тәрбиешісі

Нейроойындар – баланың қызығушылығына негізделген оқыту тәсілдерінің бірі. Нейроойындарды мүмкіндігі шектеулі балалардың дамуын түзету үшін ғана емес, сонымен қатар қалыпты дамып келе жатқан балалардың жоғары психикалық функцияларын - дарындылыққа дейін дамыту үшін қолдануға болады.

Баланың өмірге қадам басардағы алғашқы қимыл-әрекеті – ойын. Сондықтан да мектепке дейінгі балалардың жан-жақты дамуы үшін ойынның мәні ерекше. Жас баланың өмірді тануы, еңбекке қатынасы, психологиялық ерекшеліктері осы ойын үстінде қалыптасады. Ойын арқылы баланың дене құрылысы жетіліп, өзі жасаған қимылына сенімі артады. Баланың бойында ойлау, тапқырлық, ұйымдастырушылық, шыдамдылық, белсенділік қасиеттер қалыптасады. Ойын дегеніміз – жаттығу, ол арқылы бала өмірге әзірленеді.

Мектеп жасына дейінгі балалардың ойын баласы екенін ескеретін болсақ, мен ұсынып отырған нейроойындардың жүйелі қолданылуы балалардың жан-жақты, толыққанды дамуына жақсы нәтиже береді. Нейроойындар – баланың қызығушылығына негізделген оқыту тәсілдерінің бірі.

Мектепке дейінгі ұйымда ойнатылатын нейроойындар келесі бағыттарды дамыту мақсатында жүзеге асады:

- балалардың физикалық денсаулығын сақтау және нығайту;

- балалардың танымдық-интеллектуалдық дамуы;
- баланың қажетті коммуникативтік дағдыларын дамыту;
- баланың шығармашылық ойлау мәдениетінің негізі ретінде оның сезімдік-эмоциялық саласы мен қиялын дамыту;
- баланың әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларын қалыптастыру;
- психологиялық қолдау;
- авторлық бағдарламаны жүзеге асыруға отбасыларды тарту.

Балалардың әртүрлі жас ерекшеліктерімен жұмыс жасағанда, бірқатар балаларға, тіпті қазіргі технология дамыған заманда көп балаларда зейінін шоғырландыру және ауыстыру қиынға соғатынын, есту-ауызша есте сақтаудың аздап төмендеуін, моторикасының бұзылуын, сурет салуда, қиюда, жобалауда қиындықтарды, сөйлеу тілінің жеңіл ауытқуларын және ерекшеліктерін, эмоционалдық саладан да ауытқушылықтарын атап өткен жөн. Бұл проблемалар өкінішке орай көптеген балабақша бүлдіршіндерінде кездеседі. Оның себебі балалардың телефоннан сөйлемейтін мультхикаялар қарауы, түрлі бала психикасына зиян ойындардың ойнауынан, кей отбасында ата-ананың баламен жұмыс жасамауының кесірінен деп ойлаймын. Қазіргі кезде барлық балалар десем артық емес, планшет, ноутбук, сенсорлы

ұялы телефондар, жалпақ тілмен айтқанда виртуалды ойын ойнағанды жақсы көреді. Ата – аналар қымбат ұялы телефондар алып беріп жатады. Ұялы телефонды көп қолданатын баланың ойлау қабілеті төмендеп, баланың ауыз екі сөйлеуіне орасан зор зияны тиіп отыр.

Сондықтан қазіргі уақытта мектеп жасына дейінгі балаларды дамытуда нейропсихологиялық тәсілді, яғни нейроойындарды қолдану өзекті мәселе болып табылады.

Орыс нейропсихологиясының негізін салушы Александр Романович Лурия жоғары психикалық функциялар салыстырмалы қарапайым қозғалыс және сенсорлық про-

цестердің негізінде пайда болатынын атап өтті.

Нейропсихологтар болашақта балалардың жарты шар аралық өзара әрекеттесуінің бұзылуы сөйлеу, оқу және жазу кемшіліктерінің себептерінің бірі болып табылады деп мәлімдейді.

Нейропсихология - ми мен жүйке жүйесінің адамның мінез-құлқына қалай әсер ететінін зерттейді. Денедегі сезімдер бір ми мен жүйке жүйесіне қалай әсер етеді?! Бұл дегеніміз, егер сіз денеді белгілі бір сезімдерді әдейі тудырсаңыз, сіз саналы түрде және қолайлы ортада баланың жағдайын басқара аласыз.

1-сурет

Баланы тәрбиелеу мен дамытуға келетін болсақ, бұл балалық шақтағы жарты шар аралық өзара әрекеттестіктің толық дамуының негізгі шарттарының бірі болып табылады. Нейропсихологиялық жаттығулар - ми қызметін дамытады, стресске төзімділікті арттырады, жарты шарлардың жұмысын синхрондайды, ақыл-ой белсенділігін жақсартады, есте сақтау мен зейінді жақсартады, қолға қаламды дұрыс ұстап, оқу мен жазу процесін жеңілдетеді. Жарты шар аралық өзара әрекеттесу - сол және оң жарты шарларды біртұтас интегративті, тұтас жұмыс істейтін жүйеге біріктірудің ерекше механизмі. Жарты шар аралық байланыстардың дамуы жаттығулар мен ойындарға негізделген, оның барысында мидың екі жарты шары да қатысады. Жарты шар аралық өзара әрекеттесу нұсқаларының бірі екі қолмен бір уақытта жұмыс істеу болып табылады, оның барысында екі жарты шар да белсендіріледі және

бірден бірнеше дағдылар қалыптасады: қол қозғалысын үйлестіру және көз қозғалысын үйлестіру. Ал дыбыстардың дұрыс айтылуын қатар жаттықтырсақ, тілдің жүйелілігіне де жұмыс жасаймыз. Мысалы, Нейрожаттығу «Сақина» (1-сурет) деп аталатын келесі жаттығуды да жасау үш кезеңнен тұрады. Бірінші және екінші кезеңдерде бала екі қолмен кезек-кезек жасап жаттығады. Қолды жоғары көтеріп отырып бас бармақ және басқа төрт саусақтың көмегімен кезектестіре сақина жасау қажет. Бірінші – бас бармақ пен сұқ саусақ, екінші – бас бармақ пен ортан терек, үшінші – бас бармақ пен аты жоқ саусақ, соңында – бас бармақ пен шынашақ ұшын бір-біріне тигізеді. Содан соң шынашақ пен бас бармақтан бастап, кері қарай саусақтарын қайта сақиналайды. Үшінші күрделі кезеңде осы қимылдарды екі қолмен бірге жасауға тиіс. Күрделілігі сол – гимнастика екі қолмен бір-біріне қарама-қарсы бағыт-

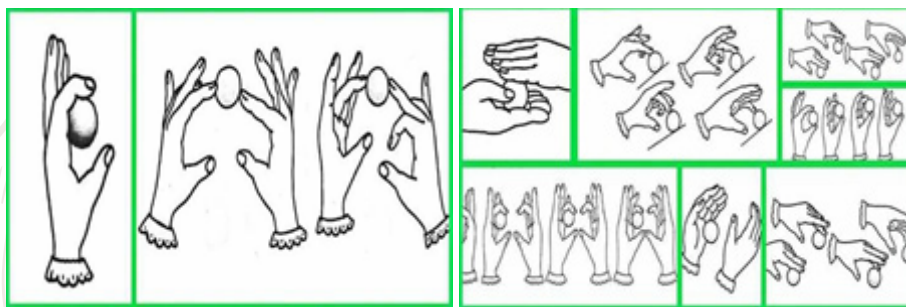
та жасалады. Яғни, бір мезетте оң қолмен сақина жасауды сұқ саусақтан, ал сол қолмен шынашақтан бастау қажет. Осылайша кезектестіріп, жылдамдықты арттыра береді.

Ұсақ моториканы, ойлауды, зейінді дамыту, қозғалыстарды үйлестіруді жақсарту мақсатында балалармен «Доп» атты саусақ гимнастикасын жасау.

Добым, добым, домалақ,

Қайда кеттің домалап?
Оң жақ қолға жүгірші
Сол жақ қолға жүгірші
Саусақтарды аралап
Жүре берші домалап.

(2-сурет)

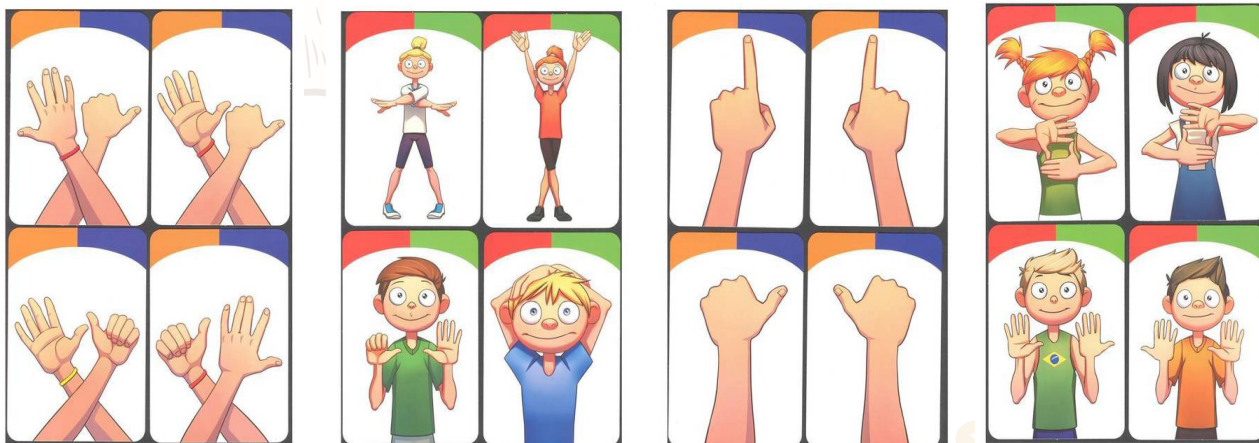

2-сурет

(массаж добын қолдарына кезек-кезек домалату, допты кезек-кезек саусақтарының көмегімен ұстау, тақпақты бірге қайталап жаттау)

«Құлақ мұрын» ойыны. Сол қолыңызбен мұрныңыздың ұшынан, ал оң қолыңызбен қарама-қарсы құлақтан ұстаңыз. Бір мезгілде құлағыңызды босатыңыз және қолыңызды шапалақтаңыз, қолыңыздың орнын өзгертіңіз.

Келесі жаттығу мидың жарты шарларын белсендіру, зейінді жаттықтыру, кеңістіктік түсініктерді, балалардың реакцияларын дамыту мақсатымен «Меннен кейін қайтала» нейрогимнастикасы (3-сурет)

3 - сурет

Жалпы ми жаттығулары кіші топтар үшін де, ересектер топтар үшін де әмбебап құрал болып табылады. Олар қарапайым және ар-

найы физикалық дайындықты қажет етпейді. Тәрбиеші күнделікті ойын іс-әрекеттерінде ұйымдастырып өткізе беруіне болады.

Тұрақты орындаған кезде олар шаршауды басады, зейінді, ақыл-ой және физикалық белсенділікті арттырады. Миға арналған жаттығулардың әрқайсысы оның белгілі бір бөлігін және ой мен қозғалысты біріктіру механизмін қоздыруға көмектеседі. Осының нәтижесінде жаңа білім, жаңа дағды шынайы болып көрінеді және есте жақсы сақталады. Сонымен қатар, ми жаттығулары қозғалыс координациясын және психофизикалық функцияларды дамытуға көмектеседі.

Нейропсихологиялық жаттығулар - бұл дене арқылы ми құрылымдарына жұмсақ әсер етуге мүмкіндік беретін денеге бағытталған жаттығулар жиынтығы. Нәтижесінде бала өзгерістерге жақсы бейімделеді, гимнастика мен нейроойындар арқылы ақпаратты оңай меңгере бастайды.

Кейбір нейрогимнастика және сенсорлық интеграция сабақтары ата-анамен (заңды өкіл) бірлесіп немесе отбасында да өткізіле беруіне болады. Бұл бағдарламаны іске асырмас бұрын ата-аналармен сөйлесіп, баланың жеке ерекшеліктерін зерттейміз. Жұмыс кіші, ортаңғы, ересек, сонымен қатар мектепалды топ балаларымен жүргізілуге бағытталған.

Әрбір бала дарынды және әлемге ашық. Біздің міндет – оның шығармашылық әлеуетін ашып, оның үйлесімді жан-жақты дамуына үлес қосу.

Нейроойындарды жұмыс барысында қолдану арқылы тәрбиеші «Нейроойындар мектеп жасына дейінгі балалардың ойлауы мен сөйлеуін дамыту құралы ретінде» тақырыбы бойынша кәсіби даму деңгейін арттырады, мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін, сөздік қарым-қатынасын, ойлауын және қиялын дамытуға жағдай жасайды. Ал балалардың

сөйлеу белсенділігін ынталандырады; есту, ауызша зейінді дамытады; сөйлеуге жауап беретін ми процестерін жақсартады; ақыл-ой белсенділігін арттырады, танымдық процестерді дамытады (есте сақтау, зейін, ойлау). Балалардың өз бетінше де, бірлескен ойын әрекеттерінде де белсенділігін дамытады.

Сонымен қатар нейропсихологиялық ойындар мен жаттығулар мәселелері бойынша ата-аналардың құзыреттілігін арттырады, ойындар барысына бірлесіп қатысу арқылы ата-аналарды бала мен ата-ана қарым-қатынасына тартады.

Жалпы бұл нейроойындарды көбіне логопед мамандар өздерінің жұмыстарында қолданады. Бірақ, логопед мамандар барлық топ балаларымен жұмыс жасамайды. Сондықтан да бұл нейроойындарды мүмкіндігі шектеулі балалардың дамуын түзету үшін ғана емес, сонымен қатар қалыпты дамып келе жатқан балалардың жоғары психикалық функцияларын - дарындылыққа дейін дамыту үшін қолдануға болады. Қазіргі уақытта барлық балаға да бұл нейроойындардың пайдасы өте зор. Ал барлық балалармен жұмыс жасайтын ол бізде әрине тәрбиеші. Тәрбиешіге күнделікті ойын іс-әрекетінде балалардың сөйлеу тілін дамыту мақсатымен нейроойындарды ұйымдастырып өткізе беруіне болады. Қарапайымдылығы мен көңілділігінің арқасында нейроойындар тиімді құрал болып табылады. Оларды тәрбиешінің күнделікті атқаратын жұмысында жүйелі түрде қолдану білім беру процесіне, сөйлеудің, интеллектінің дамуына оң әсер етеді және физикалық және эмоционалдық денсаулықты жақсартады. Шаршауды төмендетеді, бақылау қабілетін дамытады, бұл өз кезегінде сөйлеу қабілетінің бұзылыстары бар, сөздік қоры аз, яғни жасына сәйкес келмейтін мектеп жасына дейінгі балалардың дамуындағы кемшіліктерін де түзетуге көмектеседі. Тәрбиеші арнайы таңдалған жаттығулардың көмегімен денеде оң және сол жарты шарлардың жұмысын үйлестіреді және дене мен интеллекттің өзара әрекеттесуін дамытады. Жаттығулардың әрқайсысы мидың белгілі бір аймағын ынталандырады және ойлау мен қозғалысты біріктіру механизмін қамтиды, сонымен қатар қозғалыстар мен психофизикалық функцияларды үйлестіруді дамытуға ықпал етеді.

Нейроойындарды балабақшада қолданудан күтілетін нәтиже:

- Ақыл-ой белсенділігі артты: есте сақтау, зейін, ойлау, қиял.
- Балалардың өз бетінше де, білім беру әрекетінде де белсенділік деңгейі кө-

теріледі.

- тәрбиешілердің кәсіби деңгейі дамиды.
- ата-аналардың педагогикалық құзыреттілігін артады.

Қазіргі уақытта мектеп жасына дейінгі балаларды дамытуда нейропсихологиялық тәсілді қолдану тиімді тәсіл болып табылады.

Бұл тәсіл балалардың психикалық дамуын түзету жолдарын зерттейтін физиология және нейропсихология саласындағы соңғы заманауи зерттеулерге негізделген.

Нейроойындардың тиімділігі олардың ең алдымен денсаулықты сақтау технологиясы болып табылатындығында және барлық психикалық процестердің дамуына ықпал ететіндігінде. Нейро-ойындарды қолдану арқылы мектеп жасына дейінгі балалардың когнитивті дамуының жақсарғаны байқалатын болады.

Нейроойындар баланың барлық психикалық процестерін (зейін, есте сақтау, ойлау, сөйлеу және т.б.) жақсартуға, сондай-ақ оның эмоционалдық-еріктік саласын дамытуға көмектеседі. Церебральды қан айналымын жақсарту, ми қыртысында жаңа нейрондық байланыстарды дамыту стресске төзімділіктің жоғарылауына, оқу қабілетінің, бейімделгіштіктің, жанжалдың төмендеуіне және қозғыштығына әкеледі.

Бірінші сыныпқа дайындық зейінді, қабылдауды, эмоционалдық сфераны, есте сақтауды, ойлауды, сөйлеуді және өзін-өзі бақылау функцияларын дамытуды, табан-

дылықты, төзімділікті және өнімділікті арттыруды қамтиды. Ал бірінші сыныпқа баланы толық дамытып жіберу ол әрине тікелей біздің, яғни мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің жұмысы. Нейропсихологиялық ойындар мен жаттығулар баланы мектепке дайындауға көмектесіп қана қоймайды, сонымен қатар күнделікті өмірге, іс-әрекеттерге немесе тұрақты ойындарға оңай біріктіріледі, баланы өз өзіне қызмет ете алуына да ықпал етеді.

Мұндай жаттығуларды орындау арқылы бала жалықпайды, уақытын көңілді және қызықты өткізеді, ең бастысы, күшті, көптеген жүйке байланыстарының қалыптасуының арқасында үлгілік бағдарлама міндеттеріне сәйкес өткізілетін ұйымдастырылған іс-әрекеттердің әр тақырыптарын сапалы меңгереді. Қарапайым нейропсихологиялық ойындардың көмегімен балаңыздың миын дамытыңыз, бұл жүйке жүйесін өмірдің жаңа кезеңі – мектепке жан-жақты дайындауға көмектеседі.

Нейроойындар мен жаттығуларды барлық мектепке дейінгі педагогтер мен тәрбиешілердің ойын іс-әрекетіне қосу керек. Әр педагог топтағы дамыту және қалыптастыру жұмыстары керісінше емес, «төменнен жоғарыға» (қозғалыстан ойлауға) бағытталғанын есте ұстауы керек. Қозғалмайтын баланың ештеңе үйренбейтінін әркім білуі керек.

Ел ағасы М.О.Әуезов «Ел болам десең – бесігіңді түзе» дегендей, білімнің киелі бесігін балабақша есігін ашқан бүлдіршіндерге сепсек, кейінгі елдігімізге зор үлесін қосар азамат пен азаматшалар өсіп шығары сөзсіз.

Әдебиеттер

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты
3. Ф. Жұмабекова «Мектеп дейінгі педагогика» Астана 2008 Фолиант баспасы. 149 б.

БАЛАБАҚША – ТӘРБИЕНІҢ АЛТЫН БЕСІГІ

Шойынгапова Агзер Айтмухамбетовна

Ұлытау облысы Жаңаарқа ауданы
«Қарлығаш» бөбекжайының тәрбиешісі

 Аңдатпа. Балабақша – тәрбиенің бастауы, баланың ең алғаш білім алатын мекені. Ал тәрбие – ұрпақтан ұрпаққа берілетін біздің құндылығымыз. Баланың ең алғаш тәрбиемен сусындайтын мекені балабақша болғандықтан, балабақшада тәрбие мен білім беру процесіне аса мән беруіміз қажет.

 Түйін сөздер: Балабақша, тәрбие, білім беру, ойынның маңызы.

Мектепке дейінгі ұйым – тәрбиелеу мен дамыту ошағы. Ұйымда қызмет атқаратын тәрбиеші, әдіскер және басшыларға да үлкен жауапты жүк артылуда. Себебі, бала алғаш мектепке барғанда оның балабақшадан қаншалықты білім алып шыққаны белгілі болады. Тіпті, балабақшаға барған және бармаған балаланың өзінде үлкен айырмашылық табылады.

Мектеп жасына дейінгі балалар – әлі оң мен солын танымайтын, жүрегі таза, ойыннан арылмаған бүлдіршіндер. Сол себепті, мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен дамыту мәселесіне көбірек мән беруіміз қажет. «Тәрбие – тал бесіктен» демекші, келер ұрпағымызды тәрбиелеу балабақшадан бастау алатыны сөзсіз. Осы кезекте тәрбиенің бастауы болып табылатын балабақшада тәрбие беру мен дамытудың маңызы зор.

Бала естігенін емес, көргенін жасайды. Сондықтан тәрбиелеу мәселесінде кез келген тәрбиеші ең алдымен өзіне назар аударуы керек. Тәрбиешінің сөйлеген сөзі, жүріс-тұрысы, әдептілігі сынды қасиеттер балардың назарын аудармай қоймайтыны айдан анық.

Мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту мен тәрбиелеуде педагогтың стилі, дикциясы және ең маңыздысы баламен бала тілінде сөйлеу білуін айта кеткім келеді. Яғни, бала түсінетіндей жеткізе алуы, оны қызықтыра алуы. Бұл жерде педагогтың идеясы, шығар-

машылық қабілеті мен дауысының алатын орны зор. Педагогтың идеясына оның балаларды дамыту мен тәрбиелеуде кез келген материалды түрлендіре алуын, баланың қызығушылығы оянатындай сәттерді кіріктіре алуын айтамыз. Шығармашылық қабілеті – көрнекіліктерді заман талабына сай, көздің жауын алатындай дайындай білуі. Дауысына келетін болсақ, керек жерде бала жалт қарайтындай назар аударта білуі.

Қазіргі заман талабы бойынша тәрбиеші қандай болуы керек? Иә, әрбір ата – ананы мазалайтын ең өзекті сұрақтардың бірі деп ойлаймын. Менің ойымша, тәрбиеші заманның ағысына қарай бейімделген, ізденімпаз, жаңаша көзқараспен қарайтын білімді, білікті һәм өз ісінің шебер маманы және ең бастысы жүрегі мейірімге толы болуы қажет деп ойлаймын. Осы орайда ұлы педагог Г.Пестолоцийдің «Егер де сүйе білмесең, тәрбиелеуге құқығын жоқ», деген пікірі еріксіз еске түседі..

Баланың негізі қаланатын жер ол – балабақша болса, тәрбиеші – баланың тұлға болып қалыптасуына көмектесіп жетелейтін адам болғандықтан, оның мойынында үлкен міндет пен жауапкершілік тұрады. Себебі ағылшын философы әрі педагогы Дж.Локк-

тың айтуы бойынша баланың жаны табиғатынан-ақ тақта сияқты тап-таза болады, тәрбиеші нені қажет деп тапса, соны сол таза, ақ тақтаға жазуы тиіс.

Мейірімге толы тасқын бол... Иә, тәрбиеші болу үшін білімді, білікті һәм құзыретті маманнан бұрын жүрегі мейірімге толы адам бола білу қажет. Менің пайымдауымша, баланы жан тәнімен жақсы көріп, алақанында аялау маңызды. Сол кезде ғана балаларға берген тәрбие мен білім өз жемісін береді. Халық аузында «Не ексең, соны орасың» деген тамаша сөз бар. Халық айтса, қалып айтпайды ғой. Демек, балаға берген бар тәрбие махаббат пен мейірім арқылы берілсе, тәрбиеші ешқашан ұтылмайды. Мейірімге толы тәрбиеші - нағыз өз мамандығының хас шебері!

Сөзімді «Адамды тәрбиелеу – демек оның ертеңгі қуанышқа ие болатын келешек жолын тәрбиелеу» деген Макаренконың сөзімен аяқтағым келіп отыр. Расымен, бүлдіршіндеріміздің болашағының жарқын болуы біздің де қолымызда. Сондықтан дамыту мен тәрбиелеуде бар күшімізді салып, шынайы ниетпен жұмыс жасайық.

Тәрбиеші болу жәй ғана жұмыс жасау емес, өз ісін махаббатпен ғана жасағанда нәтиже беретін ұлы жұмыс түрі. Өзінің ісіне сүйіспеншілікпен, мейіріммен, құрметпен және ең бастысы үлкен жауапкершілікпен қарау шеберліктің белгісі. Тәрбиеші - бала жанының айнасы, демек балалардың саналы тұлға болып қалыптасуы үшін біз көп еңбек етіп, ізденуіміз қажет, сол кезде ғана өз жұмысымыздың жемісін көретін боламыз. Тәрбиеші бола отырып, балаларға тәрбие мен білім беру мен үшін мақтанарлық жұмыс.

Әдебиеттер

1. Меңжанова Ә Мектепке дейінгі педагогика Алматы 1992
2. Жарықбаев Қ. Қазақтың тәлім тәрбиесі Алматы 1995
3. Қоянбаев Ж.Б. Қоянбаев Р.М. Педагогика. Алматы 1998.
4. Әбенбаев С. Тәрбие жұмысының теориясы мен әдістемесі. Алматы 2004.
5. Бала мен балабақша №1, №2, №3, №4 2011ж.

НЕЙРОПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ИГРЫ И УПРАЖНЕНИЯ ПРИ ЗАКРЕПЛЕНИИ БИЛИНГВАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА У ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Алтынбекова Алия Мажитовна
ГККП ясли-сад № 22 «Элем»
категория педагог-исследователь
воспитатель

 Аннотация. В статье рассматривается возможность использования нейропсихологических методов и приемов при изучении казахского языка русскоговорящими детьми с особыми образовательными потребностями. Обучение казахскому языку детей с тяжелыми нарушениями речи очень трудоемкий и сложный процесс. Нейропсихологические игры помогают сформировать основные функции и процессы, необходимые для развития ребенка.

 Ключевые слова: нейропсихологические игры, изучение казахского языка, дети с тяжелыми нарушениями речи, дети с особыми образовательными потребностями

Качественный состав детей логопедической группы нынешнего времени существенно отличается, чем 10 лет назад. В чистом виде речевых нарушений нет, в основном, поступают дети с сочетанными нарушениями: задержка психического развития, расстройства аутистического спектра, синдром Дауна, синдром гиперактивности и дефицита внимания.

У детей отмечаются: тяжелые нарушения речи, наблюдаются нарушения высших психических функций, эмоционально-волевой и двигательной сферы, что свидетельствует о поражении со стороны центральной нервной системы в целом, либо незрелости определенных структур головного мозга, отмечаются нарушения межполушарного взаимодействия; сниженная работоспособность; нарушения моторики, сна, питания, координации; гиперактивность или заметная заторможенность: отсутствие контакта с взрослыми и сверстниками, слабое выражение эмоций; импульсивность, неспособность ребенка к самоконтролю, усидчиво-

сти в процессе обучения.

В данном случае, общее недоразвитие речи является вторичным нарушением, что затрудняет работу специалистов и воспитателей.

На современном этапе развития общества, вопрос обучения государственному языку, становится одной из актуальнейших проблем дошкольного воспитания и обучения.

Государственный язык – «основной компонент социально-коммуникативной системы определенного государства, наделенный официальным статусом, являющийся обязательным к использованию всем населением на всей ее территории», отмечено в Конституции Республики Казахстан.

Билингвальное обучение в детском саду предполагает практическое овладения ребенка двумя языками; казахским и русским, как средствами коммуникации.

Все это определяет, насколько ребенок будет успешно учиться, в целом – как хорошо он сможет социализироваться и адаптироваться в школе.

Изучение языка – сложный процесс для детей с особыми образовательными потребностями.

Основными задачами по изучению казахского языка в предшкольной логопедической группе являются: развитие импресивной речи, умение вступать в контакт с окружающими, используя простейшие речевые средства; активизация лексического словаря; формирования произношения специфических звуков.

Введением в действие вышеперечисленных задач, занимается педагог казахского языка, а воспитатель закрепляет билингвальный компонент.

Фундаментальные методы и методические приемы дают незначительный результат. Педагоги находятся в постоянном поиске инновационных технологий.

Одним из эффективных и безопасных методов специальной коррекции при изучении казахского языка являются нейропсихологические игры и упражнения. Изначально нужно понимать, что методики, а их существует два вида: двигательная и когнитивная, не выступают в роли обучения. Они помогают сформировать основные функции и процессы, необходимые для правильного дальнейшего развития ребенка.

Благодаря нейропсихологическим играм и упражнениям при закреплении билингвального компонента у детей с особыми образовательными потребностями:

1. Улучшается ощущение своего тела; способность точно направлять движение.
2. Развиваются психические процессы.
3. Развивается речь.
4. Улучшается произносительная сторона речи (закрепляются вызванные логопедом звуки).

5. Формируются навыки.

6. Нормализуется аппетит и сон.

7. Легче устанавливаются межличностные отношения.

8. Увеличивается словарный запас казахского языка.

Нейропсихология – это раздел клинической психологии, который изучает мозговую организацию психических процессов: внимания, памяти, восприятия, речи, мышления, моторики и эмоционального реагирования.

Детская нейропсихология занимается изучением закономерностей развития этих процессов в норме и факторов, влияющих на это развитие и препятствующие ему.

Нейропсихологическая коррекция – это исправление, изменение, приведение в норму процессов и функций, связанных с работой головного мозга: восприятия, внимания, пространственной ориентации, эмоционального реагирования, речи, памяти, моторики.

Значимость нейропсихологического подхода состоит в том, что он является здоровьесберегающей и, что важно для детей дошкольного возраста, игровой технологией. Его продуктивность, в том числе и в работе воспитателя, не раз была доказана научными и практическими трудами.

Нейропсихологические игры и упражнения служат качественным дополнением к основной коррекционно-развивающей работе с детьми с нарушениями речи при изучении казахского языка, и осуществляется не вместо нее, а вместе с ней.

Нейропсихологические игры и упражнения:

- развивают мозолистое тело мозга;
- повышают стрессоустойчивость;
- синхронизируют работу двух полушарий;
- улучшают мыслительную деятельность;

- укрепляют память;
- делают ребенка более внимательным;
- развивают лексико-грамматическую и произносительную сторону речи;
- улучшают импрессивную и экспрессивную речь казахского языка.

Принципы выполнения нейропсихологических игр и упражнений:

1. Принцип сознательности и активности – нацеливает на формирование у детей глубокого понимания, устойчивого интереса, осмысленного отношения к познавательной деятельности.
2. Принцип активности – предполагает у детей высокую степень самостоятельности, инициативы и творчества.
3. Принцип наглядности – обязывает строить процесс обучения с максимальным использованием форм привлечения органов чувств человека к процессу познания.
4. Принцип систематичности и последовательности проявляется во взаимосвязи знаний, умений, навыков. Система подготовительных и подводящих действий позволяет перейти к освоению нового и, опираясь на него, приступить к познанию последующего, более сложного материала.
5. Принцип доступности и индивидуализации осуществляется на основе общих закономерностей обучения и воспитания. Опираясь на индивидуальные особенности, педагог всесторонне развивает ребенка, планирует и прогнозирует его развитие.
6. Принцип непрерывности выражает закономерности построения оздоровления как целостного процесса. Он тесно связан с принципом системного чередования нагрузок и отдыха.

Преимущества нейропсихологического подхода при изучении казахского языка:

- игровая форма обучения;
- эмоциональная привлекательность;
- многофункциональность;
- закрепление материала с двигательной активностью, а не только статичное выполнение заданий за столом;
- формирование стойкой мотивации и произвольных познавательных интересов.

Нейропсихологические игры и упражнения проводятся согласно циклограмме, как часть организованной деятельности, индивидуальной работы с детьми и прогулки.

Сначала проводимые виды работ снимались и отправлялись по Whatsapp родителям для закрепления материала, далее нейроигры и упражнения были загружены на You tube для оптимизации памяти сотовых телефонов, тем самым – создана видеотека.

Видеотека (videotheque, videolibrary) – частная или публичная коллекция, видеофонд аудиовизуальных текстов, видеотекстов (в том числе – в электронном виде, в интернете).

Продолжительность каждого видеоматериала не более 3 минут и продуманы так, чтобы они не вызывали перегрузки детей с учетом их психофизиологических особенностей, согласно СанПиН.

Сначала задания объяснялись ребенку на русском языке, затем осуществлялось постепенное «включение» билингвального компонента. Словарь согласовывался с учителем казахского языка.

На основании моих наблюдений могу сделать вывод, что использование нейропсихологических игр и упражнений при закреплении билингвального компонента у детей с особыми образовательными потребностями вносит огромный вклад в развитие речи ребенка и что применение в дошкольном возрасте необходимо.

Список использованных литератур

Законодательные акты

1. «Стратегия «Казахстан-2050»: Новый политический курс состоявшегося государства». – Астана, 2012.
2. Послание Главы государства К.К.Токаева народу Казахстана «КАЗАХСТАН В НОВОЙ РЕАЛЬНОСТИ: ВРЕМЯ ДЕЙСТВИЙ»
3. Закон Республики Казахстан «О языках в Республике Казахстан» от 11.07.1997 г. №151 (с изменениями и дополнениями по состоянию на 24.05.2018г. №156-VI)

Книги

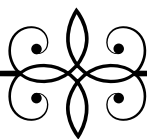
1. Баймұратова Б.Б., Еденбаева З.Д. «Изучаем казахский язык». – Алматы кітап, 2003г
2. Визель Т.Г. Основы нейропсихологии: учебник для студентов вузов / Т. Г. Визель. — М.: АСТАстрель-Транзиткнига, 2017. — 264 с.
3. Голдберг Э. Управляющий мозг. Москва, 2003.
4. Деннисон П., Деннисон Г. Образовательная кинестетика для детей. Москва, 1998.
5. Захарова Р.А., Чупаха И.В. Методика «Гимнастика мозга». В сб.: Здоровьесберегающие технологии в образовательном процессе. М., Ставрополь, «ИЛЕКСА», «СЕРВИС ШКОЛА», 2001.

Статьи из журналов и периодических изданий

1. Печуева О.В. Картотека «Кинезиологические и нейропсихологические игры и упражнения» Сланцы 2022г 11 с.

Электронный ресурс удаленного доступа (Internet)

1. <https://www.youtube.com/watch?v=0F2yt91qvoQ>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=UTXeGHoh-5g&t=28s>

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА: ЧТО ТАКОЕ НЕЙРОСЕТЬ И ЕЕ ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ

Кунакбаева Алия Бакытовна
город Актобе ,Казахстан
ГККП ясли-сад №17 «Шұғыла»
Воспитатель

Шульгина Вера Рифатовна
город Актобе ,Казахстан
ГККП ясли-сад №17 «Шұғыла»
Воспитатель

Аннотация. В данной статье рассматривается особенность современных передовых технологии в педагогическом процессе. Целью является изучение особенностей современных технологий, как нейросеть для создания оригинальных и инновационных образовательных материалов, в результате чего дети получают возможность развивать свои способности и навыки в более увлекательной и эффективной форме, что способствует их всестороннему развитию.

Ключевые слова: нейросеть, инструмент с огромным функционалом, искусственный интеллект, интеллектуальная система, компьютерный разум, ChatGPT, Elicit, Explainpaper, Stable Diffusion.

Искусственный интеллект (ИИ) уже давно проник в различные сферы нашей жизни, и образование не исключение. В последние годы наблюдается растущий интерес к применению искусственного интеллекта в образовании, в том числе и в дошкольном образовании. Использование ИИ в дошкольном образовании открывает новые перспективы для развития детей и улучшения образовательного процесса. В данной статье мы рассмотрим, что такое нейросеть и ее практическое применение в дошкольном воспитании и обучении.

Сегодняшние дети выросли в мире, где технологии пронизывают все аспекты их жизни. Использование современных технологий, таких как нейросети, может оказать

значительное влияние на развитие детей.

Нейросеть - это вычислительная модель, которая пытается имитировать работу человеческого мозга. [1.] Такие системы могут обучаться распознавать образы, обрабатывать естественный язык, принимать решения и выполнять множество других задач. Говоря простым и более доступным языком, нейронная сеть является компьютерной программой, созданной на основе многогранной науки – математики. Иными словами, это такой особый вид искусственного интеллекта, который способен с помощью каких-либо запросов человека решать определенные задачи. Чаще всего компьютерный разум используется для создания оригинальных артов, необычных рисунков

и даже текстов, может производить различные вычисления и определять конкретные объекты, а также она активно задействуется в сфере разработки игр, ведь там можно сделать красивые локации, интересных героев и многое другое! [2]

Практическое применение нейросетей в развитии детей обширно и включает в себя множество аспектов. Одним из наиболее заметных примеров использования данного вида интеллектуального интеллекта в развитии детей являются образовательные программы, основанные на персонализированном обучении. Инструмент с огромным функционалом может помочь создать индивидуальные образовательные программы, которые соответствуют уровню знаний и особенностям каждого конкретного ребенка. Это позволяет детям обучаться в своем собственном темпе и в соответствии с их индивидуальными потребностями. [3]

Другим примером практического применения в развитии детей является использование специализированных приложений и игр, которые развивают когнитивные навыки. Нейросети могут быть использованы для создания адаптивных игровых сценариев, которые изменяются в зависимости от реакций и успехов каждого ребенка. Это позволяет детям развивать свои навыки и способности в игровой форме, что делает процесс обучения более увлекательным и эффективным.

Более того, интеллектуальная система может применяться в развитии детей для создания оригинальных и инновационных образовательных материалов. Например, они могут использоваться для создания интерактивных учебных пособий, которые позволяют детям изучать сложные темы в увлекательной и интерактивной форме.

В своей практике мы используем несколько нейросетей, которыми хотим поделиться. ChatGPT - эта платформа предлагает широкий спектр функций, идеальный вид интеллектуального разума для детей. Она способна проводить диалог, исправлять тексты, сочинять стихи и песни, писать сценарии и даже участвовать в дискуссиях. Она может ответить на любые вопросы ребенка и использоваться для различных целей, вклю-

чая создание планов, перевод текстов с/на английский язык и задание познавательных вопросов.

Elicit и Explainpaper - данные образовательные платформы предлагает удивительные возможности. Они способны пересказать научные статьи простым языком и даже найти информацию, которую сложно найти в интернете.

Stable Diffusion - инструмент для истинных художников. Он способен воплотить на холсте все, что только пожелает ваша душа. Желаете изображение героя мультфильмов? – Легко. А может быть, вы предпочтете изобразить певца или писателя? – Тоже не проблема. Более того, данная сеть может создать для вас яркую локацию, такую как древний Китай, или продемонстрировать будущее с летающими машинами и прочими изобретениями. [1.2]

Дети и современные информационные технологии могут прекрасно поладить, ведь нейронная сеть подарит немало знаний, а именно:

- развивая художественные навыки: сети могут воссоздать детскую раскраску по запросу или сгенерировать красочное изображение, создавая портреты или арт-работы.
- развивает познавательные навыки: решая логические задачи, сеть становится полезным инструментом обучения.
- развивая логику и скорость мышления: сети учат детей делать точные запросы для получения нужных результатов, что помогает им формулировать мысли, достигать желаемого эффекта и работать с технологией.
- развитие креативности: интеллектуальная система может создавать музыку, рассказывать сказки, предоставлять информацию о науках и истории.

Нейросети для обучения детей представляют собой технологии, которые способны обогатить малышей важной информацией, предоставляя им обучающие и развлекательные опции. В этом заключается основ-

ное преимущество использования искусственного интеллекта.

Использование данного инструмента с огромным функционалом в образовании позволяет создавать персонализированные и инновационные образовательные программы, обогащать учебный процесс интерактивными приложениями и играми, а также создавать уникальные образовательные материалы. В результате дети получают возможность развивать свои способности и навыки в более увлекательной и эффективной форме, что способствует их всестороннему развитию.

Нейросети могут иметь ряд практических применений в дошкольной организации:

1. Персонализированное обучение: на основе данных о поведении и учебных предпочтениях детей, нейросети могут создавать персонализированные учебные программы, адаптированные под индивидуальные потребности каждого ребенка
2. Распознавание образов: интеллектуальная система может использоваться для создания учебных игр и приложений, которые помогут детям учить распознаванию форм, цветов, букв и цифр.
3. Поддержка детей с особыми образовательными потребностями: нейросети могут помочь в создании специализированных образовательных программ для детей с различными специальными потребностями, обеспечивая им индивидуальную поддержку.

4. Оценка степени понимания: компьютерный разум может анализировать ответы детей на задания и помогать педагогам понимать, какие концепции и материалы более эффективно усваиваются детьми.

5. Автоматизация административных процессов: нейросети могут помочь автоматизировать рутинные административные процессы, такие как хранение информации о детях, учет посещаемости, планирование деятельности и др.

Однако стоит помнить, что внедрение нейросетей требует внимательного контроля и этического обучения для обеспечения безопасности, и конфиденциальности данных детей. Однако, несмотря на все перспективы применения данного нейросетей и искусственного интеллекта в дошкольном образовании, важно помнить о необходимости баланса между использованием технологий и традиционными методами обучения. Использование ИИ не должно заменять роль педагога, а скорее дополнять его работу, обогащая образовательный процесс новыми возможностями.

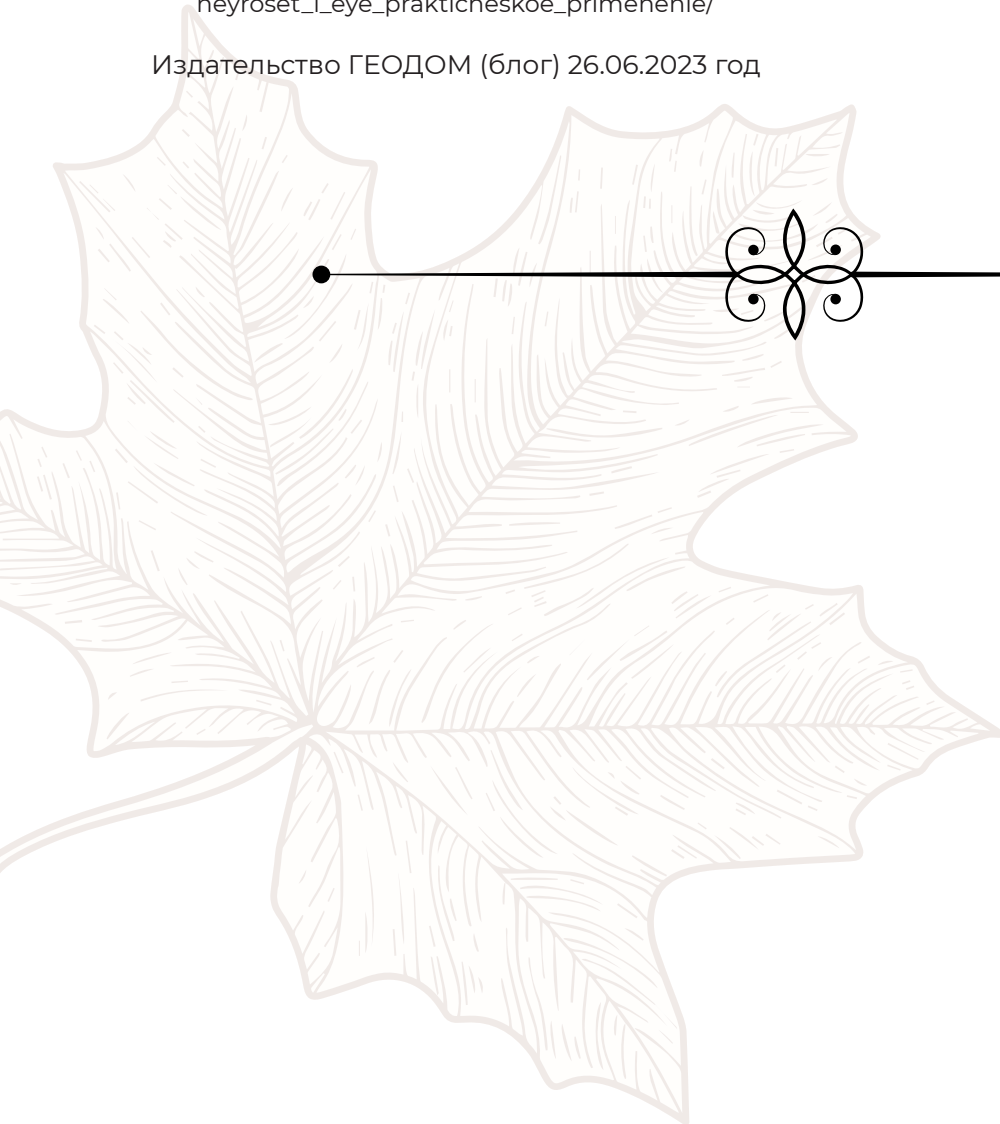
Таким образом, использование нейросети в дошкольном образовании представляет собой большие перспективы для улучшения воспитательно-образовательного процесса, индивидуализации подхода к каждому ребенку и поддержания его интереса к развитию. Примеры использования компьютерного разума в дошкольном образовании уже существуют и продолжают развиваться, открывая новые возможности для развития маленьких умов.

Список использованных литератур

1. Шмидхубер, Дж. Глубокое обучение в нейронных сетях: обзор. Нейронные сети, 61, 85-117. (2014).
2. Робинс Б., Феррари Э. и Даутенхан К. (2006). Создание условий для развития когнитивных способностей и взаимоотношений у робота: уроки, извлеченные из домашней и школьной среды. Искусственная жизнь и робототехника, 10 (1-2), 43-49.
3. Цехановский Владислав Владимирович, Бутырский Е. Ю., Жукова Н. А. Издательство: Кнорус, серия: Бакалавриат и магистратура - 2023 г.
4. Электронный ресурс удаленного доступа:

5. https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B5%D0%B9%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%81%D0%B5%D1%82%D1%8C
6. https://geodom.online/blog/dlya_roditeley/sovremennye_tekhnologii_v_razvitii_detey_chno_takoe_neyroset_i_eye_prakticheskoe_primenenie/

Издательство ГЕОДОМ (блог) 26.06.2023 год

ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ В ДОШКОЛЬНОМ ВОЗРАСТЕ

Жиёмбаева Валентина Умирзаковна

г.Атырау
д/с.«Нурбобек»№34
Воспитатель

Аннотация. Экологическое воспитание в детском саду — это важный аспект формирования у детей осознания ценности окружающей среды и развития уважительного отношения к природе.

Ключевые слова: Экологическое воспитание, природа

В дошкольном детстве закладываются основы личности, в том числе позитивное отношение к природе, окружающему миру. Детский сад является первым звеном системы непрерывного экологического образования. Поэтому формирование у детей основы культуры рационального природопользования необходимо начинать с самого раннего возраста.

В соответствии с требованиями Государственного общеобязательного стандарта дошкольного воспитания и обучения при развитии познавательных и интеллектуальных навыков предусмотрено овладение воспитанниками элементарными навыками познавательной и исследовательской деятельности, необходимыми для взаимодействия с окружающим миром.

В рамках Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения предусмотрено не только экологическое просвещение детей дошкольного возраста, но и мотивация развития умений у них оказывать посильную помощь природе. [1]

Экологическое воспитание в детском саду — это важный аспект формирования у детей осознания ценности окружающей среды и развития уважительного отношения к природе. Этот процесс включает в себя знакомство детей с природой, ее законами

и принципами устойчивого развития. На протяжении всей истории педагогической мысли проблема взаимодействия человека и природы исследовалась многими авторами.

Писатель и философ эпохи просвещения Ж. Ж. Руссо огромное значение в воспитании ребенка придавал наблюдению за живой природой, потому что дети лучше воспринимают живые образы, чем идеи. Природу он называл средством развития гармоничной личности, требовал развития умения и навыков наблюдательности, близости детей к природе. Природу с ее многообразием, - Руссо называл, - самым интересным воспитательным средством. [2]

Основные задачи экологического образования:

- воспитание любви к природе через прямое общение с ней, восприятие ее красоты и многообразия
- формирование знаний о природе
- развитие сопереживания к бедам природы, желание бороться за ее сохранение.

Вот несколько направлений и методов, которые могут быть использованы для эколого-

гического воспитания в детском саду:

1. Образовательные программы и организованная деятельность:

Включение экологических тем в воспитательно-образовательный процесс через игры, организованную деятельность, творчество и эксперименты. Например, деятельность по наблюдению за природой, мини-эксперименты с растениями и животными, или создание экологических проектов.

2. Природоведческие прогулки:

Организация регулярных экскурсий в парк или лес для изучения флоры и фауны. Дети могут учиться различать растения, обсуждать их особенности и значения в экосистеме.

3. Проекты по озеленению:

Реализация совместных проектов по посадке деревьев, кустарников или цветов на территории детского сада. Это может быть как уход за уже существующими растениями, так и их высадка.

4. Экологически чистые практики:

Воспитание у детей навыков раздельного сбора мусора, понимания важности повторного использования материалов и переработки. Можно также включить в повседневную практику организованную деятельность по экономии воды и электроэнергии.

5. Творческие мастерские:

Использование природных материалов для творчества (например, создание поделок из листьев, шишек, камней) помогает детям лучше понять красоту природы и её ресурсы.

6. Игровая деятельность:

Использование эколого-ориентированных игр, которые учат детей основам экологии и бережного отношения к природе. Это могут быть настольные игры, ролевые игры и другие виды активностей.

7. Информирование и воспитание:

Проводить беседы на темы экологии, разъяснять важность защиты окружающей среды, рассказывать о животных и растениях, которые находятся под угрозой исчезновения.

8. Сотрудничество с родителями:

Вовлечение родителей в экологические проекты и мероприятия, что может помочь создать единую экологическую культуру в семье и детском саду.

Необходимо формировать у детей дошкольного возраста эмоционально положительное отношение к окружающей среде своего региона (город, село), повышать уровень информированности о его экологических проблемах, развивать умение заботиться о природных ресурсах родного края, их рационального использования и восстановления, а также поддержка новой традиции – эффективного вторичного использования отходов («дарить вторую жизнь использованным отходам»). [3]

Систематическое и разнообразное экологическое воспитание формирует у детей не только знания о мире природы, но и основы ответственного отношения к окружающей среде и желание заботиться о ней в будущем. Важно отметить, что экологическое воспитание должно быть интегрировано в повседневную практику детского сада. Создание устойчивой развивающей среды, где экология является неотъемлемой частью всех организованных деятельности, позволяет детям развивать критическое мышление и понимание взаимосвязей в природе. Например, во время творческой деятельности можно использовать природные материалы, а на организованной деятельности «Музыка» — включать звуки природы, что углубит их восприятие мира.

Кроме того, следует проводить тематические организованные деятельности, на которых дети смогут «научиться у природы». Такие мероприятия могут включать экскурсии в природу, где они смогут увидеть и почувствовать разнообразие экосистем, а также поучаствовать в различных исследовательских активностях, что способствует

формированию научного подхода к окружающей среде.

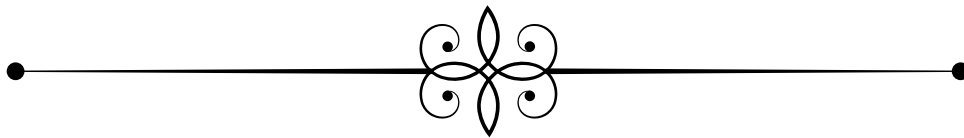
Не менее важно формировать у детей навыки активного наблюдения и анализа. Для этого можно организовать опытные станции с простыми экспериментами, связанными с растениями и животными. Это создаст у них

интерес к научным исследованиям и поможет лучше понять экологические процессы.

Таким образом, формирование осознанного отношения к природе происходит через разнообразные формы деятельности, что способствует глубокому изучению и заботе о нашей планете.

Список использованных литератур

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения (приказ МП РК от 3 августа 2022 года №348);
2. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения (приказ МОН РК от 12 августа 2016 года №499);
3. Концепция развития экологической культуры среди населения на 2024-2029 годы
4. Пискунов А. И. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики: Учебное пособие для студентов пед. институтов. – 2-е изд., перераб. – М.: Просвещение, 1981. – 528 с.
5. Методические рекомендации «Экологическое воспитание детей в условиях дошкольной организации». – Астана, 2023. – 40 стр. (Институт раннего развития детей МП РК)

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ОБУЧЕНИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА К ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Исина Дина Амеркановна

Павлодарская область, г. Экибастуз
КГКП «Центр полиязычного развития ясли-сад№20»
учитель английского языка

 Аннотация. Современные подходы в обучении иностранному языку воспитанников предполагают применение современных образовательных технологий, требующих разнообразных целей и задач, форм и методов организационной деятельности, сопровождающихся новыми техническими средствами. Одним из современных подходов к организованной деятельности по иностранному языку является интеграция, индивидуализация обучения и творческий подход, активизирующие познавательную потребность воспитанников в изучении иностранного языка.

 Ключевые слова: современные образовательные технологий, интеграция, индивидуализация обучения, творческий подход, игровые приёмы.

Сегодня многими специалистами широко рассматриваются вопросы, связанные с обучением детей дошкольного возраста иностранному языку, поскольку в дошкольном возрасте (с 3-5 лет) ребёнок без всяких затруднений воспринимает иностранную речь, приобретая определенный словарный запас. Поэтому дошкольный возраст считается наиболее благоприятным периодом для овладения вторым языком.

Современные подходы в обучении иностранному языку воспитанников требуют разнообразных целей и задач, форм и методов организационной деятельности, сопровождающихся новыми техническими средствами.

Одним из современных подходов к организованной деятельности по иностранному языку является интеграция, индивидуализация обучения и творческий подход. Всё это в совокупности активизируют познавательную потребность воспитанников в изучении иностранного языка.

Изучение английского языка в детском саду

осуществляется через разные формы и приемы игровой деятельности, в процессе чего осуществляется интеграция организованных деятельностей «физическая культура», «основы математики», «музыка», «художественная литература». Например:

1. Подвижные игры являются важнейшим средством физического воспитания детей (здесь имеют место и здоровьесберегающие технологии). Использование здоровьесберегающих технологий как физкультминутки и динамические паузы в процессе организационной деятельности приводят к достижению высокой эффективности работы, поддержания мотивации детей в изучении языка.

2. Творческие фонетические, лексические, грамматические игры носят преимущественно коллективный характер и являются одним из эффективных средств для формирования коммуникативной культуры воспитанника.

Например, использование заданий с мнемосхемами для закрепления в речи детей таких грамматических конструкций как "I have got/ I haven't got...", "I like/ I don't like..." развивают у детей умение строить предложения, расширяют словарный запас, развивают мышление и память.

Можно использовать игры с прищепками, которые не только развивают речевые навыки, но и развивают мелкую моторику детей.

3. Театрализованные, сюжетно-ролевые игры проходят в режиме активного взаимодействия детей и являются наиболее продуктивным методом развития диалогической речи. При этом каждый ребенок выполняет определенную роль и функцию в соответствии с поставленной задачей. Так как дети очень любят сказки, они с удовольствием будут усваивать лексический материал, если они сами будут исполнять роли любимых героев из сказки. Такой вид игровой деятельности развивает у детей навыки общения на изучаемом языке, повышает качество знаний и способствует повышению интереса к изучаемому языку.

В процессе организационной деятельности целесообразно использовать практические методы, которые помогают детям легче и быстрее запомнить английские слова. Например, когда словарный запас воспитанника достигнет нескольких десятков слов, можно использовать аудиосказки

на английском языке в сочетании с иллюстративным материалом. По ходу звучания аудиосказки, дети вместе с педагогом рассматривают картинки или закрашивают их, одновременно проговаривая слова. В ходе рисования у ребенка образуются ассоциативные связи с услышанным, т.е. происходит «полное погружение в языковую среду». Они легко запоминают слова и выражения с помощью рисунка, так как обладают хорошей осязательной и моторной памятью, что способствуют запоминать как отдельные

слова, так и фразы.

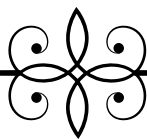
Также для достижения результативности в обучении иностранному языку воспитанников следует, в первую очередь создать благоприятные комфортные психологические условия, в которых они чувствуют свою успешность, интеллектуальную состоятельность, в основе которой лежит творческое начало. Поэтому педагог должен не только обучать, но и создавать для этого условия.

Список использованных литератур

1. Борохович Л.Ю. Инновационные подходы в обучении дошкольников иностранному языку. Лингвотворчество как синтез иностранного языка и детского творчества/ Педагогика: традиции и инновации.
2. Шишкова И.А., Вербовская М.Е. «Английский для малышей» Под редакцией Н.А. Бонк. ЗА «Росмэн-Пресс», 2006 г.
3. Английский для малышей. Сост. И.В. Секрет (азбука дошкольного воспитания).
4. Земченкова Т.В., Английский для дошкольников. – М.: ВАКО, 2008

Электронный ресурс удаленного доступа (Internet):

1. <http://www.openclass.ru/wiki-pages/79809>
2. <http://www.englishok.ru/private/children/>

АТА-АНАЛАРМЕН СЕРІКТЕСТІК СОТРУДНИЧЕСТВО С РОДИТЕЛЯМИ

АТА-АНАЛАРМЕН ЖАҢА ФОРМАТТА ЖҰМЫС ТҮРЛЕРІН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Гусманова Манера Муратовна

Ақтөбе облысы, Қобда ауданы, Қобда ауылы
«Нұрлы болашақ» балабақшасы
Әдіскер

 Аңдатпа. Мақалада ата - аналардың педагогикалық мәдениетін қалыптастыра отырып, оларды мектепке дейінгі ұйымның қызметіне тарту жолындағы педагогикалық процеске белсенді қатысушылар ретінде көру мақсатына қол жеткізу үшін жаңа форматтағы семинарлар, байқаулар, тренингтер бенефис-шоулар түрлі ойындар ұсынылған.

 Түйін сөз: Ата-анамен бірлескен жұмыс, мектепке дейінгі тәрбие, рухани құндылықтар, педагогикалық кеңес беру, Аталар университеті, әжелер тәлімгерлік кафедрасы, әкелері мектебі, жас аналар мектебі.

Отбасы - бұл баланың өмір сүру ортасы: қамқорлықтың тұрақты көзі, тәрбиелеумен, қарапайым біліммен қаруландыру және шешім қабылдай білуге үйрететін ең жақын адамдардың мейірім шуағын сезінетін орын. Отбасында барлығы жақсы болған жағдайда - балалар жақсы жетістіктерге жетіп, өзінің даму әлеуетіне көтеріле алады. Отбасымен педагогикалық ынтымақтастық баланың қанағаттану деңгейі мен тәрбиешінің жұмысының сапасын арттырады, ол төмендегі жағдайларға негізделеді: өзара сапалы қарым-қатынас, өзара сыйластық, әлемге деген түсіністік көзқарас және оның тиімділік ықпалын ұзақ уақыт бойы сезіну, бір-біріне серіктестік барлық қатысушыларға жағым-

ды әсер ететіндей болуы тиіс, сонда ғана тәрбие мен білім беру өз нәтижесіне жетеді. Осы орайда балабақшаның ата-аналармен жұмысының мазмұны төмендегідей:

- а) ата-аналардың педагогикалық, психологиялық білімдерін көтеру; (дәрістер оқу, семинарлар ұйымдастыру, жеке және топтық кеңестер, тәжірибелік жұмыстар, т.б.);
- б) ата-аналарды тәрбиелеу-білім беру процесіне қатыстыру; (ата-аналар жиналысы, бірлескен шығармашылық жұмыстар, материалдық-техникалық база жасауға көмектесу);

- в) балабақшаның әкімшілігімен бірлескен жұмыстар (ата-аналар комитеті, аталар университеті, әжелер мектебі).

Ата-аналармен жүргізілетін жұмыстың формасы мен әдістері олардың педагогикалық мәдениетін көтеруге, балабақша мен отбасының өзара ынтымақтастығына және тәрбие жұмысының әлеуітін арттыруға бағытталған болуы керек. Ата-аналармен жұмыстың әдістері: бақылау, әңгіме, пікірлесу, тест жүргізу, сауалнама жүргізу.

Бүгінгі біздің басты парызымыз-болашағымыз болып табылатын балаларға үлгі-адамгершілік, тәлім-тәрбие беру. Балаларды алдымен бірін-бірі сыйлауға, біріне - бірі көмектесуге, көпшіл болуға, үлкенді сыйлауға, кішіге қамқор болуға тәрбиелеп отырамыз. Отбасында балалар ата-аналарынан әр түрлі әңгіме естиді, соны көкейіне тоқиды. Сондықтан ата-аналардың әр әрекеті, әр сөзі үлгілі тәрбиеге, адамгершіліктің асыл қасиеттеріне баулитын әңгімелерге ұштастырылғаны жөн болар еді.

Жазушы, педагог Ы.Алтынсариннің әңгімелері балаларға мәнді тәрбие беруімізге көп ықпал етеді. Адам бойындағы адамгершілік, үлкенді сыйлау кішіпейілділік, бауырмалдық сынды асыл қасиеттерді бала бойына жөргектегі кезінен бастап сіңіре білу-міндетіміз.

Мектеп жасына дейінгі баланың жеке басының негізінің қалыптасуы баланың мінез-құлқының, шығармашылық қабілетінің және баланың даралығының ашылу сырының тәрбиесімен байланысты. Адамгершілік тәрбие - баланың жеке басының қалыптасуының негізгі дәстүрлі жолдарының бірі болып табылады. Бұл тәрбие жөнінде балалардың басқа адамдармен, қоғамдық ортада өзін-өзі қалай ұстау мәдениеттілігіне үйрету бағытына арналады. Бірлескен өмірде балалардың өзара қарым-қатынасы құнды болады, жақын туыстарына деген сүйіспеншілік қатынасы нығайып, қоғамдағы өзінің жеке тұлғадағы орын сезіну қасиеттері қалыптасып дағдылана бастайды. Мектеп жасына дейінгі жастағы балаларға жалпы адамдардың бойындағы құндылық қасиеттерді айтып отыру керек, осы бағыттағы адамгершілік тәрбие балалардың өз арасындағы қатынастың даму үдірісінің маңы-

здылық мәнісін береді. Адамгершілік тәрбие сезімін тәрбиелеу этикалық ұғыммен тығыз байланысымен қалыптасады. Бала да баудағы шешек атып келе жатқан жеміс ағашындай. Күтімі бапты болса, ол ағаш сапалы жеміс береді. Бапты тәрбие алған бала да байсалды азамат болып өсіп, Отанына, халқына қалтқысыз қызмет етері сөзсіз.

Баланы дұрыс тәрбиелеу үшін, оны өте жақсы білу керек. Ол үшін ата-ана, тәрбиеші бала көңіл-күйінің нәзік толқуларын сезіне білген жөн. Баланың жасы жаны еліктегіш, тез жабыққыш келетінін ұмытпаулары тиіс. А.П.Чехов: «Баланы ақылмен тәрбиелей алмаған адам оны қорқытып тәрбиелей алмайды» - деген.

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделінің 48 тармағында баламен жұмысты ата-аналармен өзара ынтымақтастықта құру аса маңызды.

Бұл іс-шаралар өткізу ғана емес, ата-аналарды тәрбиелеу-білім беру процестеріне тарту қажет. Оның өзегі, ең алдымен ұлттық салт дәстүр, рухани құндылықтар болуы тиіс. Түптеп келгенде балабақшада берілген тәрбие еліміздің болашағына тікелей әсер етеді. Осы орайда тәрбиеші балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес педагогикалық кеңес беру, балабақшадағы іс-шараларға, оқу-тәрбие жоспарын жасауға, күнделікті оқу-тәрбие жұмысына ата-аналарды қамту қажет деп ойлаймын. Аталар университетінің мақсаты: Ата-ана хабардарлығын дамыту және ақпараттандыру, көзқарастар мен тиімсіз мінез-құлықты өзгерту, балалармен қарым-қатынас дағдыларын дамыту арқылы жауапты ата-ана позициясы мен оң ата-ана дағдыларын қалыптастыру.

Университеттегі жұмыс формалары: теориялық семинарлар, семинар-практикумдар, дискуссиялық сабақтар, вебинарлар және тренингтік сабақтар, түрлі бағыттағы акциялар мен фестивальдар, ата-аналар конференциялары, консультациялық жұмыс. Балаларды тәрбиелеу мен оқыту үшін жауапкершілікті жүзеге асыруда ата-аналарға көмек көрсету жолымен оларды педагогикалық процеске белсенді қатысушылар ретінде тарту, біздің мақсатымыз. Сондықтан балабақшамызда инновациялық тәсілдер мен технологияларды, дәстүрлі емес, жаңашыл

әдістер мен формаларын қолдана отырып, ата-аналар жиналысы өткізілді. Ата-аналар жиналысында Аталар университетінің мүшелері, әжелер тәлімгерлік кафедрасының топ мүшелері, әкелер мектебі мүшелері, жас аналар мектебі мүшелері қатысты. Ата-аналармен жұмыста ата-аналар жиналыстарының жаңа форматтарын пайдалана отырып, танысу тренингі, тимбилдинг, үштік одақ бағытындағы психологиялық ахуал туғызу мақсатында психолог жетекшілігімен жүзеге асырылды. Ата-аналармен түсіністік атмосферасын құру оң көзқараспен тілектестікті қолдау мақсатында топтың жұмыстың заманауи түрі ұлттық бағытта квест ойыны ұйымдастырылды. Киіз үйлерде жасырылған жасырын тақырыптар жарық әдісі арқылы анықталып, киіз үйлер ішінен тапсырмалар орындалып, ата-аналарға тапсырмаларды орындау мақсатында бірнеше-әдіс тәсілдер қолданылды. Атап айтсақ, бірінші тапсырма жолында дәстүрден тыс құм терапиясы, екінші тапсырма жолында марблс тастары, үшінші тапсырма жолында Монтессори технологиясы, төртінші тапсырма жолында дәстүрден тыс сурет салу, бесінші тапсырма жолында робототехника қолданылды.

Аталар университеті қазақтың ұлттық қамшы өру, домбыра жасау, ер-тоқым жасау өнерлерін, әжелер тәлімгерлік кафедрасы ұршық иіру, жүн түту, жүн сабау, ою оюдан шеберлік сыныптарын көрсетті. Ата-аналармен жеке жұмыстарды ұйымдастыру мақсатында әке-

лер мектебі мүшелері киіз бизибордында ұлттық ойындардан домино ойнады.

Топтық жұмыстың заманауи түрі «Тарсия» әдісі қолданылып салт-дәстүр, әдет-ғұрып тақырыптарда үлгі бойынша ата-аналармен ойындар ойнатылды.

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасын іске асырудың аясында алғыс айту ұсыным міндеттерінде көрсетілгендей отбасы дәстүрлерін құрметтеу әкемен бала арасында тығыз байланыс орнату мақсатында, мерекелік іс-шара форматы ұлттық - дидактикалық ойындарды қолдана отырып, әкелер мектебі мүшелерімен балабақшамызда «Мың алғыс әке» семинары, баланың өміріндегі ананың ролі, анаға деген мақтаныш сезімін ояту мақсатында жас аналар мектебі мүшелерімен мерекелік байқау, Аталар университеті мен әжелер кафедрасы мүшелері арасында жаңа форматтағы байқаулар ұйымдастырылды.

Сенім атмосферасын құру мақсатында «Аялы алақан» тренингі өткізілді. Жұмыс нәтижесінде ата-аналардың педагогикалық мәдениеті, ұлттық мәдениеті, рухани-адамгершілік құндылықтарын дәріптеуде көзқарастары өзгерді. Қазіргі кезеңде мектепке дейінгі білім беруді дамытудың бағым бағыттары модельді іске асыру көзделген сапалы көрсеткіштері орындалды.

Әдебиеттер

1. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың дамыту моделі, Ф.Жұмабекова «Мектеп дейінгі педагогика» Астана 2008 Фолиант баспасы. 149 б.
2. С.Фаббасов «Педагогика мен Психология негіздері» Алматы 2008 Таймас баспа үйі 220 б.

Әдістемелік құралдар мен ұсынымдар:

1. Балабақшалар жанында «Әжелер мектебін», «Аналар мектебін», «Әкелер мектебін» ұйымдастыру бойынша ұсынымдар.
2. Мектепке дейінгі ұйымдар мерекені ұйымдастыру әдістемелік ұсынымдар.

Мерзімді басылымдар мен журнал мақалаларынан:

1. Дана бала №1 (37), 2024 96 Ата – аналармен серіктестік бөлімі.

«ШКОЛА МУДРОСТИ» В ДЕТСКОМ САДУ

Макульбаева Айгуль Кудайбергеновна

Руководитель

КГКП «Центр полиязычного развития ясли - сад №6»
отдела образования города Экибастуза, управления
образования Павлодарской области

Аннотация. В данной статье автор делится опытом работы по организации работы «Школ мудрости» в дошкольной организации.

Ключевые слова: детский сад, воспитание, школа мудрости.

Воспитание – это основа качественного образования, которое ведет поколение к высоким идеалам. Оно заряжает душу человека добром и наполняет ее ценными человеческими качествами. А настоящее время – эпоха творческого поколения в меняющемся мире. Поколение, выросшее на национальных ценностях, будет великим. Наследие народа всецело передается от старших молодому поколению. Если эту цепь прервать, это грозит исчезновением нации. [4]

Семья у разных народов всегда состояла из нескольких поколений и включала в себя отцов и матерей, дедушек и бабушек, а также уже взрослых женатых внуков. Семейные ценности – это основа, на которой строится общество. Именно они формируют крепкие связи между поколениями и помогают детям понять, что такое любовь, уважение и поддержка. Для гармоничного развития любого человека прививать их нужно с самого рождения. [5].

На протяжении веков на исторической земле казахов перекрещивались судьбы многих народов - носителей различных культур, религий и традиций. В результате сложилась уникальная ситуация, когда вместе с

казахами мирно живут представители 140 этносов и 40 конфессий. При этом длительное совместное проживание различных этносов сформировало в обществе устойчивые традиции толерантности. [1]

Сохранение культурных ценностей и традиций становится задачей первостепенной важности. Уважение к прошлому остаётся фундаментальным для обеспечения культурного континуума и национальной идентичности. Один из ключевых механизмов сохранения культурных ценностей и традиций — это их изучение и передача от поколения к поколению. Важно создавать условия для изучения истории, культуры, языка и традиций страны в семьях, школах и обществе в целом. [2]

Для обеспечения в воспитательно-образовательном процессе реализации принципов «мы разные, но мы равные», «единство в многообразии» в системе дошкольного, среднего и высшего образования» в рамках реализации дорожной карты по исполнению пункта 6.1) решения Ассамблеи народа Казахстана от 27 апреля 2023 года [3] в нашем «Центре полиязычного развития» с 2023 года начали работу «Школы мудрости».

С целью повышения роли казахстанской семьи, ее воспитательной функции в сфере сохранения и развития национальных традиций, воспитания толерантного и уважительного отношения к культурным традициям, языку и ценностям всех этносов, проживающих в Казахстане [3], в нашем детском саду была организована работа четырех школ: «Школа бабушек», «Школа дедушек», «Школа матерей», «Школа отцов». Для каждой из школ составлен план работы на год, выбран руководитель, разработаны мероприятия.

Хотелось бы отметить, что открытие «Школ» началось с торжественного выхода дедушек, бабушек, пап и мам по красной дорожке под музыку и аплодисменты детей. Все участники были одеты в национальные костюмы того народа, который они представляли. Ребята, в свою очередь, порадовали гостей праздничным концертом.

«Школа отцов» была проведена в виде спортивного турнира, где папы с детьми показали силу и ловкость в казахских наци-

На каждом заседании старшее поколение передает свой опыт молодому. Так, на заседании «Школы дедушек» мальчиков знакомили с традиционными национальными ремеслами. Для ребят принесли настоящее седло, уздечку, камчу, показали, как седлать коня. Продемонстрировали, как изготавливают ювелирные украшения, учили плести камчу.

На заседании «Школы бабушек» было знакомство с забытыми национальными блюдами такими как «Өкпе сүт», «Қаттама», «Бәліш», «Наурыз кәже». Девочки практиковались в изготовлении «Ши баурсаков».

«Школа матерей» познакомила девочек с традиционными национальными блюдами «Бешбармак», «Баурсак», «Плов», «Курт», «Чак-чак». Мамы учили детей раскатывать тесто на бешбармак, делать баурсаки и курт.

ональных играх: «Қой көтеру», «Күміс алу», «Аударыспақ», «Асық ату», «Арқан тарту».

Так, состоялась встреча трёх и даже четырёх поколений, где старшие передавали свой бесценный опыт молодым, а также все получили урок взаимоуважения, любви, взаимопонимания. Окунувшись в прошлое, участники мероприятия, вспомнили о своих исторических корнях, традициях разных народов.

В связи с этим, мы считаем, что включение «Школ мудрости» в воспитательно-образовательный процесс открывает широкие перспективы для взаимодействия детского сада и семьи. Формами такого взаимодействия могут быть:

- изучение народных обычаев, обрядов и традиций;
- составление родословной своей семьи;
- работа разных кружков народного творчества;
- экскурсии в краеведческий музей;
- организация совместных семейных, народных праздников, конкурсов и др.

Деятельность по воспитанию патриотизма в нашем детском саду не ограничивается работой «Школ мудрости». Ежегодно мы проводим утренники на тему «Ана тілім - ар-

дағым», посвященные Дню языков народа Казахстана. На мероприятиях, посвящённых празднованию «Наурыза», «Дня единства народа Казахстана» и других мы продолжаем знакомить ребят традициями разных народов.

Следует сказать, что наши воспитанники являются активными участниками различных конкурсов: «Әжем, анам және мен», «Әкем – асқар тауым», «Менің Елім - менің бақытты балалық шағым» и других.

В детском саду при помощи родителей организованы патриотические уголки, где накоплен богатый материал об истории края, национальных традициях и современных достижениях.

Каждый народ, существующий на Земле, мечтает о поколении разносторонне и гармонично развитых и культурных личностей. Один из путей воспитания ребёнка, при котором впитывается духовное наследие – воспитание с детских лет в уважении к национальным традициям. Воспитание сегодняшнего подрастающего поколения – это та опора, которая завтра будет формировать образ нашей страны. Вот почему образование будет эффективным, если оно основано на национальных ценностях, на сохранении традиций и культуры своего и других народов. [4]

Список использованных литератур

1. «Доктрина Национального единства Казахстана» <https://online.zakon.kz/m/amp/download/30501158>
2. «Концептуальные основы воспитания» <https://politex.edu.kz/index.php/kolledzh/normativnyedokumenty-tipo/22-kontseptualnye-osnovy-vozpitanija>
3. «Единая программа воспитания» <https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/documents/details/539827?lang=ru>
4. Использование национальных традиций казахского народа в работе с многодетными семьями <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-natsionalnyh-traditsiy-kazahskogo-naroda-v-rabote-s-mnogodetnymi-semyami>
5. Семейные ценности через традиции: почему важно, чтобы семья была едина <https://mail.kz/ru/news/kz-news/semeinye-cennosti-cherez-tradicii-pochemu-vazhno-chtoby-semya-byla-edina>

ТІЛГЕ БОЙЛАУ ТІЛГЕ БОЙЛАУ

ОБУЧЕНИЕ ДЕТЕЙ КАЗАХСКОМУ ЯЗЫКУ

Рахимжанова Алия Ерсе́новна
Карагандинская область, г.Абай
КГКП «Ясли-сад «Аққу»
воспитатель

 Аннотация. В данной статье рассматривается система изучения казахского языка в детском саду посредством инновационных технологий, приобщение детей к казахским истокам, таким как: казахские народные сказки, пословицы, поговорки и скороговорки, а также дидактических, сюжетно-ролевых, речевых игр.

 Ключевые слова: казахский язык, условия обучения, развитие речи, казахские народные сказки, обычаи и традиции, звуковые особенности.

Государственный язык - это такой же символ, как флаг, герб, гимн, с которых начинается Родина, и он призван объединять всех граждан государства.
Н.А. Назарбаев

Язык - важнейшее средство общения. Уважая культуру, религию, обычаи и традиции каждой национальности, нужно изучать государственный язык.

Ученые доказали, что у детей дошкольного возраста мировоззрение, сознание, речь, память, обогащение словарного запаса, интерес к речи у ребенка формируется интенсивно.

Цель: освоение основных ценностей государственного языка, формирование и

развитие многоязычной, готовой к социальным, культурным взаимоотношениям и билингвальной компонентности личности.

Задачи:

- освоение необходимого словарного запаса, образцов речи при общении со сверстниками, взрослыми;
- научить детей понимать смысл и пересказывать содержание коротких стихотворений, скороговорок на казахском языке и выполнять простые указания педагога;
- учитывать эффективность обучения языку (словарный запас, звуковой состав слова, грамматическая структура, составление предложений, пересказ содержания);

- расширение мировоззрения и интеллекта детей;
- объяснить необходимость освоения казахского языка, создать условия к применению полученных знаний;
- стимулировать диалоги на казахском языке, взаимное уважение детей разных национальностей.

Предметно-развивающая среда в обучении казахскому языку

- учитывает стимулирование ребенка, соответствие самостоятельного, опытного, демократического, инклюзивного образования возрастным особенностям и действиям воспитанников;
- предполагает удобство и комфортабельность этой среды;
- предусматривает соответствие содержания предметно-развивающей среды культурно-историческим ценностям: национальным традициям, природе, климату, особенностям местности;
- уделяет внимание оснащению дидактическими техническими средствами.

Казахские сказки повышают интерес детей к изучению языка, помогают совершенствовать культуру речи. Слушая персонажей, дети приобретают навыки содержательного изложения, обогащения словарного запаса. Ознакомление с историей, повседневной жизнью, национальными костюмами, музыкальными инструментами, праздниками, играми казахского народа способствует пониманию языка, дают возможность применить его в повседневной жизни. Условие обучения - создать в группе положительный психологический климат, от которого дети испытывали бы радость общения. При обучении ребенка казахскому языку следует придавать особое значение следующим требованиям:

- запоминать каждое новое слово;

- слова должны быть связаны с предметами, знакомыми детям;
- постоянное обогащение словарного запаса;
- стараться употреблять и повторять все слова;
- научить правильно произносить звуки, характерные для казахского языка.

Развитие речи тесно связано с мышлением ребенка, поэтому надо развивать и расширять эти навыки. При проведении организованной деятельности по развитию речи можно применить следующие методы:

- речевая работа (собеседование, сравнение, повторение, вопросы и ответы, работа с картинками);
- использование наглядных средств (рисунков, игрушка, муляж и т.д.);
- развивающие игры (дидактические, разминки, соревнования, сюжетные, речевые, логические и т. д.).

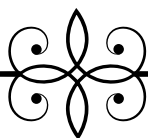
Результатом развивающих игр по изучению казахского языка является освоение знаний ребенком, развитие умственной деятельности. В развитии речи используются игры: «Назови правильно!», «Назови по порядку!», «Кто быстрее!», «Назови детенышей!», «Чей голос?», «Что лишнее?», «Переводчик» и т. д.

Надо обратить внимание на то, что у казахского языка имеются звуковые особенности, и добиться того, чтобы дети на каждой организованной деятельности правильно произносили эти звуки. После освоения характерных звуков с целью их закрепления часто используются загадки, скороговорки. Выполняя эти работы систематически, качественно, можно добиться следующих результатов: правильно использовать слова и различать звуки;

понимать антонимы, синонимы и многозначные слова, применяя их в ходе разговора.

Список использованных литератур**электронный ресурс удаленного доступа (Internet):**

1. <https://www.maam.ru/detskijasad/metodicheskaja-razrabotka-razvitie-rechevoi-aktivnosti-detei-doshkolnogo-vozrasta-v-razlichnyh-vidah-detskoi-deyatelnosti.html>
2. <https://nsportal.ru/detskiy-sad/razvitie-rechi/2021/06/18/metody-i-priyomy-slovarnoy-raboty>
3. <https://yktfamilycenter.ru/obogashhenie-slovarnogo-zapasa-detey-d/>

ОЙЫН - КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ҚҰРАЛЫ

Жумадильдинова Ақмарал Қуанышбекқызы

Қарағанды қаласы білім бөлімі
ММ «Мерей» бөбекжайы КМҚК
Қазақ тілі педагогі

Аңдатпа. Ерте жастан баланың сөйлеу тілін мемлекеттік тілде шығаруда ойынның рөлінің ерекшелігін таныта отырып, түрлі педагогикалық мәселелерді шешуде ойын технологиясының маңыздылығына орай іс-тәжірибемнен...

Түйін сөздер: оңтайлы үрдіс, дағдарыс, әдіс, коммуникативтік құзыреттілік, ойын технологиясы.

Мектеп жасына дейінгі кезең - әр баланың қабылдау, сезіну тәжірибесінің қалыптасып, түйсіну, сөйлеу мен ойлаудың адамға тән алғы шарттарын игеретін, қиялының күшті дамып, ырықты зейін мен мағыналы естің бастамаларының көрнісі аңғарылатын, ал ересектердің баланың бойындағы осы үрдістің оңтайлы өтуіне жауапкершілікпен қарауды талап ететін шағы болып саналады. ХІ ғасырда өмір сүрген данышпан ақын Жүсіп Баласағұни өзінің «Құтадғу білік» («Құт әкелетін білім») атты дидактикалық дастанында жас буынның балалық кезеңдегі тәрбиенің маңыздылығына орай бәйіт екі жолдық өлең) үлгісімен:

Өзінен ұл, қыз туса, ей, азамат!
Қолда өсір, ұстай көрме, алыста жат,
Мейірімді, таза болса тәрбиесі,
Баланың еркін өсер тәртібі-есі.
Тәрбиесіз бала білім ұғар ма?

Олай болса, уысыңнан шығарма,- деп өсиет-нама жазып қалдырған екен.

Ендеше, отбасындағы ата-анасынан, білім беру саласының алғашқы баспалдағы бөбекжайдан алатын тағылым - тәрбиесі бүкіл өмірінің бастауы, оның болаша-ғына бастар жол десе болатындай. Мектепке дейінгі мекеменің қазақ тілі педагогі ретінде, баланың өзін-өзі жеке тұлға ретінде сезінуіне,

адамгершілік ақыл-ой және басқа да қасиеттердің дамуына ықпал ете отырып, бала тілін өз мемлекетінің тілінде қалыптастыруды кәсіби жауапкершілігім деп есептеймін. Алдымызға келген барлық баланың сөйлеу тілі бірдей шығып, өзара қарым-қатынас жасай алмайтыны баршамызға белгілі. Осы орайда, бала жүрегіне жол тауып, оның тілін шығарып, дыбыстарды анық айтып, сөздік қорларын молайту, ауызекі сөйлеуге дағдыландырып, көркем сөз үлгілерін қолдануды үйрету, әрі білгенін өз өмірінде қолдана білуді қалыптастыру мақсатында ұйымдастырылған іс-әрекетім барысында түрлі әдіс-тәсілдерді пайдаланумен қатар, ойын технологиясын басшылыққа алуым - бүгінгі тәрбие мен білім берудегі оңтайлы үрдіс. Жалпы, қашаннан мектеп жасына дейінгі баланы дамытатын, өсіретін әрі тәрбиелейтін негізгі әрекеті - ойын екені белгілі.

Белгілі педагог А.С. Макаренко баланың өміріндегі ойынның атқаратын қызметі туралы: «Үлкендер үшін жұмыстың, қызметтің маңызы қандай болса, балалар үшін ойынның маңызы сондай болады» деген. Әрбір ойын айналадағы болмысты бейнелейді. Ойын арқылы бала айналасындағы нәрседен өзіне қызықтысына ықыласы ауып таңдап алады, адамдармен, қоғаммен белсенді араласуға үйренеді. Біз балалардың ойнай жүріп, ата-анасының, барлық

мамандық иелерінің қызметтерін атқарып жүретінін байқамаймыз. Баланың бір ерекше қасиеті сөйлеу тілі қалыптасқаннан-ақ, сөйлеуден еш жалықпайды. Ойын бала тілінің дамуына ықпалын тигізіп, таным белсенділігінің дамуына жол ашады және жалпы адами мәдениеттің негіздерін қалыптастырудың құралы болып табылады. Осы кезден бастап, бала тіл мәдениетін меңгергендермен қарым-қатынас жасаған жағдайда оның сөйлеу тілі нәтижелі, талғамға сай мәдениетті жетілері анық.

Бүгінгі жаңа ақпараттық технологиялар жан-жақты дамыған заманда баланың кішкентайынан түрлі гаджеттерге тәуелді болуынан, отбасында, өскен ортасында бала тәрбиесіне толыққанды уақыт бөлінбеудің әсерінен де, бала тілінің уақытынан кеш шығуы, дұрыс сөйлеп, ойын жеткізе алмауы оқу - тәрбие үрдісіндегі дағдарысты туғызары анық. Өз ана тілінде сөйлеу тілі шықпаған баламен жұмыс жасау оңайға соқпайды. Осы орайда, алдыма келген балалармен үстел үсті ойындары барысында мимикалық және артикуляциялық жаттығулардан бастап, түрлі ойын ұйымдастыру арқылы, дыбыстарды анық айтып, сөздік минимумды есте сақтауларына ықпал ете, әрбір нәтижелі жауаптарына эмоционалдық жылулық танытып, тілдік тәжірибелерін қалыптастыруда ынталарын оятуға күш саламын. Баланың коммуникативтік құзыреттіліктерін дамыту үшін, ойын кезінде онымен серіктес ретінде ойнап, әрі сөйлеулеріне бағытталған әрекеттер ұйымдастыру нәтижесінде біршама жетістіктерге жетуге болатынын байқадым.

Сөздік ойындарда техникалық құралдарды пайдалану арқылы тақырыптық жаңа сөздер қамтылған әуен-сазды бейнебаяндарды қойып, оған қосыла айтқызудың пайдасына да көз жеткізіп келемін. Интерактивтік ойындар мен тіл ұстартатын ойын түрлері арқылы өлең, ән, санамақ, сергіту сәттерін

үнемі үзбей қолдану балалардың көңіл-күйлерін одан әрі ажарландыра түседі. Қазақша әндерді айтқызудың да пайдасы зор. Мысалы, «Қуыршақ», «Балапан», «Шөжелерім», «Бесік жыры», т.б. әндер баланың көңіл-күйін көтеріп, тілін ширатады. Ал, заттармен ойналатын ойын кезінде ойыншықтар, табиғи заттарды қолданып, «Бірдей ойыншықты тауып, ата», «Бұл қандай жануар?», «Тауып, атын ата», «Сөз құра», тағы басқа да сөздік ойындар арқылы меңгерген сөзін дұрыс қолдана білуге, сауатты жауап беруге, орынды сөйлеуге үйренеді. Сондай-ақ, бала қызығушылығын тудырып, әр қырындағы тақырыптық суреттердің атын атап, сөздіктермен, не сөз тіркесімен әңгімелеп айтуға негізделген «Додокаэдр» әдісімен құрастырылған қобдишалы ойынның қай жастағы баланың болмасын тілді меңгеруіне көмегі зор. «Сәйкестендіру» ойыны арқылы зат есім, сын есім, сан есім сөздерді қаншалықты есте сақтап, қолдана алатынын байқау, қайталата бекіту әдістері жүзеге асырылады. Мысалы: 3 санына – суреттегі үш алманы сәйкестендіре отырып, бала «үш алма» деп айтып та береді, ал сын есімге қатысты түсті тануын аңғарта, көлеңкелі алма бейнесін сары, қызыл не жасыл алмамен сәйкестендіре белгілеп, «сары алма, қызыл алма, жасыл алма» деп көрсете әңгімелейді. Осы тұрғыда, ойын технологиясы баланың жаңа сөздерді ұғынып, меңгерумен қатар тілдік қарым-қатынаста еркін қолдана білуіне, өз-өзіне сенімділікке ғана бағыттап қоймай, ойынға қатыса отырып неғұрлым аз шаршап, жалықпауына, жағымды эмоциялар алып, өзін-өзі тануына ықпал етуші пайдалы құралға айналғандай. Тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруда басшылыққа алған инновациялық технологиялардың әрқайсының өзіндік маңыздылығы мен құндылығын ескерсем, баламен жағымды дамытушы ортада өзара тіл табысып жүйелі де мазмұнды жұмыс жүргізуіме ойынның пайдасы ерекше.

ҚР МДҰ тәрбиелеу мен білім беру процесін ұйымдастыру туралы әдістемелік нұсқаулық хатында «Мектепке дейінгі ұйымда ойын әрекеті арқылы тәрбиелеу- білім беру процесін ұйымдастыру мен мазмұнының ажырамас бөлігі болып табылады. Ойын әрекеті балалар үшін маңызды, ойын арқылы бір жағынан тәрбиеленушілердің танымы кеңейеді, қоғамдағы мінез-құлық нормаларын түсінеді. Екінші жағынан, тәрбиеші ойынды белсенділік түрлері мен өзара әрекет нұсқалары арқылы тәрбиелеу-білім беру процесінің негізгі әрекет түрі ретінде пайдаланады» деген қағида шындыққа айналуға деуге болады.

«Ой-ойыннан басталады» деген пікірдің бала дамып - жетілсін, саналы азамат болсын деген ұғымды пайымдағанын, мнемокесте арқылы монологты әдіс-тәсіл ұйымдастыруда анық аңғарудамын. Ал, «Сиқырлы шам» арқылы жасырын қалташалардағы заттың, көрнекі бейненің не екенін анықтатып, атап айтқызу, баланың тапқырлыққа ұмтылатынын, әрі тапқан жауабын тез айтып жеткізуге асығатынын байқаймын. Жалпы, ойын кезінде бала айналадағы құбылысты өзінше түсініп бейнелейтінін, өзінің күш-жігерін, сезімін білдіруге ынталылығын көреміз. Ойын үрдісінде баланың білімі мен ұғымы айқындалып, тереңдей түседі. Балаларға қазақ тіліне тән төл дыбыстарды үйретуде, дикциясы анық болуы үшін дұрыс тыныс

алуға дағдыландыра, дыбыстарды сауатты айтуға жаттықтыруда «Флексагон» ойын тәсілін қолдану, яғни бұрыннан қалыптасқан тақырыптық суреттердің орнын ауыстырып қолдану, әрекет барысында баланың қызығушылығын оята, белсенділікке баулиды. Мысалы: көп баланың дыбыстауында қате естілетін «ң» дыбысының сауаттылығын қалыптастыруға орай, дыбыстық жаттығуға негізделген

- Дың, дың қоңырауым,

Дың, дың соғыламын.

Дың, дың мектептен.

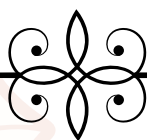
Табыламын, дың-дың,- деп өлеңді жатқа айтқызуда біршама нәтиже бергені бала жауаптарынан анық аңғарылды.

Түрлі ойындар арқылы халқымыздың тәрбиелік мәні зор тиым сөздері мен мақал-мәтелдерін жатқа айтқызудың да бала тілінің дамуына әрі тілді меңгеруінде маңыздылығы зор. Туған тілдің абыройын асқақтату - әрбір Қазақстандық азаматының борышы болса, менің педагогтік парызым - енді сөйлеу тілі қалыптасып келе жатқан баланың тілін ойын әрекеті арқылы өз Отанының мемлекеттік тілі – қазақ тілінде сөйлеуге ерте жастан баулу.

Әдебиеттер

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты
2. ҚР мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында 2023-2024 оқу жылында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру туралы әдістемелік нұсқау хат, Астана-2023.
3. Аубакирова Ж. Ойынның бала психологиясына әсері //Ізденіс. 2000. №4-5, 203-208 б.
4. Ф.Н. Жұмабекова «Мектепке дейінгі педагогика»-Астана,2014ж. 255 б.

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРДЫ МЕҢГЕРУДЕГІ ІСКЕРЛІКТЕРІ МЕН ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ

Терликбаева Гульназ Болатбекқызы,
Шығыс Қазақстан облысы
Тарбағатай ауданы, Тұғыл ауылы
«Жасұлан» бөбекжайы» КМҚК, тәрбиеші

Аңдатпа. Мақала мектеп жасына дейінгі мекемелерде қазақтың ұлттық ойындарын тәрбиелеу-білім беру процесінде қолдану мәселесіне арналған. Тәрбиеленушілердің тілдік белсенділігін арттыру, қимыл белсенділіктерін арттыруда ұлттық ойындарды қолданудағы автор тәжірибесі талданады.

Түйін сөздер: Топ, жоба, ынтымақтастық, белсенділік, әдістеме.

Мектепке дейінгі ұйымдардың тәрбиелеу-білім беру процесінде балаларды жан жақты дамыған жеке тұлға ретінде тәрбиелеу жүзеге асырылуда, балалардың мінез - құлқын қалыптастыруда ұлттық педагогиканың алатын орны зор, оның ішінде ойынның рөлі ерекше.

Құрал ретінде ұлттық ойындарды қолдану қажеттілігі туындады. «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасында «Жаңа тұрпатты жаңғырудың ең басты шарты – сол ұлттық кодыңды сақтай білу. Онсыз жаңғыру дегеніңіз құр жаңғырыққа айналуы опоңай... Ұлттық салт дәстүрлеріміз, тіліміз бен музыкамыз, әдебиетіміз, жоралғыларымыз, бір сөзбен айтқанда ұлттық рухымыз бойымызда мәңгі қалуға тиіс» деп ұлттық құндылықтарымызды үнемі дәріптеп оты-

ру қажеттігін ерекше атап өткен. Осы орайда ұлттық ойындарды басты құрал ретінде қарастыра отырып, мектеп жасына дейінгі балаларды салауатты өмір салтына тәрбиелеуге баса назар аудардық. Мектеп жасына дейінгі жас ұрпақтың қалыптасуына әсер ететін фактордың бірі, дәстүрлі мәдениетіміздің бір бағыты – халықтың ұлттық ойындары. Ұмыт бола бастаған халық ойындарын мектеп жасына дейінгі балалардан бастап үйрену өте маңызды.

Сондықтан да оны үйрету ерекше қажет нәрсе. Ойын — баланың алдынан өмірдің есігін ашып, оның шығармашылық қабілетін оятып, бүкіл өміріне ұштаса береді. В.А.Сухомлинскийдің сөзімен айтқанда: «Ойынсыз ақыл-ойдың қалыпты дамуы да жоқ және болуы да мүмкін емес. Ойын дүниеге қа-

рай аршылған үлкен жарық терезе іспетті, ол арқылы баланың рухани сезімі жасампаз өмірімен ұштасып, өзін қоршаған дүние туралы түсінік алады. Ойын дегеніміз ұшқын, білімге құштарлық пен еліктеудің маздап жанар оты.» Ойын баланың қызығушылығын оятады, денсаулығының мықты болуына жақсы әсер етеді, бойына сабырлық, төзімділік, шыдамдылық, батылдық қасиеттерді қалыптастырады. Жас ұрпаққа ұлттық ойындарды үйрету арқылы өз халқының бай мұрасынан хабардар ете отырып, ата-баба тарихына деген сүйіспеншілігін, қызығушылығын оятамыз.

Балабақшаның тәрбиелеу-білім беру жұмыстарында қазақтың ұлттық ойындарының төрт тобы да қолданылды: Табиғи заттарды қолданып ойнайтын ойындарға асық ойындары жатады. Асық ойындарды балалардың жан-жақты дамуына тигізер әсері мол. Ата-аналарға асық ойындарының баланың саусақ бұлшық еттерін дамытуда, есте сақтау, зейін, ойлау қабілеттерін дамытудағы маңызы түсіндірілді. Малдың асығынан құрылған ойындарға: «Ханталапай», «Қаржымақ», «Төрт асық», «Асық шерту» ұлттық ойындары жатады. Табиғи тастар ойынына «Бес тас» ойыны, мал терісінен жасалып, ойналатын ойынға «Ләңгі» ойыны жатады.

Балабақшада ата-аналармен асық жинау акциясы жүргізілді. Ата-аналар асықтарды жинай отырып, оларды түрлі-түсті бояулармен бояды. Әр ата-ана асық жинау акциясында ерекше белсенділік танытты. Ата-аналар арасында асық ойындарынан сайыстар ұйымдастырылды. «Хан талапай», «Асық ату» ойындарын ережелері ата-аналарға түсіндірілді. Бұл отырып ойналатын, негізінен қыз балаларға арналған ойын болғандықтан аналар қатысты. Ойын үшін он асық таңдап алынады. Он бірінші асық басқа асықтардан ерекше түске (қызыл, не көк) боялған болуы шарт, ол асықты «хан» сайлайды. Кезектесіп асық үйірусудің қорытындысы бойынша ойыншылар кезектерін бөліседі. Бұдан соң алғашқы ойыншы қос уыстап барлық асықты ортаға шашады. Қалған ойыншылар аңдысып, өзге асықтардан ерекшеленген «ханға» қадалады. Себебі, хан алшы түссе, барлығы «хан талапай» деп шашылған асықтарға таласады. Кімнің еншісіне қанша асық бұйырса, сонша ұпай саналады. «Хан» кімге бұйырса, сол ойыншы келесі ойынды бастап, асықтар-

ды шашады. «Хан» алшы тұрмаған жағдайда, оны екі уәзірімен (қасына екі асық қосып) атып алады да ойынды мергендік қабілетін шыңдап әрмен қарай жалғастырады, яғни ыңғайлас жатқан асықтарды атады, атқан асығы дәл тимей, болмаса басқа асыққа тиген жағдайда, келесі ойыншы кезегін алады. Ойын соңында асықтар саналып, ұпай саны қорытындыланады.

Ұлттық ойындарды іс-шараларда қолдану. Сауықтыру іс-шараларында денсаулықты нығайтуда ұлттық ойындарды енгізе отырып ұйымдастыру абзал. Ұлттық ойындар баланың жинақтылығын, зейінін, ойлау белсенділігін және есте сақтау қабілетін қажет етеді.

Дене шынықтыруды нығайту үрдісінде балалардың ойлау қабілеттерін, рухани эстетикалық талғамдарын, өз денсаулығын, алға қойған мақсаттарын, ұйымдастырушылық және ақ көңілдік қасиеттері қалыптасады. Балалардың барлығы тәрбие үрдісінде денсаулықтарын нығайтуға және жеке жан-жақты дамуына үлесін қосады. Спорттық жарыстар мен түрлі ойын-сауықтар балалардың ой-санасының қалыптасуына, өзін еркін ұстап және жан-жақты жетілуіне әсер етеді. Балалардың денсаулығын шынықтыру мақсатында «Дарабоз» ұлттық ойыны – денсаулық кепілі» «Ойынмен шынығамыз» т.б. тақырыптарда ойын-сауықтар ұйымдастырдым. Балалармен сауықтыру мен шынықтыру шаралары жыл бойына жүргізіліп отырады. Мектеп жасына дейінгі балалардың көбі суық тию ауруларымен жиі аурады. Бала ағзасына теріс ықпалын тигізетін әсерден сақтау үшін іс-шаралар таза ауада өтуі шарт. Ол баланың өзгерісті жағдайларға төселген реакцияларының қалыптасуына көмектеседі, яғни оның ағзасын шынықтырады. Қысқы ойын түрлерінен спорттық жарыстар, мерекелік шаралар ұйымдастыру - балалар бойына қуанышты көңіл-күй сыйлайды. Қысқы жарыстар көбірек ұйымдастыру, оны жоспарлау, іс-шара өткізілетін ойын алаңдарын дайындау - балалардың ойынға деген қызығушылығын арттырады сөзсіз.

Балалардың ұлттық ойындарды ойнай отырып, меңгеруі, ойнау қабілеті, қимыл белсенділіктері артады. Ұлттық ойындарды тәрбие мен оқыту процесінде қолдану нәтижесінде:

- Балалардың көңіл-күйі көтеріледі;

- денесі қимылдап, бойы сергиді, миы тынығады;
- қимыл белсенділіктері артады;
- қарым-қатынас жасау мәдениеті қалыптасады;
- ептілік, шыдамдылық, икемділік, мергендік т.б. қасиеттері қалыптасады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың ұлттық ойындарды меңгерудегі іскерліктері мен дағдыларының даму деңгейлері критерийі:

I деңгей – Балалар ұлттық ойынның аттарын суреттерден атаған кезде үнемі үлкендердің көмегін қажет етеді (Қыз қуу, Көкпар, «Айгөлек», «Арқан тарту» т.б.). Бала ұлттық ойын түрлерін толық айыра алмайды. Ұлттық ойындарды ойнау барысында қызығушылығы төмен. Асық ойындары, т.б. ұлттық ойындарды ойнау барысында үлкендердің көмегін қажет етеді. Қимыл-қозғалыстары баяу, танымдық қабілеттері төмен.

II деңгей – Балалар ұлттық ойындардың аттарын суреттерден атаған кезде кей жағдайда үлкендердің көмегін қажет етеді (Қыз қуу, Көкпар, «Айгөлек», «Арқан тарту» т.б.). Бала ұлттық ойын түрлерінде кейбір ойындарды атауда шатасады. Ұлттық ойындарды ойнау барысында қызығушылығы бар. Асық ойындары, т.б. ұлттық ойындарды ойнау барысында үлкендердің көмегін қажет етеді. Қимыл-қозғалыстары қалыпты деңгейде, танымдық қабілеттері орташа.

III деңгей – Балалар ұлттық ойындардың аттарын суреттерден ойналу жолдарын да түсіндіре алады. (көкпар – атқа мініп ойнайтын ойын т.б. «Соқыр теке» ойынын ойнағанда «соқыр текенің» көзі байланады т.б.). Бала ұлттық ойын аттарын айыра алады. Ұлттық ойындарды ойнау барысында қызығушылығы жоғары, үнемі белсенділік танытып отырады. Асық ойындары, т.б. ұлттық ойындарды ережелерін сақтай отырып ойнайды. Қимыл-қозғалыстары белсенділіктері, ептілік, шапшандық т.б. қасиеттері қалыптасады.

Әдебиеттер

1. Мемлекет басшысының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласы. Ақорда, 12 сәуір 2017.
2. Аймауытұлы Ж. Психология. - Алматы: Рауан, 1995-312 б.
3. Құлжанова Н. Халқыма деп іс-қылдым. - Алматы: Рауан, 1993- 163 б.
4. Қалиұлы С. Қазақ этнопедагогикасының теориялық негіздері мен тарихы: оқу құралы. - Алматы: Білім, 2003- 280 б.
5. Мид М. Культура и мир детства. – М., 1988 -428 б.
6. Диваев Ә. Игры киргизская детей // Тургайская газета. - 1905. - №152.
7. Ақ сандық, көк сандық // Құраст: Ш.Ибраев-Алматы: Жазушы, 1988.-255 б.
8. Әйіпқалиева Г. Қазақ ұлттық ойындарының топтастырылуы және олардың сипаттамасы [Электронды қор] <https://oqu-zaman.kz/?p=19202>
9. Бадел А. Қазақ этнопедагогикасы – тәрбие басауы. Әдістемелік құрал. – Нұр-Сұлтан, 2020- 226 б 10. Болғанбаев М. Қазақтың ұлттық спорт түрлері. - Алматы, 1985-81 б.

ОЗЫҚ ТӘЖІРИБЕ ПЕРЕДОВОЙ ОПЫТ

«Мектепке дейінгі ұйымның үздік педагогы» байқауының республикалық кезеңінің қорытындысы

БАС ЖҮЛДЕ

Нурсейтова Айжан Айтжановна

Алматы қаласы, № 156 бөбекжай –
балабақшасының тәрбиешісі

I орын

Урнғалиева Зуря Айтқуловна

Батыс Қазақстан облысы,
Орал қаласы, № 3 «Елочка»
бөбекжайының тәрбиешісі

I орын

Абдуайтова Элеонора Ондасынқызы

Қызылорда облысы, Жалағаш
ауданы, № 19 санаторлық
бөбекжай-бақшасының
тәрбиешісі

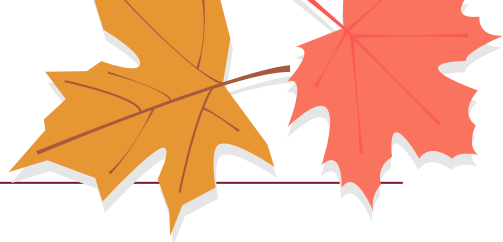

I орын

Габидуллина Анара Анауарбековна

Ақмола облысы, Целиноград
ауданы, Ақмол ауылы, «Жұлдыз»
балабақшасының дене
шынықтыру нұсқаушысы

II орын

Дегтярева Елена Леонидовна

Қарағанды облысы, Теміртау қаласы, «Балдырған» арнайы балабақшасының логопед-мұғалімі

II орын

Умбетова Балжан Кенжеболатовна

Жамбыл облысы, Тараз қаласы, №8 бөбекжай-бақшасының қазақ тілі маманы

II орын

Бекшойнова Арай Еркінбекқызы

Шығыс Қазақстан облысы, Зайсан ауданы, «Еңлік» бөбекжайының музыка жетекшісі

III орын

**Кудрявцева
Татьяна Викторовна**

Қостанай облысы, Қостанай қаласы, № 15 бөбекжайының тәрбиешісі

III орын

**Душабаева
Асел
Шадьмахаматовна**

Жетісу облысы, Панфилов ауданы, «Арай» балабақшасының тәрбиешісі

III орын

**Сырымбаева
Макпал Егеубаевна**

Павлодар облысы, Павлодар қаласының №8 сәбилер бақшасының тәрбиешісі

III орын

**Ибрагимова
Сандугаш
Наримановна**

Ұлытау облысы Жаңаарқа ауданы «Ақерке» бөбекжайының тәрбиешісі

**«Шебер педагог»
номинациясы бойынша
Шарланова Анар Каримовна**

Маңғыстау облысы, Ақтау қаласы, № 4 «Аққу»
бөбекжайының музыка жетекшісі

**«Шебер педагог»
номинациясы бойынша
Саликова Акку Аскеновна**

Солтүстік Қазақстан облысы, Жамбыл ауданы,
«Айнагүл» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі

**«Креативті педагог»
номинациясы бойынша
Ерсұлтан Аида Абайқызы**

Шымкент қаласы, № 61 «Нұртас» бөбекжай-
бақшасының тәрбиешісі

«Креативті педагог» номинациясы бойынша

**Сахибеденова
Қарлығаш Салауатқызы**

Атырау облысы, Исатай ауданы,
«Нұршуақ» бөбекжай-бақшасының
логопед-дефектологы

«Өнерлі педагог» номинациясы бойынша

**Отызбекова
Айнур Мухамадкаримовна**

Астана қаласы, № 44 «Үркер» балабақшасының
тәрбиешісі

«Жаңашыл педагог» номинациясы бойынша

Нусипова Куаныш Нуржауовна

Алматы облысы, Кеген ауданы, «Балауса»
бөбекжай-балалар бақшасының тәрбиешісі

**«Жаңашыл педагог»
номинациясы бойынша**

**Қолдауова
Ақниет Нұрлыбайқызы**

Ақтөбе облысы, Алға ауданы, № 2 «Айгөлек»
бөбекжай-балабақшасы тәрбиешісі

**«Жаңашыл педагог»
номинациясы бойынша**

Жапарова Самал Алтымбековна

Абай облысы, Бесқарағай ауданы, «Беген
орта мектебі» КММ «Балауса» шағын
орталығының тәрбиешісі

**«Жаңашыл педагог»
номинациясы бойынша**

**Гуляренко
Татьяна Владимировна**

Қазақстан Республикасы Президенті Іс
басқармасы Медициналық орталығының
«Қарлығаш» балабақшасының дене
шынықтыру нұсқаушысы

**ЖЕҢІМПАЗДАРДЫ
ҚҰТТЫҚТАЙМЫЗ!**

www.irrd.kz
«Балаларды ерте дамыту институты» РММ
Астана қаласы, Түркістан. 8
e-mail: rcdd_info@mail.ru